

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused

RESOLUTSIOONID

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Komitee täiskogu 518. istungjärk 13.–14. juulil 2016

2016/C 389/01	Resolutsioon teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi“	1
---------------	---	---

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Komitee täiskogu 518. istungjärk 13.–14. juulil 2016

2016/C 389/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Hiinale (kaubanduse kaitsevahendite otstarbel) osutatava võimaliku turumajandusliku kohtlemise mõju peamistele tööstusharudele (ning töökohtadele ja majanduskasvule)“ (omaalgatuslik arvamus)	13
2016/C 389/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna ja piirkondlike omavalitsuste koalitsiooni loomine Pariisi kokkuleppe eesmärkide täitmiseks“ (omaalgatuslik arvamus) . . .	20
2016/C 389/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduskasvu digitaalne samm: e-eakad, 25 % ELi rahvastikupotentsiaalid“ (omaalgatuslik arvamus)	28
2016/C 389/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa kodanikualgatus (läbivaatamine)“ (omaalgatuslik arvamus)	35

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Komitee täiskogu 518. istungjärk 13.–14. juulil 2016

2016/C 389/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele käibemaksu tegevuskava kohta „Ühtse ELi käibemaksuala suunas. On aeg otsustada““ [COM(2016) 148 lõplik]	43
2016/C 389/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Tööstus 4.0 ja digitaalsed ümberkorraldused: edasised sammud“ [COM(2016) 180 final]	50
2016/C 389/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispankale „Terasetööstus: püsivate töökohtade ja Euroopa majanduskasvu kaitsmine““ [COM(2016) 155 final]	60
2016/C 389/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1343/2011 ja (EL) nr 1380/2013 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005“ [COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)]	67
2016/C 389/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks““ [COM(2016) 87 final]	74
2016/C 389/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad CE-märgisega väetisetoodete turul kättesaadavaks tegemise kohta ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 1069/2009 ja (EÜ) nr 1107/2009“ [COM(2016) 157 final — 2016/0084 (COD)]	80
2016/C 389/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa lennundussstrateegia““ [COM(2015) 598 final]	86
2016/C 389/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse siseveelaevanduse valdkonna kutsekvalifikatsioonide tunnustamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/50/EÜ ja nõukogu direktiiv 91/672/EMÜ“ [COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)]	93

I

(Resolutsioonid, soovitud ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 518. ISTUNGJÄRK 13.–14. JUULIL 2016

Resolutsioon teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi“

(2016/C 389/01)

2017 – uue hoo andmise ja suurema solidaarsuse aasta Euroopas

Poliitiline seisukoht

Komitee väljendab kahetsust, et Ühendkuningriigi kodanike hääletuse tulemuseks on otsus ELi lahkuda. Tegu oli demokraatliku hääletuse ja õiguspärase otsusega, kuid selle tagajärjed ei avalda mõju üksnes eriarvamusel brittidele, vaid ka kogu ELile. Nüüd avatakse pikk ja raske läbirääkimiste protsess, et määratleda kõik liidust väljaastumisega seotud tingimused. Ei ole teada, kuidas ja millal rakendatakse ELi lepingu artiklit 50, aga komitee palub läbirääkimistega kiirelt alustada, et leida lahendus praegusele ebakindlusele ELi tuleviku ning selle institutsioonilise ja poliitilise struktuuri suhtes. Finantsturgude käitumine on selge signaal uuest võimalikust majanduslangusest (mitte ainult Ühendkuningriigis) ja sellest, et EL peab viivitamatult reageerima.

Komitee nõuab enda täielikku kaasamist läbirääkimistesse Ühendkuningriigiga. Pole kahtlust, et brittide hääletus on uus, kohest tähelepanu nõudev häirekell Euroopa Liidu institutsioonidele; kodanikud nõuavad enda kaasamist ELi otsustusprotsessi ning Brexiti mõju on peamine küsimus, mida tuleb käsitleda ka ELi teiste riikide kodanike täielikul toetusel. Kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajana on komitee valmis selles protsessis aktiivselt osalema.

Lõpetuseks leiab komitee, et Euroopa Komisjon peaks uuesti läbi vaatama oma tööprogrammi 10 prioriteetset poliitikavaldkonda, pidades silmas vajadust viivitamatult käsitleda Brexiti küsimust ja selle kõiki institutsioonilisi, poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid.

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab sügavat muret Euroopa Liidu staatuse pärast. Praegune poliitiline ja majanduslik olukord Euroopa kodanike kasvava usaldamatuse õhkkonnas ELi integratsiooniprotsessi vastu tähendab seda, et Euroopa Komisjon peab töötama solidaarsuse ja vastutustunde vaimu taastamise nimel, nagu märgiti juba ka 2016. aasta tööprogrammis. Üha rohkem on märke liikmesriikide vahesest tahtest leida ühiseid kokkukuuluvaid lahendusi. Samas peaks ELi tegevuse nurgakivi olema kodanike veenmine, et ELi eesmärgid on ka nende omad.

2. Pagulaskriis nõuab viivitamatuid humanitaarmedmeid. Samas tuleb eritähelepanu pöörata raskustele, millega on vastamisi Euroopa riikide valitsused, et toetada lahendusi, mille kiidavad heaks kõik Euroopa kodanikud, kes on hirmul ja tunnevad end ebakindlalt. Vaja on avada ohutud legaalsed koridorid ja EL peab kindlalt liikuma ühise varjupaigasüsteemi suunas, viies lõpule 2016. aasta mais ja juulis käivitatud poliitilised ja seadusandlikud algatused. Euroopa Komisjon peaks suurendama jõupingutusi, jõustamaks õigusriigi põhimõtteid ELi õigustiku rakendamisel rände- ja varjupaigaküsimustes

ning tagamaks Schengeni ala vastutustundliku haldamise, et taastada vastastikune usaldus ja vaba liikumise ala jätkusuutlikkus. Schengeni lepingu ohustamine annaks hoobi Euroopa projekti südamesse ja pärsiks selle arengut. Õiglane nõudmine korraldada paremini välispiiride kontrolli ja haldamist täielikus kooskõlas õigusriigiga, üldsuse õigustatud nõudmine suurema ohutuse ja julgeoleku järele ning nõue teha tihedamat koostööd terrorismivastase võitluse alal ei tohi tähendada müüride püstitamist ELi sees ega inimeste vaba liikumise piiramist.

3. Suurt muret valmistab Euroopa-vastaste meeleolude levik ning ksenofoobsete ja populistlike liikumiste üha kasvav poliitiline esindatus riikide parlamentides ja ühiskonnas üldisemalt, ohustades niiviisi Euroopa demokraatlikke väärtusi. Mõnes liikmesriigis suudavad need liikumised mõjutada valitsust. Vaenulikkus Euroopa vastu tervikuna võib viia ohtlike aruteludeni valitsustele antud loobumismehhanismide üle nende hetkelistest poliitilistest vajadustest lähtuvalt. Sellele osutasid selgesti Brexiti üle toimunud arutelud. EL peab andma vastuse sellele proteksionismi ja natsionalismi poole kaldumisele, seistes sellele vastu ka kultuuri pinnal.

4. Me ei tohiks samas unustada ega õhnestada kordaminekuid, mida EL on siiani saavutanud, ning majanduslikku integratsiooni tuleb nüüd täiendada tugevama poliitilise ja sotsiaalse integratsiooniga. Ühtne turg on Euroopa integratsiooni keskne osa ja võrdsed võimalused tuleb iga hinna eest säilitada. Kodanikud peavad edusammudes aktiivselt osalema. Kohaliku, riikliku ja Euroopa tasandi dialoogi tuleb tugevdada ja struktureerida kodanikuühiskonna, sh sotsiaalpartnerite abil, kellel on otsustav tähtsus Euroopa uue kursi määramisel.

5. Selle kultuurilise muutuse esiplaanil on noored, kuna tööpuudus mõjutab enim just neid, kuid nende võimalused kriisi lahendada on ka suurimad. Saadud õppetundidele tuginedes näitab Erasmuse põlvkond avatust ja valmisolekut suhelda ning kasvada koos teiste rahvaste ja kultuuridega. Sel põhjusel peab komisjon noortegarantii kesistele tulemustele lisaks pakkuma muidki võimalusi kõigile noortele, et nad saaksid kasu Euroopa vahetustest, sõltumata oma haridustasemest ja tööhõiveseisundist.

6. Jätkuvalt ebakindlas majandus- ja sotsiaalses kliimas nõutakse Euroopa Komisjonilt kõigi olemasolevate võimaluste kasutamist majanduskasvu, kvaliteetsete töökohtade ja sotsiaalse progressi edendamiseks. Finants-, tootmis- ja sotsiaalsed investeeringud ei ole kaugeltki saavutanud kriisieelset taset. Vaja on majanduskasvu soodustavat makromajanduslikku keskkonda, mida hästi toimival siseturul toetab soodne investeerimiskeskond. Käsitleda tuleb rahvusvahelise konkurentsivõime igat aspekti; suurenev sisenõudlus võib anda Euroopa ettevõtetele hoogu maailmaturul, ergutades positiivset mõjuringi, millest saavad kasu kõik.

7. Majandusjuhtimine peab olema suunatud majanduskasvu ja sotsiaalse progressi saavutamisele, rakendades kõik majandus- ja rahaliidu lõpuleviimist käsitlevas teatises ning 2016. aasta majanduskasvu analüüsis sätestatud prioriteetidid. Riigipõhistes soovitusetes tuleks majanduskasvu ergutamiseks paremini ära kasutada stabiilsuse ja kasvu pakti kehtivate nõuete paindlikkust. Suurendada tuleb vastutust Euroopa poolaasta eest, kaasates kogu kodanikuühiskonna ning tunnustades sotsiaalpartnerite eripära Euroopa ja riiklikul tasandil.

8. Ajakohastatud strateegia „Euroopa 2020“ peaks haakuma ÜRO 2030. aasta tegevuskavaga, hõlmates uued säästva arengu eesmärgid, käsitledes majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte üksteisest lahutamatu ja vastastikusel sõltuvuses olevate komponentidena ning uuendades jõupingutusi jõudmaks nende sotsiaalsete eesmärkideni, milles ELil on mahajäämusi.

9. Komitee palub komisjonil võtta juhtohjad, et Euroopa Parlament ja nõukogu saavutaksid üksmeele ja pühendumuse ELi sise- ja välispoliitilise tegevuskava rakendamisel.

10. Seda silmas pidades kutsub komitee komisjoni üles keskendumale 2017. aasta tööprogrammis kolmele strateegilisele valdkonnale, konstateerides, et nii sise- ja välismõõde kui ka majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline mõõde on lahutamatud.

10.1. ELi majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine

- Selleks et investeeringute kava moodustaks vähemalt 2 % ELi SKPst, soovib komitee eelarvepoliitilisi stiimuleid, mh avaliku sektori investeeringute kaudu, mis on suunatud innovatsiooni ja majanduskasvu ergutavatele investeeringutele, prioriseerides selliseid sektoreid nagu energeetika, transport ja lairibataristu, digiteerimine, vähese CO₂-heitega ringmajandus, sotsiaalmajandus, ettevõtlusoskused ja kvaliteetsed töökohad. Euroopa fondide kasutamine peab olema kooskõlas nende eesmärkidega. Edendada tuleb jätkusuutlikke ettevõtteid ja tööstuse kasvu, nagu ka VKEdele suunatud kava.
- Euroopa poolaastaga seoses kutsub komitee komisjoni üles täpselt järgima ja täitma kõiki eesmärke – nii majanduslikke kui ka sotsiaalseid –, mis on seotud sotsiaalala riigipõhiste soovitude koostamisega, et saavutada konkreetseid tulemusi strateegia „Euroopa 2020“ vaesuse ja ebavõrdsuse vastu võitlemise eesmärkidele jõudmisel.
- Ühtse turu lõpuleviimine nõuab komisjoni kindlat pühendumust 2016. aastal seatud eesmärkidele. Töötajate vaba liikumine peaks jääma prioriteediks. Õiglane liikuvus tähendab, et tagatakse vastavus võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel mittediskrimineerimise põhimõtetele kooskõlas Euroopa õigustikuga Euroopa töötajatele.
- President Jean-Claude Junckeri väljendatud põhimõtte „Samas töökohas võrdse töö eest võrdne tasu“ rakendamine ELi tööjõu liikuvuse raamistikus on komitees arutamisel. Komitee on juba väljendanud muret moonutuste pärast, mis võivad kahjustada tööturule integreerimist ja ausat konkurentsi.
- Majandus- ja rahaliit on ühtse turu kese ja komitee rõhutab selle majandusliku, sotsiaalse ja poliitilise samba arendamise vajadust. Euroala (sh sellega liituda soovivad riigid) vajab tugevamat identiteeti.
- Digiteerimise pakutavate võimaluste kasutamine nõuab meetmete võtmist paljudes valdkondades. Komitee kutsub komisjoni üles algatama korrapärane konsulteerimine, et juhtida tööhõive, tootmise, tarbimise ja kodanikele suunatud avalike teenuste kvaliteedile ning kvantitatiivsetele aspektidele avalduvat mõju. Eritähelepanu tuleb osutada digitaaluskuste tegevuskava rakendamisele, tagades täpsemalt juurdepääsu kõigile.
- Energialiit ei ole kaugeltki valmis. Komitee innustab komisjoni energialiidu strateegia rakendamist kiirendama, et tagada energiaallikate mitmekesistamise ja täielikult integreeritud energia siseturu abil energiavarustuse kindlus ja mõistlikud hinnad. Vähese CO₂-heitega majandusele ülemineku toetamiseks on vaja õiglast üleminekufondi. Kliimapoliitika vallas tuleb kohe võtta konkreetseid meetmeid. Komisjon peaks tagama kodanikuühiskonna ja üldiselt kodanike laiemat osalemist Pariisi kokkuleppe edasiarendamises, läbivaatamises, aga eelkõige rakendamises ülemaailmsel, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.
- Pagulaskriis vajab asjakohast käsitlemist. Vaja on avada ohutud humanitaarkoridorid ja EL peab kindlalt liikuma ühise varjupaigasüsteemi suunas.

10.2. ELi ülemaailmse rolli tugevdamine

- 2016. aastal on EL ülemaailmse osalejana kasvanud ja ta peaks parandama oma positsiooni rahu ja stabiliseerimise edendamisel kriisipiirkondades. Kahjuks on ELi mõju maailmas seni nõrgendanud ebapiisav sisemine ühtekuuluvus ja poliitilise tahte puudumine. Tõhusa välistegevuse eeltingimuseks on võimalikult kaugeleulatuvad integreeritud poliitikameetmed, mis hõlmavad nii välis- kui ka sisepoliitikat.
- Vaja on täiendavaid praktilisi meetmeid, et suurendada Euroopa julgeolekut: tugev ühine välispoliitika avatud konfliktide käsitlemiseks naaberriikides, teiste rahvusvaheliste institutsioonidega kooskõlas olev arengupoliitika, rahvusvaheline politseikoostöö ja tõhus välispiiride kontroll, mis ei piira isikuvabadusi ega kahjusta eraelu puutumatust.

- Komitee peab loomulikuks viia lõpule käimasolevad kahepoolsed kaubandus- ja investeerimisläbirääkimised, tagades huvide tasakaalu, nagu see määratleti komitee arvamuses komisjoni teatise „Kaubandus kõigile“ kohta, samuti tegutseda nende kohase rakendamise nimel. Läbipaistvuse ja huvide õiglase tasakaalu poole tuleb püüelda ka mitmepoolses lähenemisviisis WTO raames toimuvatele kaubanduslääbirääkimistele. Keskkonna-, sotsiaal-, tööhõive-, tarbija- ja muud norme ning avalikke teenuseid ei tohiks ELi lepingutega nõrgendada ning tegelikult peaks lepingute abil püüdma neid hoopis täiendada.
- ÜRO ülemaailmne säästva arengu tegevuskava aastani 2030 tuleb integreerida ELi välistegevuse poliitikavaldkondadesse.
- Komitee kutsub komisjoni üles suunama jõupingutused sellele, et mõjutada ja innustada kliimatehnoloogiate ja -lahenduste arendamist ning eksporti kogu maailmas.

10.3. Kodanike ELis osalemise tugevdamine

- Komitee palub komisjoni algatada arutelu ELi töökorralduse üle. Peame ühises visioonis uuesti kinnitama Euroopa väärtused, Euroopa solidaarsuspõhise mõõtme, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja osalusel põhineva kaasava demokraatia ülesehitamise.
- Komitee nõuab tungivalt, et komisjon jälgiks tähelepanelikult liikmesriikide kooskõla õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste hartaga ning sekkuks aktiivselt iga rikkumise korral.
- Komitee on pettunud, et komisjon ei ole kohaselt arvesse võtnud komitee panust 2016. aasta tööprogrammi ega ole pidanud vajalikuks korraldada laiaulatuslikku arvamustevahetust komisjoni enda tehtud poliitiliste valikute üle. Süsteemse dialoogi loomine kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja sotsiaaldialoogi tugevdamine kõigil tasandil on võti ELi eesmärkide saavutamiseks.

SOOVITUSED JA TEGUTSEMISETTEPANEKUD EUROOPA KOMISJONI 10 PRIORITEEDI KOHTA

1. Uus hoog töökohtade loomisele ning majanduskasvu ja investeringute edendamisele

- **Investeeringud taristusse, tootmisse ja kvaliteetsetesse töökohtadesse**
- **Uuendatud Euroopa poolaasta majanduskasvu, konkurentsivõime ja sotsiaalse progressi nimel**
- **Kiire liikumine vähese CO₂-heitega ringmajanduse suunas**

1.1. Tööhõive jääb ka 2017. aastal peamiseks prioriteediks, eelkõige uute töökohtade loomise teel pikaajalistele töötutele, naistele, noortele ja sisseandajatele.

1.2. Komisjon peaks hindama Euroopa fondide kasutamist ja tagama rahaliste ressursside eraldamise sihipärasel ning innovatsiooni ja majanduskasvu maksimaalselt ergutaval viisil, seades esikohale investeeringud taristusse, tootmisse ja kvaliteetsetesse töökohtadesse. ELi fondide kasutamisel esinevaid rikkumisi on vaja paremini kontrollida ja karistada.

1.3. Sotsiaalteenuste sektorid on ühed suuremad uute töökohtade loojad Euroopas. Seepärast peaks komisjon koostama tegevuskava, et kasutada maksimaalselt sektori võimalusi ja avada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi vahendid sotsiaalsektorile.

1.4. 2017. aastal tuleks iga-aastases majanduskasvu analüüsis prioriseerida ka sotsiaalseid investeeringuid ning aidata mahajäänud majandustel saavutada Euroopa majanduslikud ja sotsiaalsed standardid.

1.5. Oskusi tuleb parandada Euroopa oskuste uue tegevuskava ja noorte tööhõive paketi (noortegarantii, Euroopa Õpipõisõppe Liit) kiire rakendamise teel.

1.6. Ringmajanduse tegevuskavas visandatud meetmed tuleb viivitamatult rakendada, prioriseerides meetmeid, mis aitavad tagada konkurentsivõimelisema keskkonna Euroopa ettevõtete jaoks. Komitee soovib, et komisjon uuriks kõiki sidusrühmi ühendava ja komitee juures tegutseva avatud Euroopa ringmajanduse platvormi teostatavust.

2. Ühendatud ühtne e-turg

— **Taristu, tootmise ja avalike teenuste digiteerimise innustamine**

— **Paremad oskused ja suurem heakskiit digitaalsetele muutustele kogu ühiskonnas ja töötajate hulgas**

2.1. Tööstuse digiteerimine on Euroopa majanduse konkurentsivõime otsustav tegur. Digiteerimisprotsess mõjutab märkimisväärselt Euroopa kodanikuühiskonda ja on muutunud inimeste elus elementaarseks. Komitee kui organiseeritud kodanikuühiskonda esindav valdkondadevahelise vastutusega kogu tegutseb Euroopa kodanikuühiskonnas sellele poliitikale suurema heakskiidu saamise nimel.

2.2. Muude oluliste majandusmuutustega (nt üleminek ühistarbimisele ja vähese CO₂-heitega majandusele) kokku põimitud digitaalrajanduse potentsiaal peab olema strateegilisemalt suunatud ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamiseks.

2.3. Kõrvaldamaks erinevusi üksikisikute, aga samuti väikeettevõtjate vahel, tuleks digiteerimise tegevuskava täies ulatuses kasutada aruka tööstusliku tootmise, arukate võrkude, aruka transpordi ja liikuvuse, arukate eluasemete ning arukate kogukondade arendamiseks. Lisaks on piisavalt võimalusi kasutada digiteerimist avalike teenuste ja avaliku halduse parandamiseks. Komisjon peaks selles valdkonnas propageerima liikmesriikide vahel parimate tavade jagamist.

2.4. Kaasata tuleks sotsiaalpartnerid kui koordineeritud Euroopa strateegia osalised, et rakendada digiteerimisprotsessi probleemide lahendamise kõik sotsiaaldialoogi vahendid, maksimeerida kvaliteetseid tööhõivevõimalusi, täiendada asjaomaste töötajate oskusi või pakkuda neile ümberõpet ning leida uusi viise nende töötajate kaitsmiseks. Igakülge lähenemisviisi tagamiseks on soovitatav algatada regulaarsed konsultatsioonid teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

3. Vastupidav energialiit ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika

— **Energialiidu strateegia, sealhulgas selle välismõõtme rakendamine**

— **ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgu (COP21) otsuste rakendamine ja edendamine kogu maailmas**

— **Õiglase ülemineku tagamine vähese CO₂-heitega majandusele**

3.1. Komisjon peab jätkama kaugelevaatava strateegia rakendamist kooskõlas tööprogrammiga, mis oli lisatud 2015. aasta teatisele energialiidu olukorra kohta.

3.2. Komitee ettepanek Euroopa energiadialoogi kohta peab saama põhimehhanismiks, mis tagab kodanikuühiskonna teadmiste, murede ja huvide kaasamise energialiidu protsessi.

3.3. COP21 otsused on vaja viivitamatult ja organiseeritud kodanikuühiskonda täiel määral kaasates rakendada. Rahvusvahelisel tasandil konkureerivatel ettevõtetel peavad olema võrdsed tingimused, et vältida süsinikdioksiidi leket. Õigeaegselt signaaliks oleks üleskutse ELi liikmesriikidele anda teada riiklikult kindlaksmääratud panused. Arvestada tuleks ka vajadusega alustada uuesti investeerimist rohelisesse tehnoloogiasse ja kindlustada ELi juhtiv positsioon selles valdkonnas.

3.4. COP21-l võetud kohustuste valguses tuleb hoolikalt hinnata süsinikdioksiidi lekke ohtu ja rakendada poliitikameetmeid selle edukaks kõrvaldamiseks, võttes eelkõige aluseks Euroopa Liidu saastekvootidega kauplemise süsteemi aastatel 2021–2030.

3.5. Toidusüsteem on ühelt poolt üks kliimamuutuste peamine põhjus ja teiselt poolt kannatab märkimisväärselt selle tõttu. Põllumajandusliku toidutööstuse rolli kliimamuutustega kohanemisel ja nende mõju leevendamisel tuleb tugevdada. ELi ringmajanduse tegevuskavas tuleks esile tõsta toidujäätmete vältimise ja vähendamise tähtsust ning kodanikuühiskonna jõupingutusi.

3.6. Lisaks õiglasele üleminekufondile peab EL rakendama innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi ning kaasama sotsiaalpartnerid ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid nende fondide juhtimisse.

3.7. Võttes aluseks tulemused, milleni jõuti komitee uuringus kavandatud aegumise kohta, tuleks käivitada katseprojekt, et lisada toote märgistussüsteemi märke hinnangulise või keskmise minimaalse kasutusaja kohta.

4. Süvendatud ja õiglasem siseturg tugevama tööstusbaasiga

— **Arenev tööstus ja toimiv kapitaliturgude liit**

— **Konkurentsivõimelise ja rohelisema majanduse edendamine, sotsiaalsete ettevõtete arendamine ning innovatiivsete mudelite rakendamine**

— **Töötajate õiglase liikumise võimaldamine kõigile**

— **Õiglasema maksustamine suunas**

4.1. Kuna tööstus on ühtse turu süda, peab Euroopa Liit jätkuvalt keskenduma tööstuse taaselavdamisele ja saavutama püstitatud eesmärgi: suurendama selle osakaalu ELi SKPs 2020. aastaks 20 %-ni. Eritähelepanu tuleks osutada terasetööstuse ees seisvatele raskustele riigiabi ümberkujundamise ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi sihipärasema kasutamise abil. Euroopa kaitsetööstuse tegevuskava, mis lubaks kaitsealastes hangetes saavutada märkimisväärset kokkuhoidu, tuleb samuti käiku lasta.

4.2. Komitee nõuab tõhusaid meetmeid rahastamisele juurdepääsu parandamiseks lisaks kapitaliturgude liidu raames juba käivitatud algatustele. Finantssektori reguleerimis- ja järelevalveraamistikku (mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelvalve) tuleks kohandada, et piirata õigusliku arbitraaži ohtu. Sellega seoses tuleb käsitleda ka varipangandust. Lisaks tuleks luua viise, mis aitaksid paremini kasutada riiklikes investeerimisfondides olevat kapitali. Pangandusliidu loomise protsessis peaks pangandusteenuste puhul viitama avaliku teenuse aspektile. Kodanikel peab olema võimalik neid teenuseid kasutada, teades, et need on läbipaistvad, usaldusväärsed ja vähekulukad.

4.3. Vaja on konkreetset tegevuskava, et käsitleda VKEde, sh mikro- ja pereettevõtete ees nii kodumaal kui ka piiriülesel kauplemisel esinevaid takistusi.

4.4. Sotsiaalsete ettevõtete täieliku potentsiaali vallandamiseks nõuab komitee, et komisjon käivitaks sotsiaalmajanduse tegevuskava, pakkudes tervikliku ökosüsteemi selle kasvuks ja arenguks.

4.5. Komitee toonitab vajadust suurendada Euroopa konkurentsivõimet ja toetada rohelist majandust. Selles olukorras on ühtse turu strateegia läbivaatamise käigus 2017. aastal tähtis lisaks võrdsete võimaluste säilitamise põhimõttele julgustada uusi ettevõtetemudeleid, mis tasakaalustavad majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte. Jagamismajanduse, funktsionaalse majanduse ja ringmajanduse õitsenguks on vaja selgeid juhiseid. Tähtis on kõikehõlmav lähenemisviis, mis võtab sidusas poliitikaraamistikus arvesse erinevaid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaaspekte. Otsustav tähtsus on

ambitsioonikamal ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegial, milles tunnustatakse paremini ettevõtjate panust ühisesse heaolu, kasutades heaolu ja sotsiaalse arengu mõõtmisel SKPd täiendavaid näitajaid.

4.6. Uute direktiividega kooskõlas olevate riigihangete küsimuses on vaja hõlbustada sotsiaalklausli ja reserveeritud turu rakendamist, koostades selleks hankijatele juhendi.

4.7. Tagada tuleb töötajate õiglane liikuvus. Seda silmas pidades koostab komitee praegu arvamust komisjoni ettepaneku kohta vaadata läbi direktiiv 96/71/EÜ ja käsitleb teemasid, mis seonduvad teenuste osutamise vabaduse ja nii ausa konkurentsi säilitamise kui ka võrdse kohtlemise toetamisega tööturul.

4.8. Ühise põllumajanduspoliitika meetmete kujundamisel 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku vahendamise käigus tuleks tagada, et Euroopa põllumajanduse keskmesse jäävad mitmeotstarbelisus, perefarmid ja jätkusuutlikkus. Komisjon peaks kõikehõlmava lähenemisviisi abil valmistama ette Euroopa toidustrateegia, mis hõlmab kogu tarneahelat põllumehest tarbijani ning tagab lisaks eri poliitikavaldkondade sidususe, ulatudes põllumajanduspoliitikat kaubandus-, haridus- ja kliimapoliitikani.

4.9. ELi linnade tegevuskava on ülimalt tähtis. Komisjon peaks koostama maapiirkondade kohta valge raamatu. Samas tuleb aga märkida, et maa- ja linnapiirkonnad on omavahel tihedalt seotud ja muid võimalusi ei ole.

4.10. Oluline on kasutada tööhoive võimalusi, mida eelkõige teenuste, digiteerimise ja töötajate liikuvuse osas pakub ühtse turu edendamine. Ühtse turu korralik toimimine ja inimeste turvalisust tagav võrgustik, nagu ka aus konkurents, on Euroopa majanduse taastamise alus. Komitee rõhutab ka vajadust käsitleda palgavaeste olukorda ja töötada välja tõhusad vahendid ja poliitikameetmed, et kindlustada äraelamist võimaldav töötasu ja tagada uute töösuhete kindlus.

4.11. Edasiminekuks on vaja äriühingute tõhusa maksustamise tegevuskava osas, esmajoones seoses äriühingu tulumaksu ühtse konsolideeritud maksubaasiga. Komitee nõuab otsustavaid samme maksupettuse, maksudest kõrvalehoidumise ja agressiivse maksuplaneerimise vastu võitlemisel. Makse tuleks koguda majandusliku sisu asukohas. Sellega seoses soovib komitee tagada, et EL oleks täielikult kaasatud OECD tegevuskavva, mille eesmärk on maksustamise vältimise, maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastane võitlus.

4.12. Komiteel on heameel selle üle, et komisjon keskendus Euroopa poolaasta viimases tsükliks madalalpalgaliste maksumaksjate maksukoormuse järkjärgulisele nihutamisele tõhusama ja õiglasema maksusüsteemi saavutamiseks, innustades liikumist selliste maksudele, mis koormavad vähem kui tööjõumaksud. Lisaks on maksusüsteemi reformid vajalikud, et tagada maksude ümberjaotav roll, mis võib aidata vähendada ebavõrdsust.

5. Süvendatud ja õiglasem majandus- ja rahaliit

— **Majandus- ja rahaliidu, sh pangandusliidu väljakujundamise tegevuskava**

— **Majandus- ja poliitilise liidu jätkumine**

— **ELi poolaasta rakendamine strateegia „Euroopa 2020“ ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamiseks**

5.1. Kuna rahapoliitikal on äärmiselt piiratud võimalused nõudluse ergutamiseks, on euroala majandus jäänud nn likviidsuslõksu. Struktuurse ülejäägiga riigid peavad üles näitama suuremat solidaarsust, mis peaks laiemalt toetama ekspansivset poliitikat.

5.2. Euroala peab suurendama oma majanduskasvu potentsiaali ja võimet tulla toime asümmeetriliste vapustustega ning edendama majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist. Selleks on vaja uut määrust konkreetse fiskaalvõimekuse kohta. Komitee nõuab euroalas makromajanduslikku dialoogi kui olulist panust majandus- ja rahaliidu demokraatlikku ja sotsiaalsesse arengusse. Komitee rõhutab, et tulevastes aruteludes ei tuleks viidata mitte „konkurentsivõime komiteedele“, vaid „konkurentsivõime, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja jätkusuutlikkuse komiteedele“. Euroala peab rahvusvahelistes organisatsioonides rääkima ühel häälel.

5.3. Komitee loodab, et Euroopa Liidu institutsioonid alustavad tegevuskava teist etappi, et kujundada 2017. aastal välja majandus- ja rahaliit, andes euroalale selge identiteedi. Asjakohane tegevuskava peaks sisaldama poliitilist arutelu institutsiooniliste etappide rakendamise üle, millest mõned võivad nõuda aluslepingute muutmist.

5.4. Aruteludes peaks ideaalis käsitlema järgmisi küsimusi: tugevam struktuur euroala jaoks, euroala fiskaalvõimekus ja euroala liikmesriikide ühine võlakirjade emiteerimise süsteem, mida korraldab Euroopa Valuutafond; majandus- ja rahaliidu aruandluse parandamine ja demokraatlik legitiimsus tänu Euroopa Parlamendi volituste suurendamisele, ning parema struktuuriga parlamentidevaheline konverents ja liikmesriikide parlamentide suurem pühendumus, samuti hääletussüsteem, mille puhul hääletavad majandus- ja rahaliidu pädevusse kuuluvate küsimuste üle üksnes euroala riikide Euroopa Parlamendi liikmed.

5.5. Sotsiaal- ja kodanikuühiskonna dialoog võib Euroopa poolaasta osana hoogustada edukaid, jätkusuutlikke ning kaasavaid majandus-, tööhõive- ja sotsiaalreforme. Riikide parlamendid tuleb kaasata riiklike reformikavade planeerimisse ja hindamisse ning riigipõhiste soovitude rakendamisse kooskõlas strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkidega. Sotsiaalpartneritel on seoses nende ainupädevuse, kohustuste ja ülesannetega täita eriline roll.

5.6. Viivitamatult tuleb võtta meetmeid madalapalgaliste ja haavatavate töötajate turvavõrkude sisseviimiseks, leibkondadele äraelamist võimaldava töötasu tagamiseks, vaeste piirkondade probleemide käsitlemiseks ja ebavõrdsuse vähendamiseks. Euroopa sotsiaalõiguste sammus tuleb täpselt määratleda ja viia ellu 2017. aastal sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide aktiivsel osalusel. Euroopa sotsiaalõiguste sammus peaks aitama toetada jätkusuutlikku majandusarengut ja töökohtade loomist ja selleks peaks see andma käegakatsutavaid tulemusi, et parandada eurooplaste elu- ja töökaliteeti ning edendada tõhusaid ja kaasavaid tööturges ning kvaliteetseid ja kõigile kättesaadavaid avalikke teenuseid.

5.7. Finantsliidu osana on pangandusliidul võtmeroll euro usaldusväarsuse tagamisel ja ulatuslikumal riskide jagamisel erasektoriga. Euroopa hoiuste tagamise skeemi ettepanek on pangandusliidu rajamise oluline komponent. Täiendava riskide jagamise sisseviimine Euroopa hoiuste tagamise skeemi ettepaneku alusel peab käima käsikäes edasise riskide vähendamisega pangandusliidus. Mõlemaga tuleb tegeleda paralleelselt ja viivitamatult ning ka tegelikult ellu viia. Komisjon peaks läbi viima kõikehõlmava ja põhjaliku mõjuhinna, et tugevdada veelgi ettepaneku legitiimsust.

6. Mõistlikud ja tasakaalustatud vabakaubanduslepingud

— **Ambitsioonikate ja innovatiivste kaubandus- ning säästva arengu peatükkidega kaubanduslepingute sõlmimine**

— **Sotsiaal- ja kodanikuühiskonnadialoogi eeliste kasutamine**

6.1. Vaja on arengu- ja kaubanduspoliitika meetmete sidusust. Nagu teatistes „Kaubandus kõigile“ on märgitud, ei tohiks ELi lepingutega nõrgendada keskkonna-, sotsiaal-, tööhõive, tarbija- ega muid norme ega avalikke teenuseid, vaid neid peaks hoopis parandama.

6.2. Sellises olukorras peab komitee oluliseks viia käimasolevad kahepoolsed kaubandus- ja investeerimislabirääkimised (sh Atlandi-ülene kaubandus- ja investeerimispartnerlus, laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping, ELi ja Jaapani leping, ELi ja Hiina investeerimislabirääkimised, ASEANi riikidega peetavad labirääkimised ja kõik muud arutusel olevad majanduspartnerluslepingud) tasakaalustatult lõpule ning pärast lepingute ratifitseerimist jälgida nende tegelikku rakendamist.

6.3. Läbipaistvuse ja huvide õiglase tasakaalu poole tuleb püüelda ka mitmepoolsetel läbirääkimistel teenustekaubanduse lepingu ja keskkonnatoodete üle.

6.4. Kahepoolsete kaubandusläbirääkimiste käik ei tohiks nõrgestada ELi võetud kohustusi WTO ees ega tugevat mitmepoolset ülemaailmset kokkulepet, ning võimalusel tuleks vältida vastuolulisi eeskirju. WTO läbirääkimiste raames on näiteks vaja rohkem tähelepanu pöörata e-kaubandusele.

6.5. Kaubandus on võtmetähtsusega teema ELi tööstusliku tootmise sektori jaoks ja Euroopa turu kaitsmisel ebaausa käitumise ja dumpingu eest ajakohastatud kaubanduse kaitsevahendite abil, et täielikult kaitsta siseturgu kõlvatu impordi eest ELi mittekuuluvatest riikidest. Kuid Euroopa Komisjon peaks hoolikalt hindama Hiinale turumajandusliku staatuse andva otsuse mõju.

6.6. Ehkki Euroopa Komisjoni poolt hiljuti tehtud ettepanek investeerimiskohtu süsteemi kohta on edasimineku võrreldes oma maine kaotanud ja USA toetatud investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismiga, on see siiski vastuoluline ja vajab täiendavat analüüsi.

6.7. ELi kaubanduspoliitika peaks arvesse võtma erinevaid arvamusi, mida on väljendatud kaubanduslepingute tagajärgede kohta. Eritähelepanu tuleks osutada kodanikuühiskonna kõiki osalisi hõlmavate ühisorganite kaasamisele vabakaubanduslepingute kõikide aspektide järelevalvesse. Komitee eksperditeadmised annavad sellesse töösse väärtusliku panuse. Tulevaste ja käimasolevate läbirääkimiste mõju-uuringud jäävad läbirääkimiste jälgimisse kaasatud kõigi osapoolte peamiseks vahendiks.

7. Vastastikusel usaldusel põhinev õigusruum ja põhiõigused

— Kodanike julgeoleku parandamine

— Õigusriigi põhimõtte järgimine

— Tõkete kõrvaldamine ja tühikute täitmine

7.1. Euroopa kodanike kasvav nõudlus julgeoleku järele vajab kohest reageerimist, et kaitsta ELi integratsiooni peamisi saavutusi ja taastada liikmesriikide vastastikune usaldus. Terrorismivastane võitlus nõuab tihedamat koostööd nii liikmesriikide kui ka nende ametiasutuste vahel.

7.2. Lähis-Ida rahuotsingud, rahvusvaheline politseikoostöö, välispiiride tõhus kontroll ja arengupoliitika on mõõdapääsmatud meetmed Euroopa julgeoleku tugevdamiseks.

7.3. 2017. aastal peab EL tugevdama Euroopa julgeoleku tegevuskavas sätestatud ELi meetmete sambaid. ELi julgeoleku tegevuskava peab tagama täieliku kooskõla õigusriigi põhimõtetega ja põhiõiguste kaitse liikmesriikides, sh demokraatia, inimõigused, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused ning toimiv kodanikuühiskonna dialoog.

7.4. Avada tuleb arutelu ettepaneku üle võtta vastu direktiiv võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta (KOM 2008(426) (lõplik)) ning kõrvaldada takistused kodanikuühiskonna osaluse suurema edendamise teel.

7.5. Soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2010–2015 vajab uuendatud strateegiat koos selgete eesmärkide, praktiliste meetmete ja tõhusa järelevalvega edusammude üle soolise diskrimineerimise ärahoidmisel tööturul, hariduses ja otsuste langetamisel ning soolise vägivalda käsitlemisel.

7.6. Euroopa puuetega inimeste strateegiat tuleks parandada kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee märkustega, võttes vastu asjakohased õigusaktid ja viies sisse ELi eesõiguse kaardi, mida tunnustatakse kõigis liikmesriikides.

7.7. Vaesusevastases võitluses tuleb kindlaks määrata konkreetsed näitajad ja eesmärgid haavatavas olukorras olevate laste osas.

7.8. Käsitleda tuleb uusi haavatavuse vorme, näiteks ebakindel töö, palgavaesus, noorte ja eakate naiste olukord, üksikemad ja naissoost sisserändajad.

8. Uue rändepoliitika suunas

— **Pagulaste korrektne kohtlemine**

— **Sisserändajate integratsioon**

— **Võitlus populismi ja ksenofoobia vastu**

8.1. EL peab reageerima rände- ja varjupaigaküsimustele tihedama liikmesriikidevahelise koostöö ning ühtlustatud ja praktiliste meetmete kaudu. Komitee viitab siinkohal oma soovitudele ja aruandele, mis valmisid 11 liikmesriiki toimunud teabekogumislähetuste põhjal. Prioriseerida tuleb ettepanekuid, mis esitati Euroopa Parlamendi raportis olukorra kohta Vahemerel ja vajaduse kohta töötada välja ELi terviklik rändekäsitlus.

8.2. 2017. aastal on vaja luua tingimused, et kaotada Schengeni eeskirjadest tulenevad piirikontrolli erandid ning tagada Schengeni ala haldamisel õigusriigi põhimõtte järgimine.

8.3. Kavandatud ühine varjupaigasüsteem on keskpikas perioodis mõistlikult saavutatav. Euroopa Komisjoni kavandatud seadusandlikud ja poliitikaalgatused tuleb kiirelt vastu võtta, pidades silmas rahvusvahelise kaitse taotlejate üldisi huve ning õigusriiki kui liikmesriikidevahelise tugeva solidaarsuse väljendust.

8.4. Seetõttu on oluline uuesti arutada asüülitaotlejate ümberasustamise, ümberpaigutamise ja kaitse ettepanekut, et avada varjupaigataotlejatele legaalsed ja ohutud kanalid.

8.5. Sellega seoses soovib komitee rõhutada, et ELi ja Türgi kokkuleppes puuduvad vajalikud garantiid, et tagada ELi põhiõiguste ja rahvusvaheliste kohustuste järgimine. Vaja on kindlat tegutsemist, et taastada positiivne koostöö nii Türgi kui ka naaberriikide ametivõimudega, sest see on endiselt keskse tähtsusega ELi piiride turvalisuse tagamisel.

8.6. Rändepoliitikas on vaja vahendeid rändajate ja pagulaste integreerimiseks. Komiteel on heameel püüete üle kasutada ratsionaalsemalt eri Euroopa fondide kaudu saada olevaid vahendeid. Eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi raames tuleb suurendada vahendeid neile liikmesriikidele, kellel on enim probleeme rändajate ja pagulaste integreerimisel.

8.7. Euroopas legaalselt elavate inimeste jaoks on äärmiselt tähtis, et nad osaleksid koolitustes ning saaksid abi tööturule sisenemisel ja ühiskonda integreerimisel üldisemalt. Sama tähtis on käsitleda ka üha sagenevaid võõraviha ja populismi väljendusi, mis on tihti seotud mastaapsete rändevoogudega. Euroopa sotsiaal- ja majanduspartnerite (Euroopa Ametiühingute Kesklit, Business Europe, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskus, Euroopa Käsitööettevõtjate ning Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Kesklit, EuroChambres) ühisavaldus ning kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sotsiaalmajanduses osalejate tehtav töö näitab õiget suunda.

9. Tugevam tegija rahvusvahelisel tasandil

— **Sisemine ühtsus välistegevuses**

— **Koostöö naabrite ja strateegiliste partneritega**

9.1. EL peaks parandama oma positsiooni konfliktipiirkondades rahu ja stabiliseerimise edendamisel rahvusvaheliste institutsioonide raamistikus ja tegutsema sidusamalt. Tõhusaks välistegevuseks on vaja komisjoni sise- ja välispoliitikat hõlmavaid integreeritud poliitikameetmeid. Suhete ja koostöö parandamine strateegiliste partneritega on tugevama ülemaailmse osalejana tegutsemiseks elementaarne.

9.2. ELi panuses koostöösse ja arengusse tuleks prioriseerida naaberriikide demokratiseerimise protsesse. Vaja on konkreetset tegevust, mida toetavad hästi kavandatud investeeringud, mida EL rahastab Maailmapangaga kooskõlastatult.

9.3. Dialoog kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja inimestevahelised kontaktid tuleks kohaselt integreerida ELi välistegevusse. Euroopa naabruspoliitikale hinnangu andmiseks on mõõdapääsmatu toetada struktureeritud dialoogi sisseviimist piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Lisaks peaks sotsiaaldialoog muutuma Euroopa koostöö- ja arenguprogrammide lahutamatuks osaks.

9.4. Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine peaks olema üks prioriteet. Suhted Vahemerest lõunas ja idas asuvate riikidega ei peaks julgeolekuküsimuste või pagulaskriisi tõttu keskenduma kaitsvale lähenemisviisile, vaid kujunema pigem võrdsete partnerite vaheliseks ühisarengupoliitikaks.

9.5. Eritähelepanu tuleks suunata suhetele Venemaaga, sh aktiivsem diplomaatiline tegevus selle riigi suhtes esmajoones energiaküsimustes.

9.6. Määrav tähtsus on vajadusel hakata rakendama nii säästva arengu eesmärgi kui ka COP21 eesmärgi ja need saavutada. Just säästva arengu eesmärgid peavad kujundama ELi arengukava. EL peab ennetavalt hindama meetmeid, sh eelarvevajadusi, mida on vaja selliste katsumustega toimetulekuks. Asjakohane juhtimisraamistik peab tagama kodanikuühiskonna tugeva kaasamise. Komitee kordab oma ettepanekut kutsuda kokku Euroopa säästva arengu foorum.

10. Demokraatlike muutuste liit

— Kodanikuaktiivsuse ja osalusdemokraatia edendamine

— Avatuse ja läbipaistvuse suurendamine

— Kodanikuühiskonna dialoogi intensiivistamine ja sotsiaaldialoogi tugevdamine

10.1. Lahendamaks ELi ees seisvaid ühiseid keerukaid probleeme tuleb ühiste lahenduste leidmiseks kindlasti mobiliseerida kõik sektorid ja vahendid. Nende elulise tähtsusega uuenduste hoogustamisel on kodanikuühiskonnal keskne tähtsus ja muutusteks on vaja eelkõige kodanike usaldust. Seepärast tuleb kodanikuühiskonna sidusrühmad kaasata võrdväärselt teiste sidusrühmadega, et täielikult tagada nende panusest tõeline kasu. Selleks on vaja kultuurimuutust, aga ka tugeva ja sõltumatu kodanikuühiskonna sektori väärtuse toetamist liikmesriikides ja ELi tasandil.

10.2. Sellega seoses tuleb komitee komisjonile meelde oma üleskutset avaldada roheline raamat selle kohta, kuidas korraldada kodanikuühiskonna dialoogi tõhusalt ja järjepidevalt.

10.3. Komitee palub samuti veel kord parandada asjaomaste pooltega konsulteerimise protsessi, pidades silmas esindavust, juurdepääsetavust, läbipaistvust ja tagasisidet.

10.4. Euroopa kodanikualgatust käsitleva määruse läbivaatamise ettepanek nõuab tegutsemist, et parandada nimetatud määruse tõhusust.

10.5. Komitee peab osalusdemokraatia tugevdamist jätkuvalt prioriteetseks eesmärgiga suurendada Euroopa Liidu otsustusprotsessi demokraatlikku vastupanuvõimet. Komisjoni-nõukogu-parlamendi uus institutsioonidevaheline kokkulepe peaks selles kontekstis võimaldama institutsioonilistel nõuandvatel organitel, nagu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, avaldada otsustusprotsessis suuremat mõju seadusandlikele ettepanekutele.

10.6. Parem õigusloome peaks olema meetod, mis tagab tõhusamad ja lihtsamad õigustekstid, mille eesmärgid on selged ja läbipaistvad. Tuleb kaaluda ettepanekut, mille kohaselt nn seadusandlik jalajälg aitaks paremini jälgida seadusandluse väljatöötamist, andes kodanikuühiskonna organisatsioonidele võimaluse osaleda õigusloomeprotsessis ja edendada sotsiaalpartnerite kaasamist, tagades nende ootuste ja vajadustega arvestamise.

10.7. Komisjon peaks jätkama õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi, milles komiteel peaks olema suurem roll. Ent õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm ei tohiks õhnestada töö- ja sotsiaalõigusi ega keskkonna- ja tarbijakaitset. Tõhusam reguleerimine, mh VKEde jaoks, saab tuleneda parema õigusloomeprotsessi avatusest ja läbipaistvusest, innustades sel viisil kasusaajaid esitama alt-üles seadusandlike algatusi ja tuues nõnda kaasa eelkõige kodanikuühiskonna osaliste suurema kaasamise.

10.8. 2016. aasta märtsis tutvustasid Euroopa sotsiaalpartnerid nelja ühist seisukohta sotsiaaldialoogi käivitamise, pagulaste, tööstuspoliitika ja digiteerimise kohta. Need tuleb kaasata komisjoni 2017. aasta tööprogrammi ja neid sellistena edendada.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 518. ISTUNGJÄRK 13.–14. JUULIL 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Hiinale (kaubanduse kaitsevahendite otstarbel) osutatava võimaliku turumajandusliku kohtlemise mõju peamistele tööstusharudele (ning töökohtadele ja majanduskasvule)“

(omaalgatuslik arvamus)

(2016/C 389/02)

Raportöör: Andrés BARCELÓ DELGADO

Kaasraportöör: Gerald KREUZER

21. jaanuaril 2016 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Hiinale (kaubanduse kaitsevahendite otstarbel) osutatava võimaliku turumajandusliku kohtlemise mõju peamistele tööstusharudele (ning töökohtadele ja majanduskasvule)“

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 22. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (14. juuli 2016 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 194, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Raske oleks nõustuda, et Hiina toimib turumajanduse tingimustes, kuna ta ei täida nelja viiest komisjoni tava kohaselt loodud kriteeriumist ega järgi alusmäärust (nõukogu määrus (EÜ) nr 1225/2009).

1.2. Komitee tunnistab – eri allikatest pärinevatele erinevatele arvudele vaatamata –, et kui meie käsutuses ei ole enam vahendeid, mille abil tagada vaba ja õiglane kaubavahetus Hiinaga, kaovad sajad tuhanded töökohad (vastuvõetamatu hulk).

1.3. Kuna töökohtade kaotus koonduks teatud sektoritesse – näiteks alumiinium, jalgrattad, keraamika, elektroodid, rauasulamid, klaas, paber, päikesepaneelid, teras ja rehvid – ja piirkondadesse, kus mõju oleks märkimisväärne, on soovitatav teha täiendavad valdkondlikud ja geograafilised uuringud.

1.4. Peamiselt mõjutaks töökohtade kaotus vahetoodete tootjaid või tarbijaid ning selle tulemusel ei saa eratarbijad tõenäoliselt kasu dumpinguvastaste meetmete vähendamisest.

1.5. Dumpinguhinnaga tooteid tarbivad tööstussektorid saaksid subsideeritud impordist kasu lühiajaliselt. Keskpikas perspektiivis võivad siiski ka nemad ohtu sattuda, sest Hiina edendab muu hulgas tootmisahela järgmisi, suurema lisaväärtusega sektoreid. Seda silmas pidades kujutab endast ohtu ka tööstusomandiõiguste valdkonna halb olukord Hiinas.

1.6. Tööstussektoris kord kadunud töökohti on väga harva võimalik tagasi saada. Kui töökohta kaotanud inimestel õnnestub tööd leida, hakkavad nad tõenäoliselt saama väiksemat palka ametikohtadel, kus nende oskusi ei väärtustata. Tööstusektori kvaliteetsete töökohtade asendamine madalalpalgaliste ja ebakindlate töökohtadega võib lisaks suurendada ebavõrdsust meie ühiskonnas.

1.7. Seetõttu leiab komitee, et turumajandusliku staatuse andmine Hiinale seaks tõsiselt ohtu ELi tööstuse struktuuri ja tootmissektori töökohtad. See mõjutaks negatiivselt võimalust taaskäivitada Euroopa tööstus püsivate ja kvaliteetsete töökohtade, tehnoloogilise innovatsiooni kasutuselevõtu ja levitamise ning teadus- ja arendustegevuse kaudu – need on peamised tugejõud tagamaks Euroopa majandusliku ja sotsiaalse süsteemi jätkusuutliku dünaamilise arengu.

1.8. Seega seaks turumajandusliku staatuse andmine Hiinale tõsisesse ohtu selliste tööstuspiirkondade ja VKEde kohalike tootmissüsteemide olemasolu, kus tootmist ohustab Hiina kõlvatu konkurents. Sellest võib tekkida oht, et kaovad VKEde spetsialiseerunud tootmisvõimsused ja kõrgelt kvalifitseeritud oskustöölise töökohtad, mis moodustavad Euroopa tootva tööstuse alustala.

1.9. Komitee palub Euroopa Komisjonil, Euroopa Parlamendil ja nõukogul edendada rahvusvahelist õiglast konkurentsi kui viisi kaitsta aktiivselt neid töökohti ja Euroopa ühiskonna väärtusi ning suurendada sissetulekut ja jõukust Euroopa Liidus.

1.10. Asjaomaste ELi töökohtade kaitsmine ning sellega seotud investeerimistegevus ei ole mõistlik mitte üksnes majanduslikult, vaid soodustab ka sotsiaalset ja keskkonnavalast jätkusuutlikkust. Tootmise ümberpaigutamine äärmiselt ressursi- ja energiatõhusatest Euroopa tootmiskohtadest Hiina sõepõhisesse majandusse nurjaks meie ambitsioonikad püüdlused kliimamuutuse ja säästva arengu valdkonnas. Ka töötajate ja inimõiguste austamine on Hiinas jätkuvalt problemaatiline.

1.11. Need kaitsemeetmed peavad olema kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega. Lisaks tuleks nende raames tagada, et kolmandad pooled täidavad kokkuleppeid, ja võtta arvesse suurte kaubanduspartneritega, nt USAga, peetud läbirääkimisi. Tõhusad kaubanduse kaitsevahendid tagavad õiglase konkurentsi. Neid on vaja Euroopa tööstuse tuleviku tagamiseks ning selleks, et toetada eesmärki suurendada tööstuse osakaalu 20 %-ni SKPst.

1.12. Kuni Hiina ei täida ELi viit kriteeriumi, mis on vajalikud turumajandusliku staatuse saamiseks, peaks komisjon kasutama Hiina importkaupa puudutavates dumpingu- ja subsiidiumidevastastes uurimistes mittestandardset meetodikat vastavalt sellele, mis jääb kehtima Hiina Maailma Kaubandusorganisatsiooniga (WTO) ühinemise protokollis 15. jaost.

1.13. Tööstuse hoidmine ELis on aluseks elujõulistele teadus- ja arendustegevuse võrgustikele, mis on hädavajalikud, et saavutada edasine majanduskasv ja leida lahendused meie suurtele ühiskondlikele probleemidele (vananemine, energia, kliima, tervishoid ja liikuvus).

1.14. VKEdele ei ole ressursse, et algatada dumpinguvastaseid meetmeid või teha täiel määral koostööd Euroopa Komisjoniga tema uurimistegevuses. Komitee nõuab lihtsustatud lähenemisviisi sektoritele, kus VKEde osalus on märkimisväärne.

1.15. Küsimuse strateegilist tähtsust tunnistades on käesolev arvamus komitee tegevuse algus ja mitte lõpp. Komitee kavandab jätkuvat tegevust ja soovib luua komitee projekti turumajandusliku staatuse andmise kohta Hiinale, et võimaldada komiteel seda teemat jälgida kodanikuühiskonna nimel. Selle ülesande täitmiseks tuleks eraldada piisavad vahendid.

2. Sissejuhatus

2.1. WTO eeskirjade alusel võib riik kehtestada kolmandatest riikidest pärit toodetele lisaks tariifidele ka dumpinguvastased tollimaksud, kui uurimise käigus selgub, et need tooted tuuakse riiki omamaistest hindadest madalamate hindadega, kahjustades nii kohalikku tööstust. Kui Hiina ühines 2001. aasta detsembris WTOga, võimaldas ühinemiseks ettenähtud üleminekukord kohelda Hiinat dumpinguvastastes menetlustes mitteturumajandusliku riigina, kui Hiina ettevõtted ei suutnud tõendada, et nad tegutsevad kooskõlas vaba turumajanduse põhimõtetega. Hiina praegune mitteturumajanduslik staatus pakub võimaluse kasutada dumpingumarginaali arvutamiseks võrdlusriigi, mitte omamaiseid hindu (mis on mitteturumajanduslikus süteemis riigi sekkumise tõttu sageli kunstlikult madalad). Mitteturumajandusliku riigi meetodika kasutamist kirjeldatakse Hiina WTOga ühinemise protokollis 15. jaos, kuid sätte 15 punkti a alapunkt ii kaotab kehtivuse 2016. aasta detsembris. See aegumine kohustab Euroopa Komisjoni muutma meetodikat, mille alusel määratakse hindade võrreldavus dumpinguvastastes menetlustes.

2.2. Käesolevas komitee arvamuses keskendutakse mõjule, mida turumajandusliku staatuse võimalik andmine Hiinale ning kaubanduse kaitsevahendite meetodika muutmine avaldab ELi tööstusele ja tööhõivele. See ole seotud õigusliku aruteluga, kuna komitee peab seda teemat äärmiselt oluliseks ELi tööstuse ja sellega seotud töökohtade seisukohalt.

2.3. Euroopa Parlament kiitis suure häälteenamusega heaks resolutsiooni, milles kutsutakse üles kasutama mitte-standardset meetodikat, mis on kooskõlas Hiina ühinemisprotokolliga, võimaldades samas tõhusalt luua vaba ja õiglase kaubanduse raamistiku.

3. Üldised märkused

3.1. Majandusega seoses märgib komitee järgmist.

3.2. Hiinas on viimase 15 aasta jooksul toimunud enneolematu majanduskasv, mis on muutnud ülemaailmset tööstus- ja kaubandusmaastikku. Hiina kasvumudeli alus on olnud investeerimistegevus, mis 2015. aastal moodustas Rahvusvahelise Valuutafondi andmetel 46 % riigi SKPst. See näitaja ületab investeringute osakaalu muudes arenenud majandustes, näiteks ELis (19 %) ja USAs (20 %).

3.3. Muutuste ulatust ja kiirust on suuresti juhtinud riik. Komitee tunnistab, et Hiina ei ole ELi määratluse kohaselt turumajanduslik riik, ning väljaspool institutsiooni valitseb selles küsimuses üldine üksmeel. Maailmapank märgib oma aruandes, et riik on sekkunud ressursside jaotamisse ulatuslikult ja otseselt haldus- ja hinnakontrolli, tagatiste, krediitlaste suuniste, finantseerimisasutuste valdava omandiõiguse⁽¹⁾ ja õiguspoliitika kaudu.

3.4. Arvukalt on näiteid liialduste kohta Hiina arengus. Riigis tarbiti aastatel 2011–2013 6,6 miljardit tonni tsementi, mis on rohkem, kui USA tarbis kogu 20. sajandi jooksul (4,4 miljardit). See tähendab, et kolme aasta jooksul on Hiina kasutanud sama palju tsementi, kui oli vajalik terve USA ülesehitamiseks sajandi jooksul. Lisaks ressursside ebatõhusale kasutamisele ehitati niisuguses koguses materjalide tootmiseks väga lühikese aja jooksul välja ülisuur tööstuslik võimsus.

3.5. Hiina on alustanud oma mudeli muutmist suurema tarbimis- ja teenusekesksema majanduskasvu suunas. Majandus on silmitsi aeglustumisega, mis tähendab, et oluline osa Hiina rasketööstuse toodangust ei leia oma koduriigis tarbijaid.

3.6. Euroopa Kaubanduskoda Hiinas annab teada, et märkimisväärne ülevõimsus on juba ilmnenud selliste toodete puhul nagu toorterased, alumiinium, tsement, kemikaalid, laevaehitus, rafineerimine, lehtklaas, paber ja papp. Hiina valitsus tunnistab seda ning on otsustanud vähendada toorterase tootmisvõimsust 2020. aastaks 100 miljoni tonni võrra 150 miljoni tonnini⁽²⁾ ning söetootmist sama ajavahemiku jooksul 500 miljoni tonni võrra⁽³⁾.

⁽¹⁾ Maailmapank, China Economic Update, juuni 2015.

⁽²⁾ Curb to be placed on metal overcapacity, English.gov.cn, veebruar 2016.

⁽³⁾ Coal capacity guideline issued, English.gov.cn, veebruar 2016.

3.7. Neist kavatsustest hoolimata on koguvõimsuse vähendamine pikaajaline ülesanne. Viimase kümne aasta jooksul suletud tehased on asendatud kaasaegsete, tootlikumate tehastega ning probleem on üksnes kasvanud. Kodumajapidamiste nõudlus vahetoodete järele ei asenda kunagi tööstuse oma.

3.8. ELi jaoks oli selle probleemi lahendamine 1980. ja 1990. aastatel pikk ja keeruline protsess ning ka Hiina jaoks puudub kiire lahendus.

3.9. Seega on ülevõimsuse ja vähese riigisisese nõudluse kombinatsioon viimas ületoodanguni, millele püütakse siis leida teed rahvusvahelistele turgudele.

3.10. Komitee juhhib tähelepanu Hiina ekspordi käsitlevatele andmetele.

3.10.1. WTO andmetel on Hiina 18 % osakaaluga suurim toodete eksportija maailmas. See osakaal on alates 2010. aastast kasvanud 20 %. 2014. aastal kasvas Hiina eksport 6 %, samal ajal kui ülejäänud maailmas kasvas see 3,5 %. Analüüsides ajavahemikku 2010–2014, oli kasv Hiinas 49 %, mis on kaks korda suurem kui ülejäänud maailma puhul.

3.10.2. Hiina riikliku statistikaameti andmete kohaselt kasvas 2014. aastal kõige rohkem tsingi ja tsingisulamite (+ 2 360 %), puuvilla (+100 %), koksi (+82 %), diodide ja muude pooljuhtide (+61 %) ning valtsitud terase eksport (+50 %). Alates 2010. aastast on puuvilla, valtsitud terase ning diodide ja muude pooljuhtide eksport kahekordistunud, koksi, tsingi ja tsingisulamite müük lausa kolmekordistunud.

3.10.3. Eeldatavalt jätkub selline ekspordi kasvu tendents järgmisel paaril aastal, sest prognoosid näitavad Hiina riigisisese nõudluse vähenemist. Kui Euroopa kaubanduse kaitsevahendid on oluliselt nõrgemad kui meie kaubanduspartneritel, võidakse praegu Hiinast Põhja-Ameerika vabakaubanduse kokkuleppe osalisriikidesse või Jaapanisse suunduv eksport suunata ELi.

3.10.4. See ekspordipõhine kasvumudel on tekitanud ELi kaubandusbilansis ulatusliku 137 miljardi euro suuruse puudujäägi (2000. aastal oli puudujääk 48,8 miljardit eurot) ning ELi import Hiinast ületab kaks korda ekspordi Hiinasse.

3.10.5. Just nimelt kõnealuses seoses on Hiina käivitanud algatuse „One Belt, One Road“, et parandada transporditaristut (raudtee, maanteed ja meretransport) Euraasia piirkonnas peamise eesmärgiga võimaldada oma ettevõtetele konkurentsieskirjadest tingimustes juurdepääsu algatusega hõlmatud Euraasia piirkonna turgudele ja kasutada neid müügiturgudena ületoodanguga sektorite jaoks. Turumajandusliku staatuse andmine kujutaks endast märkimisväärset ohtu algatusse „One Belt, One Road“ kaasatud ELi liikmesriikide Euroopa ettevõtetele.

3.11. Andmed dumpingutavade kohta

3.11.1. Hiina ekspordi järsk suurenemine on osaliselt saavutatud ebaausate tavadega, nagu näitavad arvukad WTO eeskirjade alusel algatatud dumpingumenetlused.

3.11.2. Hiina on riik, mida dumpinguvastased meetmed kõige rohkem mõjutavad. Riigi osakaal kaubandusalastes uurimistes oli 34 % ja riigi suhtes on kehtestatud 667 meetet. Ainuüksi 2015. aastal kehtis või oli Hiina suhtes algatatud 76 dumpinguvastast meetet.

3.11.3. 67 % Hiina vastu võetud dumpinguvastastest meetmetest oli seotud selliste tööstusharudega nagu tekstiil ja rõivad, keraamika ja klaas, mitteväärismetallid, plast, masinad ja elektriseadmed ning naftakeemiasaadused. Möödunud aastal oli 79 % Hiina suhtes rakendatud meetmetest suunatud nendele sektoritele.

3.11.4. Euroopa Liit on 15,8 % kogumahuga üks maailmakaubanduse kõige aktiivsemaid osalisi, kuid piirkonna suhtes on võetud üksnes 133 dumpinguvastast meetet. See moodustab 7 % kogu maailma juhtumitest. Seevastu on Hiina suhtes kehtestatud 47 % meetmetest ja ainuüksi 2015. aastal karistati riiki kolmel juhul.

4. Konkreetsete märkused töökohtade kaotuse kohta Euroopas

4.1. Otseselt mõjutatud sektorid

4.1.1. Teoreetiliselt avaldaks Hiina turumajanduslik staatus ELi heaolule negatiivset mõju. Kaubanduse liberaliseerimine on ELi jaoks ülioluline. Sellel on positiivne võrgumõju, kuigi alati on sektoreid, mis satuvad seetõttu halvemasse olukorda.

4.1.2. Siinkohal juhib komitee tähelepanu asjaolule, et tegemist ei ole läbirääkimisprotsessiga, kus tõkked kaotatakse mõlemapoolselt. Hiina ei annaks midagi vastu, samal ajal kui EL piiraks ühepoolselt oma võimet tasakaalustada konkurentsimoontust, mis on tingitud Hiina keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse antavast ebaausast toetusest.

4.1.3. Komitee märgib, et tööstussektori töökohti on juba välismaale üle viidud. Ajavahemikul 2000–2014 kaotas Euroopa tööstus 6,7 miljonit töötajat, mis on 12 % esialgsest 56,3 miljonist. Sama ajavahemiku jooksul kasvas impordimahu indeks 144 %. EList väiksema tööstussektoriga USA-s tehtud uuringud näitavad, et ajavahemikus 1999–2011 kadus Hiina impordi kasvava sissetungi tõttu tööstuses ligikaudu 985 000 töökohta⁽⁴⁾.

4.1.4. Töökohti ei kaotatud mitte üksnes põhitööstuses, vaid ka innovatsiooniga seotud valdkondades. Tiptasemel mobiiltelefonitööstus on kadunud. Meie tuleviku seisukohalt üliolulises tööstusvaldkonnas, nagu päikesepaneelid, taotles 2010.–2012. aastal 34 tootjat enda maksejõuetuks tunnistamist, kaks lõpetasid tegutsemise päikeseenergiaäris, viis lõpetasid tootmise täielikult või osaliselt ja kolm võtsid üle Hiina investoriid⁽⁵⁾.

4.1.5. Eriti on ohus sektorid, millel on Hiina viisaastakukavades strateegiline tähtsus: alumiinium, jalgrattad, keraamika, klaas, mootorsõidukite osad, paber ja teras.

4.1.6. Mitmesugused institutsioonid on teinud mõjuhindamisi. Euroopa Komisjon on tellinud uuringu, kuid seda ei ole avaldatud, mistõttu ei saa komitee analüüsida Euroopa Komisjoni seisukohta selles pakilises küsimuses.

4.1.7. Economic Policy Institute'i hinnangul jääb ELis ohus olevate töökohtade arv vahemikku 1,7–3,5 miljonit. See hinnang põhineb sisend-väljundmudelil, milles võetakse arvesse otseseid kaotusi (tööstusharud, mida mõjutab vahetult impordi kasv), kaudseid kaotusi (vahetult mõjutatud sektorite tarniv ja töötlev tööstus) ja ka taaskulutamisega seotud kaotusi (mis tulenevad kodumajapidamiste vähenenud tuludest ja kuludest). Uuringu peamine puudus on asjaolu, et selles võetakse arvesse Hiina igasuguse impordi mõju, isegi sektorites, mida see mingil moel ei mõjuta.

4.1.8. Kui arvestatakse üksnes dumpinguvastaste meetmetega seotud tööstusharusid, jääks otsene ja kaudne töökohtade kaotus vahemikku 0,5–0,9 miljonit. Aruande kohaselt on dumpinguhinnaga impordi järsu kasvu suhtes haavatava tööstuse loodud kogu otsene tööhõive 2,7 miljonit.

4.1.9. Uuringus ei arvatata taaskulutamise mõju neis sektorites eraldi. Uuringust nähtub, et dumpinguvastaste meetmetega seotud tööstusharudes ohus olevad töökohad moodustavad 60 % töötleva tööstuse töökohtadest. Kui sama osakaal kehtiks kaudse ja taaskulutamise mõju puhul, jääks töökohtade kaotus vahemikku 1,1–2,1 miljonit.

4.1.10. Teine aruanne kajastab Põhja-Ameerika vabakaubanduse kokkuleppe osalisriikide terasetootjate ühenduste tellitud kolme uuringut võimaliku majandusliku mõju kohta, mida avaldab nendele riikidele turumajandusliku staatuse andmine Hiinale. Aruandes jõutakse järeldusele, et kui kõik kolm Põhja-Ameerika vabakaubanduse kokkuleppe osalisriiki annaksid Hiinale turumajandusliku staatuse, väheneks tööjõunõudlus vahemikus 15–32 miljardit dollarit, enamik sellest USA-s. See tähendab töökohtade vähenemist hinnanguliselt 0,4–0,6 miljoni võrra.

⁽⁴⁾ For balanced trade EU – China, sotsialistid ja demokraadid, märts 2016.

⁽⁵⁾ Fair competition, EuProSun.

4.1.11. Mõlemad uuringud põhinevad üldistel makromajanduslikel tasakaalumudelitel. Komitee arvab aga, et kui sedalaadi uuringud tehtaks majanduspiirkondade, näiteks ELi ja Põhja-Ameerika vabakaubanduse kokkuleppe osalisriikide kohta eraldi, tooks ühepoolne turumajandusliku staatuse andmine Hiinale peaaegu kindlasti kaasa otsese heaolu kaotuse vähemalt sadade tuhandete töökohtade kaotuse näol. Tõenäoliselt peaks ligikaudu miljon inimest leidma elatise teenimiseks teistsuguse viisi.

4.1.12. Nende kaotuste esinemise tõenäosuse hindamiseks juhib komitee tähelepanu mitmele olulisele tagajärjele.

- Dumpinguhinnaga impordi ei esine mitte üksnes toodete puhul, mille suhtes kohaldatakse praegu dumpinguvastaseid meetmeid. Euroopa Komisjon ja tootjad uurivad praegu muid meetmeid. Toodete vahel esineb ka ülekanduvat mõju: kui dumpinguvastane meede on kehtestatud, on tõenäoline, et sellest mõjutatud eksportijad suunavad oma eksporditüüdlused meetmetega hõlmamata toodetele.
- Dumpinguhinnaga impordist tulenevad madalad hinnad mõjutavad sama sektori muid tooteid.
- Kord kaotatud tootmisvõimsus ei taastu kunagi, sest kaob ka kogu asjaomast tööstusharu ümbritsev ökosüsteem.

4.1.13. Geograafia osas kordab komitee, et tõenäoliselt kaotatavad töökohad ei ole geograafiliselt ühtlaselt jaotunud. Töökohade kaotuse koondumine kindlatesse piirkondadesse võib tekitada neis paikades kriitilisi olukordi, samal ajal kui muud ELi piirkonnad ei pruugi rängalt kannatada. Kõige enam mõjutatud riigid võivad kaotada kuni 2,7 % oma tööjõust.

4.1.14. Paljudel juhtudel on need töökohad seotud suurte tööstusrajatistega, mis on tihedas seoses majandus- ja tööstusstruktuuriga. Hiljuti olime tunnistajaks märkimisväärsele töökohtade kaotusele sellistes sektorites nagu terasetootmine, kus mitmed tuhanded töökohad sõltuvad ühestainsast ettevõttest. Sellel on olnud drastiline sotsiaalne mõju kohapealsetele kogukondadele.

4.1.15. Komitee rõhutab ka tööstusvaldkonna töökohtade kvaliteeti: töötleva tööstuse töökohad on keskmiselt stabiilsemad ja paremini tasustatud kui muude majandussektorite töökohad. Euroopa Komisjon juhtis 2014. aastal tähelepanu asjaolule,⁽⁶⁾ et tootmissektori töötajate igakuised sissetulekud on ELi üldisest keskmisest 5 % suuremad. USAs on nädalapalk tootmissektoris 8 % suurem kui muude sektorite töökohtadel. Need suuremad sissetulekud tulenevad suuremast tootlikkusest.

4.1.16. Tööstus pakub kvaliteetseid töökohti oskus- ja madalama kvalifikatsiooniga töötajatele, kel oleks väga keeruline leida samade töötingimustega alternatiivset tööd. Sellisena suurendab tööstuse rolli vähenemine ebavõrdsust meie ühiskonnas.

4.1.17. Eurofoundi töötingimuste uuringu andmetel on osalise tööajaga töötamine tootmissektoris oluliselt vähem levinud (12 %) kui ELi 28 liikmesriigis keskmiselt (24 %). Samuti on tööaeg tootmissektoris enamasti regulaarsem ja ebatüüpilist tööaega esineb oluliselt vähem kui ELi majanduses tervikuna⁽⁷⁾.

4.1.18. Komitee tahaks ka vältida teadmiste ökosüsteemi kahjustamise ohtu: tootmine on kaugelt suurima teadus- ja arendustegevuse vajadusega sektor ning kasvab suundumus hankida teadus- ja arendustegevust innovatsioonile keskendunud teenuseid osutatavelt ettevõtetelt⁽⁸⁾. Vastavalt ECSIP Consortiumi uuringule ulatub ELis toodetud kaupade keskmine teenussisu ligikaudu 40 %-ni valmistatud lõpptoodete koguväärtusest. Suurem osa neist teenustest on turustamisteenused (15 %), transpordi- ja kommunikatsiooniteenused (8 %) ning äriteenused, mis ulatuvad ELi liikmesriikides vähem kui 10 %-st lausa 20 %-ni ja üle selle. See viimane kategooria hõlmab selliseid teenuseid nagu teadus- ja arendustegevus, reklaam ja turu-uuringud, projekteerimistevõime ja IKT teenused.

⁽⁶⁾ Euroopa töötingimuste uuringud.

⁽⁷⁾ ECSIP Consortium, 2014.

⁽⁸⁾ Välispoliitika peadirektoraat, Euroopa Parlament, 2016.

4.1.19. Komitee on juba koostanud arvamusi selle kohta, kui oluline on edendada intellektuaalomandit puudutavaid rangemaid regulatiivseid standardeid, kuna mõnes riigis neid ei järgita. ELi kaubanduspoliitika kavandamisel ei tohiks seda unustada.

4.2. Sektorid, mida kaubanduse kaitsevahendid otseselt ei mõjuta

4.2.1. Hiinale ühepoolset turumajandusliku staatuse andmise mõju hinnangus tuleb arvesse võtta võimalikku kasu muudes sektorites, eriti selliste toodete tarbijate jaoks, millel on Hiinas tugev tootmistevõime või mille tootmist kavatseb Hiina tugevdada.

4.2.2. Paljud seni mõjutatud tööstussektorid on vahetoodete, st lõpptoodeteks muudetavate ja kombineeritavate kaupade tootjad.

4.2.3. Ülemaailmne tööstustootmine ei ole veel jõudnud finantskriisielesele tasemele. Seega on olemas suurel määral üleliigset tööstusvõimsust ning dumpinguvastaste meetmete objektiks olevate Hiina toodete tarbijad saaksid hankida oma kaupu kolmandatest riikidest ilma konkurentsivõime märkimisväärse kaotuseta.

4.2.4. Kui Hiinal lubatakse kasvatada oma turuosa ebaausalt ja luua oligopoolne eelis, kasutab riik seda kahtlemata hiljem selleks, et hindu uuesti tõsta, mistõttu kannatab ELi tarbiv tööstus. Hiina tegutseb juba praegu sel viisil, et edendada oma kohalikku tööstust. Euroopa Parlament⁽⁹⁾ esitab tõendid meetmete kohta, millega piiratakse loodusvaradega kauplemist, mis võib olla vastuolus WTO eeskirjadega. 2009. aastal kehtestas Hiina oma haruldaste muldmetallide arengukava aastateks 2009–2015, kehtestades ekspordikvoodiks 35 000 tonni aastas. Järgnenud aastal Hiina haruldaste muldmetallide hinnad kolmekordistusid. Teise näite võib tuua elektroonikaturult, kus Hiina maksustab tooteosade ekspordi kõrgemalt kui valmistooteid, et kaitsta seadmete kokkupanekut kohapeal.

4.2.5. Neist näidetest selgub, et Hiina poliitikaga edendatakse suuremat lisaväärtust pakkuvat tööstust. Kui puuduks võimalus algatada dumpinguvastaseid menetlusi, puuduksid kõlvatu konkurentsiga lõpuks kokku ka sellised sektorid nagu seadmete tootmine või autotööstus. Hiina on tuntud ka oma intellektuaalomandiõiguste rikkumiste poolest, nii et isegi patentidest ei oleks abi, et hoida innovatiivseid tööstusi ELi territooriumil.

4.2.6. Innovatsioonile avalduva negatiivse mõju tõttu kahjustaks Hiinale turumajandusliku staatuse andmine pikaajalises plaanis ka kogu tööstuslikku väärtusahelat. ELis laialt levinud arvamuse kohaselt on innovatsioon ainus viis, kuidas meie ühiskond saab konkureerida pelgalt kuludele keskenduvate konkurentidega. Innovatsiooni ei edendata aga enam isoleeritud laborites. KPMG uuringus tehti hoopis kindlaks, et 85 % ülemaailmsest metallitööstusest pärit vastanutest leiab, et nende organisatsiooni innovatsiooni tulevikku kujundavad partnerlussuhted. Enam kui kolmveerand ütles, et tegeleb juba tarnijaid ja tarbijaid hõlmavate koostööpõhisemate ärimudelitega. Seepärast on võimatu ette kujutada, et tulevased innovatiivsed tööstussektorid ei kuulu teadmusringkonda.

4.3. ELi sissetulek

4.3.1. Pikaajalises plaanis ja üksikute sektorite arengust sõltumata kasvab jõukus ELis jätkusuutlikul viisil üksnes netotulu kindla arengu kaudu. Komisjoni praegustes poliitikameetmetes, millega soodustatakse töökohti ja investeringuid, tunnustatakse seda tõsiasja ja seda tuleks asjaomase küsimuse lahendamiseks tehtavates otsustes arvesse võtta.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Välispoliitika peadirektooraat, Euroopa Parlament, Brüssel 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna ja piirkondlike omavalitsuste koalitsiooni loomine Pariisi kokkuleppe eesmärkide täitmiseks“

(omaalgatuslik arvamus)

(2016/C 389/03)

Raportöör: Lutz RIBBE

Kaasraportöör: Isabel CAÑO AGUILAR

21. jaanuaril 2016 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Kodanikuühiskonna ja piirkondlike omavalitsuste koalitsiooni loomine Pariisi kokkuleppe eesmärkide täitmiseks“

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (14. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 183, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgu (COP 21) otsuseid ja näeb nendes olulist pöördepunkti mõjusas kliimamuutustevastases võitluses.

1.2. Ent seejuures on kaks suurt probleemi: ühelt poolt ei ole liikmesriikide kavatsetavad riiklikult kindlaksmääratud panused heitkoguste vähendamiseks kooskõlas Pariisi konverentsi tulemustega. Teisalt ei tunnustata – mõningatele väikestele edusammudele vaatamata – piisavalt kodanikuühiskonna tähtsust.

1.3. Täna seisavad kodanikuühiskonna osalejad silmitsi suurte takistustega, kui nad soovivad algatada ja ellu viia kliimamuutustevastaseid meetmeid. See tuleneb eelkõige asjaolust, et poliitikakujundajad ei teadvusta endale, kui suur on kodanikuühiskonna tegevuse potentsiaal kliimamuutustevastases võitluses. Poliitikakujundajad ei tunne endiselt piisavalt huvi selle vastu, milliseid kliimamuutuste vastu võitlemise strateegiaid kodanikuühiskonna osalejad kavandavad, millised on nende vajadused ja millist toetust nad vajavad. Regulaatiivsed nõuded isegi takistavad mõnikord süstemaatiliselt kodanikuühiskonna kliimameetmeid.

1.4. Lisaks ei ole kodanikuühiskonna osalejatel liigagi tihti tegevusraamistikku, mis võimaldaks neil ellu viia alt ülespoole suunatud kliimameetmete plaane. Üks põhjus on ka see, et nad ei suuda ise oma projekte rahastada, kuigi tegelikult peaks nende käsutuses olema piisavalt investeerimisvahendeid.

1.5. Seetõttu teeb komitee ettepaneku luua vahetuks vastuseks Pariisis vastuvõetud otsustele koalitsioon poliitikakujundajate, haldustasandi ja kodanikuühiskonna vahel. Koalitsiooni ülesanne peab olema minimeerida kodanikuühiskonna kliimameetmete ees seisvaid tõkkeid järgmiselt:

- propageerides alt ülespoole suunatud kliimameetmeid ja taaselustades põhimõtte „mõttele globaalsel, tegutse kohalikul tasandil“;
- kaardistades laia valiku võimalikke kodanikuühiskonna kliimamuutuste strateegiaid, võttes arvesse kodanikuühiskonna osalejate heterogeensust ja mitmekesisust;
- töötades välja mitmetasandilise valitsemise mudeli, mis lihtsustab, mitte ei takista kodanikuühiskonnal kliimameetmete võtmist.

1.6. Koalitsiooni tegevus peab toimuma erinevatel poliitilistel tasanditel. Põhimõtteliselt on eesmärk täita viis ülesannet:

- 1) arendada arusaama sellest, milliseid kliimamuutuste vastu võitlemisele suunatud strateegiaid tahavad, saavad, saaksid või tohiks kodanikuühiskonna osalejad ellu viia või peaksid ellu viima, ja seda ennekõike kohalikul ja piirkondlikul tasandil;
- 2) määratleda ja ületada struktuursed takistused;
- 3) tutvustada üleeuroopaliselt edukaid näiteid;
- 4) määratleda edutingimused ja -tegurid eelkõige riigi tasandil;
- 5) töötada välja poliitiline raamistik kodanikuühiskonna kliimameetmete edukaks elluviimiseks kõigil tasanditel.

1.7. Nende viie ülesande täitmiseks on vaja struktureeritud, aga avatud dialoogi koalitsioonis, mis peab selles mõttes kujutama endast arutelufoorumit. Seetõttu on oluline, et osavõtjad peegeldaksid kodanikuühiskonna heterogeensust ja arendaksid välja avatuse, loovuse ja koostöö kultuuri. Arutelufoorumi raames tuleks tagada, et väljatöötatav poliitiline raamistik toetab tõepoolest kodanikuühiskonna kliimameetmeid.

1.8. Et koalitsioon saaks oma ülesandeid täita, on vaja haldusalast tuge, mille abil

- on võimalik kaasata võimalikult paljusid kodanikuühiskonna osalejaid,
- saab toimuda kavandatud ja juba elluviidud kodanikuühiskonna kliimameetmete süstemaatiline uuring ning edu-ja ebaedu analüüs, mille põhjal on võimalik kirjeldada osalejapõhiseid prototüüpeid tegevusmustreid ning
- on võimalik välja töötada ja ellu viia nende prototüüpide Euroopa-ülese tutvustamise kord.

1.9. Poliitikakujundajate ja kodanikuühiskonna koalitsiooni abil tuleb saavutada veel üks eesmärk, mida komitee toetab: vaja on muuta õiglaselt tööelu jätkusuutlikumaks ja selles protsessis peaksid süsteemselt osalema ametiühingud ja töötajaorganisatsioonid.

2. Arvamuse taust

2.1. Pariisis toimunud COP 21 tulemused kujutavad endast olulist pöördepunkti kliimaläbirääkimistes, sest see on esimene rahvusvahelise õiguse kohaselt siduv kokkulepe, mille raames eranditult kõik osalevad riigid võtavad endale kohustuse tegeleda aktiivselt ohtlikuks tunnistatud kliimamuutustega.

2.2. Rahvusvaheline üldsus on võtnud endale ühiselt kohustuse hoida ülemaailmne temperatuuri tõus alla 2 °C – võimalusel isegi alla 1,5 °C.

2.3. Kokkulepe sisaldab veel ühte olulist ja konkreetset tegevuseesmärki, nimelt soovitakse sajandi teises pooles saavutada ülemaailmne kasvuhoonegaaside heite neutraalsus.

2.4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt nende tulemuste üle,⁽¹⁾ kuid näeb siin siiski ka kahte suurt probleemi.

2.4.1. Esiteks ei ole liikmesriikide esitatud kavatsetavad riiklikult kindlaksmääratud panused kooskõlas konventsiooni-osaliste konverentsi tulemustega: nende elluviimisel ei oleks ülemaailmne temperatuuri tõus mitte 2 °C, vaid võimaldaks sellel tõusta 2,5 °C-ni ja võib-olla koguni üle 3 °C.

2.4.2. Teiseks ei teadvustata piisavalt kodanikuühiskonna tähtsust. Läbipaistvuse ja kaasamise osas on küll saavutatud teatud edusamme, kuid kodanikuühiskonna tegelikust rollist kliimamuutuste poliitikas ei ole veel piisavalt aru saadud: Pariisi kokkuleppe tulemuste elluviimine ja neile reaalse kaju andmine ei ole mitte konventsiooniosaliste konverentsi läbirääkijate, vaid kodanikuühiskonna ülesanne.

⁽¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. jaanuari 2016. aasta täiskogu istungjärgul toimunud arutelu.

2.5. Strateegiat, milles COP 21 otsuste elluviimise strateegilise partnerina kasutatakse kodanikuühiskonda, ei ole aga olemas või ei ole see selgesti äratuntav. See kehtib ka Euroopa Liidu tasandi kohta. Seetõttu peab ELi kliimamuutuste poliitika saama nn kliimadiplomaatia kõrvale ka teise samba. Selle samba raames tuleb pöörata tähelepanu kodanikuühiskonna tähtsuse ja rolli mõistmisele ja tugevdamisele ning keskenduda meetmetele, mis võimaldaksid väga erinevatel kodanikuühiskonna osalejatel lihtsamini koostada ja rakendada kliimamuutusi käsitlevaid strateegiaid nende eluvaldkonnas.

Alt ülespoole suunatud meetmed – eduka kliimamuutuste poliitika eeldus

2.6. Kliimamuutuste poliitikat ei saa ega tohi ette kirjutada üksnes „ülaltpoolt“, poliitika on edukas ainult siis, kui selle aluseks on enamiku ettevõtjate, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja kodanike ulatuslik toetus ja aktiivne osalemine. Seega tuleb seda poliitikat esmajärjekorras rakendada alt ülespoole, sest muidu on see nurjumisele määratud.

2.7. Säätava arengu ja kliimamuutuste poliitikas saavutati varem tõepoolest suuri edusamme just seetõttu, et kodanikuühiskonna esindajad – kelle hulka tuleb riigi kodanikena selgelt lugeda ka n-ö tavalised inimesed – ei piirdunud vaid poliitilistele nõuetele reageerimisega ega pidanud ennast pelgalt rakendamise vahendiks. Pigem olid just nemad muutuste eestvedajad ja aktiivsed tegutsejad, kes saavutasid seeläbi – neile antud võimaluste piires – olulisi edusamme ning avaldasid poliitilist survet. See kehtib nii tehnoloogilises kui ka majanduslikus, kuid ennekõike ühiskondlikus plaanis (mis puudutab nende tehnoloogiate ühiskondlikku omaksvõttu, eelkõige aga muutuste süvalaiendamist, st sotsiaalset õppimist ja kogukonnalt õppimist).

2.8. Samal ajal kui näiteks senine, kliimamuutuste eest kaasvastutav energiatootmine ja -poliitika oli enamasti suunatud lõplikele energiaallikatele ning suurtele, väheste osalejatega kesksetele struktuuridele ning kodanikuühiskond toimis ainuüksi „tarbijana“, toimub keskkonnahoidlik tegutsemine tulevikus märksa detsentraliseeritumalt ning eeldab kõigi osalemist. Valmisolek selleks on kahtlemata olemas ning seda tuleb järjekindlalt kasutada ja edendada.

2.9. Juba täna täheldatavas kodanikuühiskonna tegevuses peitub tohutu varjatud innovatsioonipotentsiaal, mis tuleneb linnade ja omavalitsusüksuste, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, suurettevõtete ja ametiühingute ning eraisikute (üksikisikud, põllumajandustootjad, ühistud, VKEd jt) mõttemaailmast, mõjust ja tegevusest.

2.10. Selline tegevus ei ole praegu väga sageli seotud mõne organisatsiooniga ja on väga selgelt projektipõhine. Sellest tulenebki kirjeldatud tegevuse eriline ühiskondlik dünaamika. Samas tähendab see ka seda, et kui algatused ebaõnnestuvad, peavad osalejad ise kandma kõik nurjumisega kaasnevad kulud. Siin ei ole küsimus vaid rahalistes riskides, sest kodanikuühiskonna tegevus nõuab raha kõrval ka motivatsiooni ja pühendumist, ja võtab aega. Seega peab see ennast ära tasuma (ja seda mitte ainult majanduslikus mõttes) ja ebaõnnestumise risk peab olema hallatav. Siin tuleb ELi ja riikliku poliitika abil luua kodanikuühiskonna tegevusele võimalikult ulatuslik ja avatud raamistik.

Kodanikuühiskonna tegutsemistahet piiravad ja ületamist vajavad takistused

2.11. Euroopa Liidus on küll juba arvukalt edukaid näiteid, mis tõestavad, kui oluline ja mõjus on kodanikuühiskonna osalemine kliimamuutustealases tegevuses, kuid neid näiteid ei koguta ega hinnata kusagil järjepidevalt. Ei toimu arutelusid selle üle, mida on võimalik nendest paljudest eri algatustest poliitiliselt õppida või millised tõkked tuleb kõrvaldada, et need algatused veel edukamaks muuta ja neid levitada, ega selle üle, millistel põhjustel need ebaõnnestuvad.

2.12. Lisaks puuduvad stimuleerivad süsteemid, mis võimaldavad investeeritud kapitali refinantseerida. Samuti ei ole mehhanisme, millega saata soovitud signaal suurte tööstusettevõtete kõrval ka teistele valitsusväliste osalejatele. Pigem võib praegu Euroopas märgata isegi vastupidist suundumust: asjaomaste algatuste elluviimist raskendavad sageli veelgi – või muudavad selle päris võimatuks – valed poliitilised suunised. Niisiis puudub kodanikuühiskonna osalejatel paljudel juhtudel igasugune (!) tegevusraamistik kliimakontseptsioonide koostamiseks – ja veelgi enam realiseerimiseks – neil ei ole võimalik oma ideid ellu viia. Mõnikord tuleneb see lihtsalt halduslik-õigusliku raamistiku puudulikkusest, mõnikord ei leia nad oma projektidele rahastamisvahendeid. Mõnel muul juhul osutub ületamatuks takistuseks asjaolu, et fossiilsete energiaallikate

väliskulusid ei ole endiselt täiel määral hindadesse sisestatud⁽²⁾ ja seega ei ole süsinikul – vastupidistele väidetele vaatamata – nõ õiget hinda.

2.13. Liiga sageli räägitakse ambitsioonika kliimamuutuste poliitika puhul „kaotajatest“ ja sama tihti jäetakse mulje, et kliimameetmed tähendavad esmajoones millestki loobumist. Loomulikult tuleb piisavalt tegeleda ja arvestada probleemidega, mida üleminek suuresti süsinikuvabale majandusele endaga kaasa toob. Samas tuleb aga vähemalt sama jõuliselt rõhutada selle positiivseid aspekte, et luua ühiskonnas muutusi toetav meelsus. Hiljemalt viimaste aastate tehnoloogilised ja majanduslikud edusammud (näiteks energia tootmine taastuvatest energiaallikatest, energia salvestamine, eelkõige aga digitaalsed rakendused, mis võimaldavad ressursse kasutada oluliselt tõhusamalt ja arukamalt) õigustavad seda meelsust.

2.14. Euroopa tehniline ja majanduslik olukord on praegu selline, et kliima- ja säästva arengu meetmed võivad olla kasulikud kõigile. Euroopa energialiit rajaneb just sellel mõtteviisil. Selle eelduseks on, et poliitika toetab asjaomaseid algatusi või vähemasti võimaldab neid ellu viia ega püüa neid takistada sellepärast, et need seavad olemasolevad struktuurid kahtluse alla. Seda üldjuhul kergesti kättesaadavat potentsiaali kliimameetmetega seotud muudatuste ja edusammude tegemiseks ei kasutata aga kaugeltki täielikult ära.

3. Pakiline vajadus poliitikakujundajate, haldustasandi ja kodanikuühiskonna koalitsiooni järele

3.1. Me vajame uut mitmetasandilise valitsemise lähenemisviisi. Komitee teeb ettepaneku luua kodanikuühiskonna osalejate, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning riiklikul ja Euroopa tasandil vastutavate poliitiliste ja haldusstruktuuride ambitsioonikas koalitsioon.

3.2. Koalitsioon peab:

- koordineerima Euroopa Liidu eri poliitikatasandite lähenemisviise, et edendada mitteriiklikke kliimameetmeid;
- selgitama nende meetmete võimalusi ja mõju;
- toimima foorumina ELi ja riigi tasandi otsuselangetajate ja kodanikuühiskonna vahel struktureeritud dialoogi pidamiseks. Selle foorumi raames annavad kodanikuühiskonna osalejad teada oma ideedest ja ideede elluviimisel nende ees seisvatest probleemidest, esitavad poliitikutele tegutsemissoovitusi ning saavad pädevad vastused nende tõstatatud küsimustele ja välja toodud probleemidele.

3.3. Nii saab koalitsioon kui mitmetasandilise valitsemise suurepärane näide aidata kaasa kogu ühiskonna kliimamuutustega seotud kohustuse edukale täitmisele.

Kliimamuutused tähendavad muudatusi inimeste igapäevaelus

3.4. COP 21 eesmärgid on selged ning Euroopa Ülemkogu on esitanud kaugeleulatuva visiooni vähese CO₂-heittega ressursitõhusast Euroopast. Selle kohaselt paisatakse 2050. aastal õhku 80–95 % vähem kasvuhoonegaase kui praegu. See avaldab väga olulist mõju iga Euroopa kodaniku, ettevõtte ja selle töötaja igapäevaelule.

3.5. Komitee märkis juba oma säästva arengu teemalises ettevalmistavas arvamuses,⁽³⁾ kui oluline on võtta eriti tõsiselt just neid igapäevaelu mõjutavate otsustavate poliitiliste muudatustega seotud küsimusi.

3.6. Riskile, et säästvat arengut nähakse ohu ja mitte tulevikuvõimalusena, saab vastu astuda lihtsa sõnumiga: kliimameetmed toovad kaasa muudatusi, kuid iga ühiskonnaliikmel on võimalus kas üksi või koos teistega neid muudatusi aktiivselt kujundada ja teha seda viisil, mis toob kasu nii kliimale kui ka parandab elamistingimusi kohapeal.

⁽²⁾ Vt Rahvusvahelise Valuutafondi töödokument „How Large Are Global Energy Subsidies?“ (WP/15/105).

⁽³⁾ ELT C 128, 18.5.2010, lk 18.

3.7. See sõnum tuleb suunata nii neile, keda vältimatud „negatiivsed“ muudatused vahetult mõjutavad (nt kogu fossiilkütuste sektor), kui ka neile ühiskonnaliikmetele, kes on valmis tegutsema ja kes võivad olla teistele eeskujuks, aidates valla päästa ja aktiveerida nende olemasoleva positiivse potentsiaali.

Osalejate suure mitmekesisuse tunnustamine, omaksvõtmine ja kasutamine

3.8. Meie kodanikuühiskond on väga heterogeenne. Seda võib täheldada kliimameetmete osas: see, mis on ühele osalejale kergesti võimalik, on teise jaoks vaid vaevu elluviidav. Seda erinevust tuleb võtta tõsiselt ning seda mitmekesisust tuleb mõista ja kasutada kui võimalust.

3.9. Põhimõtteliselt on vaja kliimamuutustealane tegevus konkreetsemaks muuta. Siin jääb vajaka ka teadmistest. On tehtud küll palju juhtumiuuringuid, kuid puudub süsteem, mis võimaldaks neid eristada näiteks osalejate kategooriate alusel. See näib vajalik seetõttu, et eri osalejate erinevad ressursid tähendavad ka täiesti erinevaid tegutsemisstrateegiaid. Näiteks võib tuua:

- taastuenergia valdkonnas selliste majaomanike, rentnikeühenduste või ettevõtjate algatused, kes toodavad ise oma elektrit;
- ettevõtjad, idufirmad ja VKEd, kes võivad anda märkimisväärse panuse madala CO₂-heitega ühiskonda, arendades ja kasutades uut tehnoloogiat, digiteerimist jne ning luues uusi ärimudeleid (näiteks jagamismajanduse alusel), kvaliteetseid tooteid, teenuseid ja töökohti;
- ametiühingud, kes koos oma liikmetega töötavad välja ja viivad ellu kliimameetmete projekte töötajate heaks;
- üleminekulinnade (*transition town*) algatused süsinikusidujate (haljastatud alad) arendamiseks oma kvartalites.

3.10. Sellest näitlikust loetelust nähtub, et kodanikuühiskonna osalejate ressursid on väga erinevad, ent nende tegevuse loogika on alati ühesugune. Nad kasutavad oma sisemisi, materiaalseid, rahalisi ja ajalisi ressursse vaid juhul, kui nad näevad reaalselt võimalust saada oma tegevusele vahetut vastukaja. See omakorda tähendab ka seda, et seal, kus positiivset tulemust ei ole võimalik saavutada, on oht tegevusetuseks või koguni vastuseisuks (nt uute investeerimisprojektide suhtes).

3.11. Need näited ilmestavad ka seda, et tegutsemisstrateegiaid, mida pakuvad kogu Euroopas välja ja rakendavad peamiselt valitsusvälised osalejad, on väga palju ja need on sama mitmekesised kui kodanikuühiskond ise.

Alt ülespoole suunatud kliimameetmete mõistmine avatud protsessina ja sotsiaalse kindlustunde tagamine

3.12. Oleks täiesti vale, kui poliitikud näeksid kodanikuühiskonna osalejatele ülalt allapoole suunatud lähenemisviisi raames ette vaid ühe poliitiliselt määratletud rolli.

3.13. Eelseisva muudatuse juures tuleb erilist tähelepanu pöörata sotsiaalse kindlustunde säilitamisele. Alt ülespoole suunatud kliimameetmetega mõeldakse küll seda, et üksikute osalejate eraalgatused muutuvad tähtsamaks ja annavad olulisi majanduslikke impulsse, kuid see ei tohi toimuda sotsiaalse kindlustunde arvelt.

3.14. Seetõttu on oluline, et alt ülespoole tegutsevad kliimamuutuste vastu võitlejad jääksid solidaarse ühiskonna osaks. Teatud juhtudel tähendab see, et tuleb uuesti määratleda solidaarse ühiskonna struktuur ja see, kes millise panuse sellesse annab. See on vajalik juba ainuüksi seetõttu, kuna seni olid fossiilsete toorainete põletamine ja realiseerimine sotsiaalse heaoluriigi olulised alustalad. Sellest loobumine ja liikumine suuresti süsinikuvaba majanduse suunas ei tohi toimuda ELis saavutatud sotsiaalpoliitiliste standardite ja heaolu arvelt. Sellele peab poliitikakujundajate, haldustasandi ja kodanikuühiskonna koalitsioon erilist tähelepanu pöörama – veelgi enam – selle põhjal tuleb välja töötada täiesti uued strateegiad.

Näiteks:

3.15. Taastuvatest energiaallikatest saab detsentraalselt energiat toota juba nii odavalt, et koos energiatõhususe meetmetega saaks see lahendada isegi (sotsiaalse) kütteostuvõimetuse probleemi. Poliitika abil tuleks aga tagada asjaomastele ettevõtjatele hea õigusraamistik ja juurdepääs investeerimiskapitalile.

Poliitikakujundajate, haldustasandi ja kodanikuühiskonna koalitsioon peab taaselustama põhimõtte „mõtles globaalsel, teguts kohalikul tasandil“

3.16. Kodanikuühiskonna tegevus kliimamuutuste vastu võitlemisel on enamasti suunatud kohalikule või piirkondlikule tasandile. Konventsiooniosaliste konverentsi läbirääkimised ja paljud poliitilised arutelud leiavad aga aset globaalsel tasandil. Põhimõte „mõtles globaalsel, teguts kohalikul tasandil“ ei kehti aga mitte kusagil mujal paremini kui kliimamuutustega seotud tegevuses. Kodanikuühiskonna tegevuse mõju ei tohi globaalses ruumis ära kaduda. Seda peab olema võimalik tunda, kogeda ja tajuda vahetult, st tegevuse toimumispaigas.

3.17. Euroopa poliitikat tuleb aga sellest tulenevalt ümber kujundada ja edasi arendada: näiteks Kyoto protokoll ühisrakenduse ja puhta arengu mehhanismi põhimõtetele ei ole kohalikes algatustes kuigi palju peale hakata. See on põhimõtteline probleem: kodanikuühiskonna osalejate tegevus leiab korrapäraselt aset kohalikul ja piirkondlikul tasandil, kuid selle raamtingimused pannakse peaaegjalikult paika riigi või Euroopa tasandil. Komitee märgib murega, et nende tasandite vahel on lõhe.

3.18. Kodanikuühiskonna aktiivne tegevus kliimamuutuste vastu võitlemisel kui Euroopa kliimamuutuste poliitika teine tugisammas peab avaldama konkreetset mõju kohapeal, vastasel juhul ei teguts kodanikuühiskonna osalejad üldse.

3.19. Tähtsat osa täidavad piirkonnad, linnad ja omavalitsusüksused. Komitee avaldab tunnustust siin juba käivitatud mitmekesistele algatustele, mis on mõeldud selle tegevuse koordineerimiseks. Nende hulka kuuluvad näiteks kliima- ja territoriaalküsimuste teemaline maailma tippkohtumine, linnapeade pakt, võrgustik ICLEI jt. Paljudel juhtudel on tegemist algatustega, millele on nüüdseks võimalik saada erinevaid riiklikke toetusi.

3.20. Regionaalareng ja kliimat säästev energiapoliitika võiksid teineteist hästi täiendada, kui elektrit toodetak detsentraalselt kohalike ja piirkondlike struktuuride abil, mis tähendab, et tuule, päikese ja biomassi kasutamisest saadav lisaväärtus loodaks kohapeal. Osalejate mitmekesistamine on seega mõttekas, kuid mitte üheski ELi ametlikus dokumendis ei ole seda võimalikku strateegilist seost seni piisavalt käsitletud.

3.21. See on hea näide sellest, et Euroopa Liit ei kasuta kodanikuühiskonna potentsiaali piisavalt põhjalikult ära. Nii nähakse ka linnapeade pakti esmajoones ELi seatud eesmärkide rakendamise toetajana. Samal ajal ei hinnata piisavalt ega kasutata süstemaatiliselt pakti rolli uute poliitiliste algatuste hoogustajana.

4. Poliitikakujundajate haldustasandi ja kodanikuühiskonna koalitsiooni viis ülesannet

4.1. Koalitsiooni tegevuse keskmes on viis järgmist ülesannet.

4.1.1. Esiteks on vaja paremini mõista, millist kliimaalast tegevust kavandavad ja soovivad eri rollides kodanikuühiskonna osalejad ellu viia.

4.1.2. Teiseks tuleb määratleda ja kõrvaldada struktuursed probleemid ja tõkked, mis takistavad selle edukat elluviimist. Sellest tulenevalt on poliitikakujundajate ülesanne kõrvaldada bürokraatlikud tõkked ja keerulised menetlused, mis tingivad kodanikuühiskonna osalejate mittetegutsemise või raskendavad nende tegevust märkimisväärselt. Teatisega „Uued võimalused energiatarbijatele“ astus komisjon esimese sammu selles suunas⁽⁴⁾. Sellest ei piisa aga kaugelgtki muu hulgas sellepärast, et tootva tarbija mõistet tõlgendatakse liiga kitsalt⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ COM(2015) 339 final.

⁽⁵⁾ ELT C 82, 3.3.2016, lk 22.

4.1.3. Kolmandaks tuleb veelgi paremini tutvustada edukaid näiteid.

4.1.4. Neljandaks tuleb määratleda otsustavad edutingimused ja -tegurid.

4.1.5. Viiendaks tuleb koostada poliitikaraamistik, mis aitab luua vajalikud tegutsemistingimused, et kodanikuühiskonna osalejad saaksid kavandada ja rakendada kliimamuutuste vastu võitlemise strateegiaid. Tegevusraamistiku loomist võib pidada mitmetasandilise valitsemise ülesandeks, sest Euroopa, riikliku ja piirkondliku tasandi poliitiliste otsuselangetajate ühtne arusaam on tegevusraamistiku rakendamiseks sama vajalik kui nende koordineeritud tegevus.

4.2. Ülesannete täitmine nõuab täiendavat haldusalast tuge, et poliitikakujundajate, haldustasandi ja kodanikuühiskonna koalitsiooni arutelude aluseks võiksid olla järgmised meetmed:

- selliste kodanikuühiskonna osalejate võimalikult ulatuslik kaasamine, kes võiksid osaleda alt ülespoole suunatud kliimameetmetes;
- kodanikuühiskonna juba elluviidud kliimamuutustealase tegevuse näidete süstemaatiline uurimine peaaesjalikult piirkondlikul või kohalikul tasandil, mille alusel on aruteluforumis võimalik määratleda osalejarühmadepõhised prototüübid;
- prototüüpselt määratletud tegevusmudeleid puudutava, kogu Euroopat hõlmava ja hiljem ka ülemaailmse teabevahetusstrateegia väljatöötamine ja rakendamine osalejarühmade kaupa;
- aruteluforumis prototüüpselt määratletud tegevusmodelite kesksete edutingimuste ja -tegurite analüüs asjakohaste teaduslike meetodite alusel ja analüüsitulemuste käsitlemine;
- väheseid ressursse omavate kodanikuühiskonna osalejate toetamine, et võimaldada neil koalitsioonis aktiivselt osaleda.

4.3. Poliitikakujundajate ja haldustasandi roll saab olema koalitsiooni tegevuse koordineerimine (vajadusel koos Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega), esile toodud takistustega tegelemine ja nende võimalikult ulatuslik kõrvaldamine või vähemalt selgete vastuste andmine küsimusele, miks nad arvavad, et teatud algatusi ei peaks ellu viima.

Vajalik tegevusraamistik – mõju kodanikuühiskonna kliimameetmete rahastamisele ja uute majandusmodelite väljatöötamine

4.4. Ainult juhul, kui on olemas tegevusraamistik, milles väärtustatakse kodanikuühiskonna osalejate mitmekesist rolli, tunnustatakse ressursside erinevat jaotumist, võetakse arvesse edutegureid ja luuakse positiivsed raamtingimused, leiavad kodanikuühiskonna osalejad juurdepääsu kapitalile ja teistele investeerimisvahenditele. See on jätkuvalt oluline ja praktiline probleem, mida võetakse poliitikas liiga vähe arvesse. Sest Pariisi kokkuleppel on suur rahaline mõju, mis ei piirdu kaugelgtki Rohelise Kliimafondi iga-aastaste 100 miljardi USA dollari suuruste vahenditega.

4.5. Iseäranis väikesed, kohalikud pangad ja teised võlausaldajad annavad kodanikuühiskonna kliimamuutuste vastu võitlemise algatustele laenu vaid siis, kui refinantseerimine on suhteliselt kindel. Ka selle tingimuse – kodanikuühiskonna osalejate kliimaaalaste investeeringute madala riskiga refinantseerimine – peab täitma poliitiline raamistik.

4.6. Tegevusraamistikuga tuleb luua pikaajaline planeerimis- ja investeerimiskindlus. Vajaliku kaasamise seisukohast ei ole miski kahjulikum kui pidevatest poliitilistest suunamuutustest tulenev ebakindlus.

4.7. Kohaliku mõjuga projektidesse investeerimiseks on vajalikud alternatiivsed investeerimisviisid, mille võimalusi ja ohte saavad kodanikuühiskonna osalejad enda seisukohast ise hinnata ja juhtida – näiteks ühistu liikmena. Kui üldsus mõistab, et investeeringud jõuavad nendeni ega kao finantsasutuste ja suurinvestorite sasipuntras, võib see parandada ka inimeste kõikuma löönud usaldust finantsasutuste vastu.

4.8. Kui on olemas stabiilne ja kindel tegevusraamistik, on muutunud majandusstruktuurides võimalik teistsugune majanduskasv. Selle nõ uue majanduskasvu jaoks on sotsiaalne kapital tõenäoliselt sama oluline kui rahaline kapital. Osaliselt vähendab tööst võõrandumist tootva tarbimise käsituste arendamine, ja tööjaotuse korraldamine toimub rohkem kogukondlikes struktuurides. Sellest tulenevalt tekib tohutu potentsiaal sotsiaalseks uuendustegevuseks, mis on kaugeleulatava kliimamuutuste poliitika seisukohalt ülioluline. Tekivad uued rollid, mida seni kirjeldatakse selliste ebatäpsete mõistetega nagu „tootvad tarbijad“, „platvormid“ ja „pakkumisi koondavad ettevõtjad“. Just tootva tarbimise käsituses võib näha otsustavat edutegurit, mille abil saavutada säästev elustiil ja jätkusuutlik majandustegevus.

4.9. See majanduse uus vorm ei ole utopia, see on juba praegu nähtav arvukates, eelkõige kohalikul tasandil organiseeritud kliimamuutuste algatustes ja selliselt ka eri mõõtkavades kohaldatav. Eri mõõtkavades kohaldamine, jäljendamine ja laiendamine ei ole hädavajalikud mitte ainult kaugeleulatuvate kliimaeesmärkide pärast. Eelkõige kujutavad need endast eeldust muutuste kulude vähendamiseks ning kliima- ja sotsiaalpoliitika eesmärkide vahelise konflikti ärahoidmiseks.

4.10. Komitee rõhutab, et Pariisi kokkuleppes on sõnaselgelt välja toodud vajadus töötingimuste õiglase ümberkorraldamise järele, mida märgiti juba Limas toimunud kliimakonverentsil. Uue majandusmudeli raames tuleb luua kvaliteetseid töökohti. See on võimalik jõulise sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste kaudu, milles osalevad ettevõtjad ja mida toetavad sisulised meetmed ja tegevused, näiteks töötajate täiendõppemeetmed energiasüsteemi ja majanduse ümberkujundamise raames vajalike uute oskuste omandamiseks ning meetmed sotsiaalkaitsesüsteemide tugevdamiseks. Ka selleks on vajalik soodne tegevusraamistik. Vaid siis on kodanikuühiskonna osalejatel võimalik tasakaalustada töökohtade kadumist ja konkurentsivõime vähenemist mõningates sektorites, mis on ümberkujundamise käigus vältimatu, ning tagada sotsiaalne, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majanduskasvu digitaalne samm: e-eakad, 25 % ELi rahvastikupotentsiaalid“

(omaalgatuslik arvamus)

(2016/C 389/04)

Raportöör: Laure BATUT

21. jaanuaril 2016 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Majanduskasvu digitaalne samm: e-eakad, 25 % ELi rahvastikupotentsiaalid“.

(omaalgatuslik arvamus)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (13. juuli 2016. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 189, erapooletuks jäi 1.

1. Soovitused

Selleks et kasutada paremini ära 25 % liidu elanikkonnast moodustavate eakate kodanike majanduslikku potentsiaali, ei ole komitee arvates majanduskasvu seisukohast asjakohane pidada neid igapäevaelust kaugenenud kodanike kategooriaks, vaid pigem tuleks tunnistada nende võimet ja ootusi ning kaasata nad digitaalajastu majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalistena. Komitee soovib teha kiiresti järgmist:

- 1) muuta nn hõbedase majandusega seotud lähenemisviisi, arvestades, et digitaalsete võimaluste abil on võimalik kõrvaldada vanuseline lõhe ning et eakad on osalised väärtusahelas ja oma elus;
- 2) edendada seoses tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste eest vastutavate ELi ministrite 2016. aasta juuni kohtumise ning 2016. aasta detsembris toimuva eakatele pühendatud Euroopa tippkohtumisega eakate digitaalset kaasamist, et tulla toime kahe ehk demograafilise ja digitaalse üleminekuga;
- 3) töötada välja üldine juhtimine, integreerides eakad digitaalsesse ellu, arendades hästitoimivaid avalikke teenuseid, mida toetatakse piisavate vahenditega kõikidel tasanditel, sealhulgas piirkondlik tasand, ning mis vabastatakse Euroopa poolaasta nõuetest;
- 4) määratleda Euroopa horisontaalne klausel eakate võrdsuse teemal koos stiimulitega, et liikmesriikides võrdsusega tegelevad ministriumid seda rakendaksid;
- 5) kaasata eakaid esindavad ühendused ja komitee Euroopa Parlamendi soovitud jagamismajandusega tegeleva sidusrühmade grupi aruteludesse;
- 6) soodustada eakate juurdepääsu digitaalsetele võimalustele ja juurdepääsetavust selleks vajalike teadmiste ja oskuste omandamise edendamise teel ning arendada eakate edukaks kaasamiseks viivitamata nende koolitamist, elukestvat õpet, materjalide ja programmide kohandamist ning mentorlust;
- 7) määratleda näitajad, millega mõõta eakate majanduslikku mõju, elukvaliteeti ja innovatsioonidest tulenevat kasu;
- 8) edendada eakate juurdepääsu loodavale heade tavade tutvustamise Euroopa programmile, nt platvormi kujul nimega „SENEQUE – Seniors Equivalent Erasmus“ („Erasmusele vastav eakate foorum“);
- 9) arendada usaldust, tutvustada kodanikele Euroopa digitaaleeskirju, avaldades need koodi kujul ja ühtse kontaktpunkti kaudu, järgides mitmekeelsust;
- 10) tunnustada kõigis liikmesriikides internetiühendust õigusena universaalsele teenusele, mis põhineb mõistliku hinna kriteeriumil, ning hinnabarjääride korral soodustada reguleeritud hindade kehtestamist või vaba ja tasuta juurdepääsu selleks kindlaks määratud ruumides vähekindlustatud eakate jaoks;

- 11) edendada avaliku ja erasektori partnerlusi, millest saadav kasu seisneb inimkapitalis, tänu eakatele mõeldud tasuta kursustele, mida korraldavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate suurettevõtjad oma ettevõtja sotsiaalse vastutuse poliitika raames ning mis viiakse läbi kõikides ELi algkoolides väljaspool kooliaega;
- 12) kaotada eakate takistused juurdepääsul pangalaenudele;
- 13) edendada kodanikuteenistust, et tegeleda digitaaloskuste puudumisega.

2. Üldised märkused

2.1. Euroopa Liit peab tegelema väljakutsega, millega ei ole veel keegi silmitsi seisnud. Nimelt langeb kokku elanikkonna pikaajaline ja digitaalsete võimaluste üldlevinuks muutumine, mis nõuab tulemuslikke strateegiaid nii majandus- kui ka sotsiaalvaldkonnas.

2.2. 2060. aastal on ühe noore inimese kohta kaks eakat ja väga eakate inimeste arv ületab alla viieaastaste laste arvu (vastavalt prognoosidele, mis on esitatud Euroopa Komisjoni aruandes „*The 2015 Ageing Report*“) – mediaanvanuse kriteeriumi alusel (Eurostat) juhtub see esimesena Rootsis, Saksamaal, Poolas, Rumeenias ja Slovakkias, seejärel mõni aasta hiljem Belgias, Taanis, Iirimaa ja lõpuks kõikides teistes liikmesriikides.

2.3. Eakaid ja vanemaealisi töötajaid nähakse korraga nii ohuna sotsiaalkaitseüsteemidele kui ka võimalusena kaupade ja teenuste sektori jaoks. 2011. aastal võttis liit enda kohustuseks täiskasvanud⁽¹⁾ ja kehtestas viis strateegilist suunist, mille eesmärk oli töövõimalusterohke majandus ja täiskasvanutele suunatud haridus- ja koolituspakkumise kvaliteedi ja tõhususe parandamine.

2.4. Komitee märgib, et eakaid neis otseselt ei käsitletud.

Kes on eakas?

2.5. Nn beebibuumi põlvkond (see termin tähistab vahetult pärast teist Maailmasõda sündinud arvukat põlvkonda) on esimene, kes on elanud sõdadeta ühisel pinnal, ning koos oma vanematega on nad olnud ajaloos ka kõige Euroopa-meelsemad. Nüüd peetakse neid eakateks. Oma 2015. aasta veebruari aruteludokumendis „*Growing the Silver Economy*“ väljendab Euroopa Komisjon kavatsust vastata üle 50-aastaste inimeste vajadustele. Kõnealune elanikkonnarühm jagatakse mõnikord kolme alarühma: aktiivsed, haavatavad ning teistest sõltuvad. Ka komitee kasutab sama määratlust, millega kinnitatakse tema ettepanekut võtta kasutusele uus lähenemisviis eakatele: nad on majanduskasvule kaasa aitavad osalejad.

2.6. Demograafiline vananemine tähendab, et suureneb eakate inimeste osakaal rahvastikus, mis tuleneb sündimuse ja suremuse vähenemisest. Jaapanlased (David Barboni, „*Étude comparative du marché des seniors français et japonais – Opportunités croisées*“, Eurasiam, Management nr 001, 2007) on vananemise valdkonnas meist sammujagu ees. Nad on loonud eakatele omase tarbimisdünaamika heaolu, tervishoiu, rahanduse, kindlustuse, turustamise ja turismi valdkondades. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad on hõlmatud turul olevatesse kaupadesse, mille eesmärk on parandada elukvaliteeti. Kaubad on suunatud pigem eakale sihttoodete tarbijale kui digitaalühiskonnas aktiivselt osalevale eakale ning toovad tootjatele seega kaasa lühiajalist kasu. See on oluline, ent piirav areng.

2.7. ELis ei ole beebibuumi põlvkond mitte ainult muutunud eakateks kaupade tarbijateks. Nii mehed kui ka naised olid esimest korda mandri ajaloo jooksul suurel määral kõigepealt üliõpilased ning seejärel aktiivsed ja produktiivsed osalejad. Paljudel neist on nüüd võimalus turumajanduses või sotsiaal- ja kaasavas majanduses aktiivseks jääda.

2.8. Nende kaasamist info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatesse peetakse mõnikord aeglaseks ja keeruliseks. Nad olid aga sageli esimesed, kes neid kasutasid ja kes uuendusi löid (Julika Erfurt et al., „*The Seven Myths of Population Aging*“, Accenture, veebruar 2012). 2010. aastal löid Prantsusmaal üle 50-aastased isikud rohkem kui 16 % äriühingutest ja peaaegu iga teine äriühing loodi omafinantseerimise abil. Tegu oli üle 50-aastaste vanemaealiste töötajate, töötajate, veel tegutsevate ettevõtjate ja isegi pensionäridega (vt Yann Le Galès'i artikkel, Le Figaro, 27. aprill 2012).

⁽¹⁾ ELT C 372, 20.12.2011, nõukogu resolutsioon täiskasvanuhariduse uuendatud Euroopa tegevuskava kohta.

Lähenemisviisi muutmine

2.9. Alles pärast seda, kui võeti vastu ÜRO 2002. aasta deklaratsioon ja rahvusvaheline tegevuskava vananemise kohta ning nõukogu avaldus „Aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aasta (2012)“, hakati Euroopa Liidus eakate ehk nn hõbedasest majandusest rääkima. Komisjoni arvates tuleb teha jõupingutusi, et vananed a väärilt, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate abil, ning anda nii ELile võimalus võtta selles oluline roll: „hõbedast majandust on võimalik määratleda majanduslike väljavaadetenä, mis avanevad vananemise ja üle 50-aastaste isikute vajadustega seotud tarbimiskulutuste ja avaliku sektori kulutustega“ (vt veebileht *Silver economy*, Euroopa Komisjon).

2.10. Komitee hinnangul tuleb arvesse võtta heaolu, iseseisvuse, sõltuvuse ja turuga seotud küsimusi. Euroopas on samas peaaegu 125 miljonit eakat kodanikku, kes **osalevad** aktiivselt oma elus, majanduses ja majanduskasvus ning infotehnoloogias peab olema nende kui aktiivsete kodanike elu osa.

2.11. Seetõttu soovib komitee rõhutada vajadust sellise lähenemisviisi järele, mis käsitleks vanust sujuva **jätkuna** teistele eluetappidele, nii et kõik hea tervisega eakad säilitavad oma kogemused ja digitaalskused ning neid ei tohi eraldada teistest väärtusahela osalistest. Eakaid tuleb vaadelda dünaamilisest ja kaasavast vaatenurgast ja mitte ainult oma elu lõppetapis olevana ning digitaliseerimist ei tohi piirata vaid tehnilis-meditsiiniliste abivahenditega.

2.12. See ei piira mingil viisil õigust pensionile (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 25 ja 34, ELi toimimise lepingu artiklid 153 ja 156) ega pensionisüsteeme, mis on igas liikmesriigis erinevad.

2.13. Üldine ja kaasav lähenemisviis võib anda kõikidele Euroopa eakatele kindluse, et digitaalne innovatsioon hõlmab ka neid. Komitee leiab, et liidul on võimalik võtta soovitud juhtroll hõbedase majanduse valdkonnas, võttes vastutuse kõikidel tasanditel.

3. Konkreetseted märkused

3.1. Tungiv vajadus kõigi üle 50-aastaste eurooplaste jaoks: saada e-eakaks

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad ning nende valdamine on esmatähtis. See nõuab poliitilist tahet ja vahendeid. **Kõik institutsioonid** tegelevad digitaaltehnoloogiale üleminekuga. **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee** soovib, et 125 miljonit üle 50-aastast inimest oleksid sinna kaasatud.

3.1.1. Nüüdseks eakateks saanud beebibuumi põlvkonnal on oma pagasis hea vahend: uute tehnoloogiate revolutsioon. On hädavajalik näha kaugemale ja laiemalt kui turg ning mitte jätta kedagi ilma infotehnoloogiaga seotud teadmistest ja praktilistest kogemustest, kuna ühenduvus on võimalik igal pool. EL on jagatud kaheks: ühelt poolt Euroopa koostalitlusvõime vajadus ja teiselt poolt kaitsenõuded liikmesriikides, mille kontekst on väga killustatud. Komisjoni 2016. aasta aprilli teatistes (COM(2016) 176, 178 ja 179 final) käsitletakse aga ainult tehnilisi ja mitte sotsiaalseid aspekte. Komisjoni 2016. aasta juuni teatis „Euroopa uute oskuste tegevuskava“ (COM 2016 381/2) ja ettepanek „Nõukogu soovitus oskuste garantii loomise kohta“ (COM 2016 382/2) on suunatud tööalasele konkurentsivõimele ja tootlikkusele. Eakaid ei ole seal üldse mainitud, digitaalsetele oskustele on viidatud vähesel määral. Komitee loodab, et juunis toimival ELi ministrite kohtumisel ja 2016. aasta detsembris toimival tippkohtumisel, kus käsitletakse eakate küsimust, soodustatakse eakate digitaalset kaasamist ning eakate nende elu- ja töötingimuste parandamist, mis on vajalik, et vastata kahele üleminekule: digitaalsetele ja demograafilisele.

3.1.2. Selleks et soodustada ühtekuuluvust, kaasata ja teavitada eakaid ning kõiki elanikkonnarihmi, soovib komitee, et kõik ELi digitaalvaldkonnaga seotud tekstid, mis on juba vastu võetud, avaldataks koodi kujul ja kavandataks ühtse kontaktpunkti loomine, järgides mitmekeelsust.

3.2. Eakana digitaalühiskonnas⁽²⁾

3.2.1. Digitaalvaldkond annab võimaluse õppida ja olla proaktiivne iseäranis ka eakana, kelle liikuvus on piiratud. See võimaldab vältida ühiskonnast eraldumist ja lihtsustab teadmiste edasiandmist. See võib viia rollide vahetumiseni põlvkondadevahelises õpetamisvormis ja kaotada vanuselise lõhe.

⁽²⁾ ELT C 11, 15.1.2013, lk 16.

3.3. Üks võimalus leevendada beebibuumi põlvkonna vananemisest tulenevat lööki on tegeleda teadlikult digitaalvaldkonnaga

3.3.1. **Komitee** on avaldanud mitmeid arvamusi digitaalse arengu tehniliste, majanduslike ja sotsiaalsete aspektide kohta: taristud, õigused, maksumus, telemeditsiin, e-tervis, aktiivsena vananemine, e-kuritegevus, arukad linnad/arukas liikuvus/arukad saared, võrgu neutraalsus jne.

3.3.2. **Komisjon** peaks kaasama geograafilise lõheta kõik põlvkonnad ja tegema pikaajalist (2060) ennetustööd, kuna vananemisköver⁽³⁾ hoogustub kõikides liikmesriikides.

3.3.3. Oma 19. aprilli 2016. aasta teatise⁽⁴⁾ väidab komisjon, et asub tegelema info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate standardimisega „digitaalse ühtse turu olulise osana“, ettevõtjate digitaliseerimisega ja pilvandmetöötusega.

3.3.4. **Eesistujariigid Madalmaad ja Slovakkia** on palunud komiteel koostada ettevalmistav aramus teemal „Töösuhete olemuse muutus ja mõju äraelamist võimaldava töötasu säilitamisele ning tehnoloogiaarengu mõju sotsiaalkindlustussüsteemile ja tööõigusele“. Komitee võttis arvamuse vastu 26. mail 2016.

3.3.5. Oma 19. jaanuari 2016. aasta resolutsioonis „Ettevalmistused digitaalse ühtse turu aktiks“ ärgitab **Euroopa Parlament** komisjoni „moodustama sidusrühma, mis vastutaks parimate tavade edendamise eest jagamismajanduse sektoris“, mida komitee nimetab ka ühistarbimisel põhinevaks majanduseks ja mida ei saa suuremalt jaolt olemas olla ilma digitaalvaldkonnata. Kodanikuühiskonna esindamine on tavapäraselt tegevus, millega võivad tegeleda eakad. Komitee soovib kõnealuses algatuses osaleda.

3.4. Kas e-akatele kaasnevad suuremad ohud?

3.4.1. Tehnoloogiatega, nagu suurandmed, pilvandmetöötlus, asjade internet, 3D-printimine ja teised, mis tekkisid tänapäeva ellu interneti väga kiire levimise tõttu, kaasnevad endiselt teatavad laialt levinud halvavad hirmud. Eakad on nende suhtes tundlikumad kui noored, kes tunnevad end digitaalmaailmas koduselt, ning nad seisavad silmitsi järgmiste takistustega:

- hirm, et tehnoloogiaid on keeruline kasutada;
- hirm eraelu puutumatus rikkumise ees;
- hirm, et internetimaksete tegemisel jäädakse oma varast ilma;
- hirm, et tehnoloogiad on ohtlikud.

3.4.2. Komitee on sarnaselt Euroopa Parlamendiga „seisukohal, et kodanike ja ettevõtjate usaldus digitaalse keskkonna vastu on hädavajalik, et digitaalrajanduse innovatsioon ja kasv täielikult valla päästa“.

3.4.3. Kriis ja erakorralised meetmed tugevdavad tunnet, et vabadused on ohus ja et jälgimine on suurenenud, ning hirme e-kuritegevuse ohtude ees.

3.4.4. Liikmesriikide ja liidu tasandil olemas olevaid kaitsesätteid tuntakse vähe. Selle elanikkonnarühma puhul, kes enam koolis ei käi, võimaldaks inimeste teadlikkuse tõstmine ja koolitamine neil hirmutamata antud valdkonnas edasi areneda, vähendades teabe asümmeetriat suurte, peaaegu alati välisettevõtjate ja kodanikest kasutajate vahel.

3.5. Tegutsemine ELi, liikmesriikide ametiasutuste, ettevõtjate ja teenuseosutajate tasandil

3.5.1. Euroopa Liidu tasandil

Digitaalvõimalused peaksid vähendama vananemise sotsiaalset kulu. Umbes 58 miljonit 16–74-aastast Euroopa kodanikku ei ole kunagi interneti kasutanud (Euroopa Parlamendi teabekiri *Bridging the digital divide in the EU*). Ühe heategevusorganisatsiooni 2014. aasta hinnangul (Secours Catholique, tsiteeritud ajalehes *Le Monde*, 6. november 2014) oli aga Prantsusmaal abisaavate isikute osakaal 50- kuni 59-aastaste inimeste hulgas 2000. aastal 13 %, ent tõusis 2013. aastaks 17 %-ni. See näitab eakate töötuse ja aktiivsete vanemaaliste töötajate ebakindluse suurenemist ning suurendab vajadust tegutseda, kuna see pidurdab majanduskasvu, mida digitaalvõimalused kiirendama peaksid.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing/fr.

⁽⁴⁾ COM(2016) 176 final.

3.5.1.1. Võrdse kohtlemise põhimõte (harta artikkel 20) ei piirdu ainult hooldusega

Komitee arvates peaks EL määratlema eakate võrdsuse teemalise horisontaalse klausli ning ta kutsub liikmesriikide võrdsusega tegelevaid ministeeriume üles seda rakendama. Ühenduvus maksab. Komitee on seisukohal, et pensione ähvardavaid ohte arvestades tuleks eakatele kõigis liikmesriikides tagada vaba ja tasuta juurdepääs internetile selleks kindlaks määratud ruumides. Hinnabarjäärade korral tuleks kaaluda reguleeritud tariifide kehtestamist.

3.5.1.2. Üldine juhtimine

3.5.1.2.1. Tervikuna vaadatuna võiks uus juhtimine luua põlvkondade vahel tugeva solidaarsuse ja jätkusuutlikkuse sotsiaalsektoris.

- Komitee arvates peaksid kodanikuühiskonna esindajad, sealhulgas võimalikud tervist ja iseseisvust säilitavatest innovatsioonidest kasu saavad isikud, seega osalema dialoogistruktuurides.
- Komitee soovib, et eakad korraldaksid kõigil tasanditel oma esindatuse.
- Komitee rõhutab „kodanike aktiivset osalemist“, mis võimaldaks „digitehnoloogiale üleminekust kasu saada“, ning kutsub komisjoni üles „hindama jätkuvalt seda, kuidas digirevolutsioon kujundab Euroopa ühiskonda“. Komitee hinnangul peab see hinnang hõlmama eakatega seotud arengut.

3.5.1.3. Rahastamine

Suuri muutusi on juba tehtud ⁽⁵⁾ kogu tööstuses ja teenustes.

3.5.1.3.1. Digitaalarengule on pühendatud spetsiaalsed fondid (teadustöö, internetiühendus, teavitamine) ning struktuurifondid ja eriprogrammid. Siiski ei ole ELi juhtrolli säilitamiseks vajalikke investeeringuid kokku arvatud, kuigi Euroopa elanikkonna vajadused – algkoolilastest eakateni, sealhulgas elukestev õpe, tuleks kokku arutada. Oluline on tagada, et eraldatud rahalisi vahendeid ei allutataks eelarvepiirangutele. Lõpuks on vaja kiiresti kõrvaldada tõkked, mis piiravad eakate juurdepääsu erasektori rahastamisele (pangalaenu) ⁽⁶⁾.

3.5.1.3.2. Komisjon teeb ettepaneku luua avaliku ja erasektori partnerlusi. Komitee on selles osas ettevaatlik, kuna oht jääb samaks, sest erasektor tegutseb vaid siis, kui silmapiiril on võimalik kasu, samas kui intressikulud suurendavad valitsemissektori võlga ning osa avalikust omandist on erastatud.

3.6. Üleriigiliste ja piirkondlike ametiasutuste tasandil

3.6.1. Tõeline avalik digitaalpoliitika eakate jaoks

Komitee on juba soovinud, et internetile juurdepääsu tuleks käsitada õigusena universaalsele teenusele, rõhutades selle taskukohasust, et võidelda sotsiaalsete ja geograafiliste ebavõrdsuste vastu. Eakatele mõeldud avalikud ruumid vaba juurdepääsuga internetile oleksid samm õiges suunas.

Avalikud teenused peavad loomulikult hõlmama eakatega seotud küsimusi: transport, tervishoid, postiteenus, üldhuviteenused, üldist majandushuvi pakkuvad teenused, üldist huvi pakkuvad sotsiaalteenused, üldist majandushuvi pakkuvad sotsiaalteenused jne.

3.6.2. Riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused peavad hoolitsema selle eest, et eakad omandaksid uued digiandmete kaitse ja ohutusega seotud harjumused. Sotsiaalse ja digitaalse kaasatuse lahutamatuks muutmine on seda olulisem, mida vähem iseseisvaks inimesed muutuvad. Piirkondlik tasand soodustab sellist arengut läheduse tõttu. Komitee pooldab kodanikuteenistust, et tegeleda digitaaloskuste puudumisega.

3.6.3. Riiklike teadlikkuse tõstmise kampaaniate algatamine

3.6.4. **Eakate kaasamine:** liikmesriikide kohustus peaks olema teavitada oma kodanikke kõigist eakatele pakutavatest võimalustest saada digitaalset koolitust. Sel eesmärgil võiks meedias korraldada teadlikkuse tõstmise kampaaniaid.

⁽⁵⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 161.

⁽⁶⁾ Direktiiv 2013/36/EL (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

3.6.4.1. Oskuste ja koolituste kaudu

3.6.4.2. Eakatel on vaja omandada digitaalteadmisi või neid säilitada. Valitsusväliste organisatsioonide (ehkki olulisest tegevusest ei piisa. Eakatel on vaja, et nende kvalifikatsioone tunnustatakse, ning jätkata elukestvat õpet. Näiteks Slovakkias on 18 eakate ülikooli ja palju koolitusasutusi kõige madalama haridustasemega eakatele.

3.6.4.3. **Õppimise ja digikirjaoskuse kaudu:** komitee kordab oma üleskutset edendada kõikide ELi kodanike ja eelkõige haavatavate isikute koolitamist⁽⁷⁾ meedia ja interneti valdkonnas ning kiidab heaks digitaalvaldkonna töökohtade edendamise suure koalitsiooni loomise Euroopa tasandil. Ta rõhutab, et koolitustel osalevad paljud eri osalised.

3.6.4.4. Komitee hinnangul saaks komisjon eakate oskustega seotud vajaduste ja nende vastamise vahendite raames kasu koostööst liikmesriikide ja ülikoolidega, näiteks luues ülikoolidega institutsioonilisi sidemeid, et hõlbustada eakate juurdepääsu e-õppele (laialt avatud e-õpe – MOOC).

3.6.5. Kõikide eakate juurdepääsu ja osalemise kaudu

3.6.5.1. Sarnaselt parlamendile⁽⁸⁾ toonitab ka komitee „vajadust kaotada soolised stereotüübid“ ja tunnistab „naissoost innovaatorite ja ettevõtjate arvestatavat potentsiaali ning nende potentsiaalselt tähtsat rolli digitehnoloogiale üleminekul“ ning „soovib nende lõimimist infoühiskonda ja nende osalemist selles“. Komitee on teadlik, et vanemaealiste naiste karjäär on tihti olnud lünklik ning et nad elavad tõenäolisemalt kui mehed pensionieas vaesuses. Seda asjaolu tuleb silmas pidada meetmete puhul, mille eesmärk on kaasata naisi eakate digitaalmaailma.

3.6.5.2. Lisaks tunnistab ta, et „digitaalsel ühtsel turul on võimalik tagada kõikide kodanike, sh erivajadustega isikute, eakate, vähemusrühmade esindajate ja muude haavatavatesse inimrühmadesse kuuluvate isikute juurdepääs digitaalmajanduse kõigile aspektidele“⁽⁹⁾, ent eelistab, et „eakad“ osaleksid jätkuvalt majandustegevuses, ilma et neid häbimärgistataks või hõlmataks „erivajadustega isikute“ hulka.

3.6.5.3. Komitee on avaldanud poolehoidu ettepanekule võtta vastu direktiiv juurdepääsetavuse kohta⁽¹⁰⁾, ent tunneb kahetsust selle hilise väljatöötamise ja Marrakechi lepingu ratifitseerimata jätmise pärast. Digitaalvaldkonna raames peab komitee juurdepääsetavuse all silmas nii riistvara kui ka tarkvara. Ta soovib, et nende kasutamine muudetaks eakate jaoks lihtsamaks, et tarkvara oleks paremini kohandatud ja mitmekeelne ning et oleksid olemas avalikud digitaalsed ruumid inimestevaheliste kontaktide loomiseks. Haavatavate isikute jaoks on esmatähtis sotsiaalne side.

3.6.6. Komitee soovib lisada ELi programmile „Erasmus+“ eakate osa, millest võiks kujuneda heade tavade vahetamise platvorm, nt nimega „SENEQUE – Seniors Equivalent Erasmus“ („Erasmusele vastav eakate foorum“).

3.6.7. **Loomingulisuse ja innovatsiooni edendamine kõigis vanustes inimeste seas** tänu digitaalsetele võimalustele, kuna eakad ise tunnevad oma vajadusi kõige paremini ning saavad toetada abistajaid ja ühendustega seotud osalejaid.

3.7. Ettevõtjate ja teenuseosutajate puhul: tegevus ja tööhõive

- Komitee pakub välja avaliku ja erasektori partnerluse, millest saadav kasu seisneb inimkapitalis tänu tasuta kursustele info- ja kommunikatsioonitehnoloogia suurettevõtjate sotsiaalse vastutuse poliitika raames, millega toetatakse pensionile siirduvaid töötajaid ja pakutakse kursuseid kõikidele eakatele kõikide liikmesriikide riiklikes koolides väljaspool kooliaega.
- ELis on puudus digitaalostudest (900 000 täitmata töökohta)⁽¹¹⁾. Eakate töötajate ümberõpe võiks aidata parandada olukorda, mida tuleb hinnata ülemaailmse konkurentsi seisukohast. Digitaalettevõtluse, koolituste ja alustavate ettevõtjate soodustamine ning oskuste ja kõikide heaolu arendamine nõuab vastavaid avaliku sektori investeeringuid.
- Massilise tööpuuduse olukorras võimaldab uutele tehnoloogiatele tuginev majandus (4.0) eakatel luua võrgustikke, uusi äriühinguid ning püsivaid ja kõrge lisaväärtusega töökohti, mida ei saa teise asukohta viia, näiteks töökohad inimestele abiteenuste osutamise, tervishoiu, iseseisvuse toetamise või ennetuspoliitika valdkonnas⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 25.

⁽⁸⁾ Euroopa Parlament, *op. cit.*, punkt 113.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlament, *op. cit.*, punkt 114.

⁽¹⁰⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 103.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-518_en.htm.

⁽¹²⁾ ELT C 21, 21.1.2011, lk 39.

— EL ei avalda jagamismajanduse vormide teemal selgelt oma põhimõttelist seisukohta turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ja selle ühildumise kohta sotsiaalse turumajanduse eesmärgiga, samal ajal kui kasvav osa asjaomasest tööjõust on tööõiguse suhtes *de facto* ebaseaduslikus seisundis. Digitaliseerimise mõju sotsiaalsele ühtekuuluvusele võib teistest enam puudutada eakat elanikkonda.

3.8. Murrangulised muudatused

3.8.1. Digitaliseerimine võimaldab samal ajal nii ülevalt alla kui ka alt üles lähenemisviisi sotsiaalsetele suhetele ja eelkõige vanemaelisusele.

3.8.2. Jagamismajandus võib aidata inimesi lähendada tänu õppimisviisidele, milles soodustatakse kõiki teabevorme, ja innovaatilistele tervishoiulahendustele, mis võimaldavad puudega või eakatel inimestel ühiskonnas täiel määral osaleda ning olla võimekad vaatamata liikuvuse puudumisele (sõltumatus asukohast).

3.8.3. Jagamismajandus võib aga muuta töösuhete struktuuri. Vananemise kontekstis ja digitaalsete võimaluste mõjul muutuvad Teisest maailmasõjast alates Euroopa ühiskondade ühtekuuluvuse aluseks olnud solidaarsussüsteemid, mis on aidanud leevendada kriise (näiteks 2008. aastal).

3.8.4. Uus tehnoloogiline revolutsioon (4.0) viib võrgutegevuste, eakate esilekerkimise ning piiride hägustumise tõttu töötajate alluvussuhte tasakaalust välja. Samal ajal on umbes 10 % e-ekatel küll internetiühendus, ent nad on halvas majanduslikus olukorras ning neil on oht muutuda vanuriteks, kes ei suuda oma vajadusi täita (tuumperekonnad), nagu eelmistel sajanditel. See tõstatab küsimuse, kas üleminek koos teadmiste edasiandmisega on võimalik.

3.8.5. Digitaalse ja kaasava sotsiaalse turumajanduse⁽¹³⁾ jaoks on eluliselt vajalik säilitada pensionisüsteemid. 2060. aastaks on vältimatu võtta nende puhul aluseks muud elemendid kui tasustatud töö, vältides seejuures pensionifondidest tulenevaid riske. Seega tuleks korraldada põhjalik arutelu sissemaksete arvestusbaasi ja rikkuse ümberjagamise üle, et valmistada inimesi psühholoogiliselt ja vaimselt muutusteks ette.

Brüssel, 13. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 9.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa kodanikualgatus (läbivaatamine)“
(omaalgatuslik arvamus)
(2016/C 389/05)

Raportöör: Antonio LONGO

21. jaanuaril 2016 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamusel järgmisel teemal:

„Euroopa kodanikualgatus (läbivaatamine)“

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav allkomitee võttis arvamusel vastu 17. mail 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (13. juuli istungil) vastu järgmise arvamusel. Poolt hääletas 107, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab ka neli aastat pärast Euroopa kodanikualgatuse määruse jõustumist kodanikualgatuse keskset rolli Euroopa projektis ja selle vahendi võimalikku panust demokraatia defitsiidi vähendamisse, toetades kodanikuaktiivsust ja osalusdemokraatiat.

1.2 Komitee jagab Euroopa Parlamendi, Euroopa Regioonide Komitee ja Euroopa Ombudsmani seisukohta, et Euroopa kodanikualgatuse potentsiaali ei ole täiel määral ära kasutatud, kuna seda reguleeriv määrus tuleb läbi vaadata.

1.3 Komitee nendib märkimisväärsed tehnilisi, õiguslikke ja haldusprobleeme ning seda, et komisjonile kuulub ilmselgelt liiga palju pädevusi kõnealusel valdkonnas, mis takistab edukate algatuste levikut, rakendamist ja järelevalvet.

1.4 Määruse läbivaatamise raames esitab komitee järgmised meetmed.

1.4.1 Lubada kodanike komiteedel käivitada toetusavalduste kogumine nende valitud kuupäeval.

1.4.2 Anda kodanike komiteedele juriidilise isiku staatus, et piirata korraldajate kriminaalvastutust seoses tahtliku või raske hooletusega, vastavalt mudelile, mida kirjeldatakse direktiivis 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu.

1.4.3 Luua füüsiliselt olemasolev ja veebipõhine kontaktpunkt *one-stop-shop*, kus kodanikud võivad saada teavet, teadmisi ja nõu algatuse esitamise kohta.

1.4.4 Analüüsida ettepanekuid alandada vanusepiiri isikute jaoks, kes soovivad kodanikualgatus toetada ja selles osaleda, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Euroopa Regioonide Komitee nõudmisega.

1.4.5 Lahendada ilmne komisjonisisene huvidekonflikt, lahutades teineteisest „institutsioonilise juhi“ ja „kohtuniku“ rollid. Sellega seoses võib komitee, korrates valmidust pühenduda ka käivitatud algatuste toetamisele, samuti olla iseenesestmõistetav kandidaat, et täita läbirääkija ja institutsioonilise juhi rolli.

1.4.6 Tagada asjakohased järelemeetmed edukatele algatustele, kutsudes Euroopa Komisjoni üles töötama 12 kuu jooksul pärast kampaania lõppu välja seadusandliku ettepaneku või põhjendama asjakohaselt ettepaneku väljatöötamisest loobumise otsust. Komitee soovib, et ettepanekust loobumise korral avaldaks Euroopa Parlament Euroopa Komisjonile survet Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 225 tähenduses.

1.5 Komitee rõhutab, et teatavad probleemid ei nõua määruse läbivaatamist ja seega tuleks need ennetavalt lahendada, et mitte takistada potentsiaalseid korraldajaid. Et muuta kõnealune vahend tõhusamaks ja kasutajasõbralikumaks, soovib komitee järgmiste algatuste elluviimist.

1.5.1 Et muuta registreerimisprotsess läbipaistvamaks, peab komisjon kohandama selgeid ja lihtsaid menetlusi ning pakkuma üksikasjalikke vastuseid ja võimalikke lahendusi algatuste jaoks, mida ei ole võimalik registreerida, võimaldades kodanike komiteedel need ümber töötada ja uuesti esitada.

1.5.2 Komisjon peab jätkama läbirääkimisi liikmesriikidega, et lihtsustada, muuta ja kohandada riiklike standardite süsteemi andmete kogumiseks. Teeb ettepaneku piirata eelkõige isikut tõendavate dokumentide esitamise nõudeid ja anda kõigile kodanikele võimalus allkirjastada kodanikualgatused oma elukohariigis.

1.5.3 Tagada tasuta tarkvara toetusavalduste (OCS)⁽¹⁾ kogumiseks veebis, et hõlbustada toetusavalduste kogumist ja kataloogimist ning nende kontrolli riiklike ametiasutuste poolt. Loodab samuti, et see vahend tehakse kättesaadavaks ka puuetega inimestele.

1.6 Üldises mõttes soovib komitee Euroopa kodanikualgatusete levitamise ja juurutamisesuhtes järgmist.

1.6.1 Suurendada kodanike teadmisi ja teadlikkust Euroopa kodanikualgatusete sihipäraste kampaaniate abil, võimaldades kodanike komiteedel teavitada allkirjutanud kodanikke saavutatud tulemustest ning kaasates Euroopa Komisjoni tõhusamalt edukate algatuste järelmeetmete avaldamisse.

1.6.2 Tagada mitmekeelsus ja uurida uusi võimalusi, et veebipõhise allkirjade kogumise teel ning sotsiaal- ja digitaalmeedia kaudu jõuda pidevalt üha laiemale publikuni.

1.6.3 Võimaldada põhimõtteliselt kõigil ELi kodanikel olla Euroopa kodanikualgatusete korraldajaks, tagades võimaluse kampaaniaga seonduvate peamiste kulude hüvitamiseks, juhul kui Euroopa kodanikualgatus on ametlikult registreeritud.

1.7 Komitee teeb ettepaneku luua ELi kodanikuosaluse institutsiooniline foorum, millest saaks püsiv aruteluplatvorm komitee juures, sarnaselt Euroopa rändefoorumiga, kasutades seejuures ära Euroopa kodanikualgatusete päeva raames saadud kogemusi. Sellel teemal võiks komitee koostada konkreetse ja üksikasjaliku ettepanekus, mis sisalduks kõnealusel teemal koostatud omaalgatuslikus arvamuses.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa kodanikualgatusete esitamise õigus kehtestati Lissaboni lepinguga⁽²⁾ ja see kujutab endast piiriülese osalusdemokraatia uuenduslikku vahendit. See annab miljonile Euroopa kodanikule, kes on pärit vähemalt seitsmest liikmesriigist, õiguse kutsuda Euroopa Komisjoni üles koostama oma pädevuste raames õigusakti ettepanekut. Sel viisil soovitakse kaasata kodanikud aktiivselt Euroopa otsustusprotsessi, tagades neile seadusandlike ettepanekute kaudse algatamise õiguse.

2.2 Euroopa kodanikualgatusete reguleerivad õigusaktid ja menetlused on sätestatud ELi määruses, mis võeti vastu 16. veebruaril 2011 ja jõustus 1. aprillil 2012⁽³⁾.

2.3 Euroopa kodanikualgatusete võivad korraldada ja/või allkirjastada kõik Euroopa kodanikud, kes on Euroopa Parlamendi valimiseks kehtestatud valimisõiguslikus vanuses⁽⁴⁾. Algatusi ei saa juhtida organisatsioonid, kes võivad neid küll edendada või toetada, tingimusel, et nad tagavad seejuures täieliku läbipaistvuse.

⁽¹⁾ Online Collection Software (OCS) kujutab endast vahendit, mille Euroopa Komisjon annab veebipõhiseks andmekogumiseks tasuta. See vahend lihtsustab nii andmete kogumist kui ka nende kontrollimist riiklike ametiasutuste poolt. Veebipõhine kogumissüsteem OCS on muu hulgas kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 211/2011 ning Euroopa Komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1179/2011. <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>

⁽²⁾ ELi lepingu artikli 11 lõige 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 24.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 211/2011, 16. veebruar 2011, kodanikualgatusete kohta, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>

⁽⁴⁾ Üldiselt on igas liikmesriigis valimisõigusliku vanuse alampiir 18 aastat, välja arvatud Austrias, kus see on 16 aastat.

2.4 Euroopa kodanikualgatuse menetluse võib jagada ülevahtlikult kolmeks etapiks.

2.4.1 Algetapil moodustatakse „kodanike komitee“⁽⁵⁾, toimub algatuse ametlik registreerimine⁽⁶⁾ pärast seda, kui Euroopa Komisjon on algatuse heaks kiitnud⁽⁷⁾ ja veebipõhise toetusavalduste kogumise süsteem on tõendatud⁽⁸⁾.

2.4.2 Toetusavalduste kogumise etapil tuleb koguda miljon toetusavaldust (allkirja) maksimaalselt 12 kuu jooksul vähemalt seitsmes liikmesriigis⁽⁹⁾. See tulemus peab olema tõendatud riiklike pädevate ametiasutuste poolt⁽¹⁰⁾.

2.4.3 Esitamise etapil analüüsib algatust komisjon, kohtudes korraldajatega ja viies läbi avaliku arutelu Euroopa Parlamendis. Komisjonil on aega kolm kuud, et vastata asjaomase teatisega ja valida, kas võtta ettepanek vastu ning algatada seadusandlik menetlus.

3. Euroopa kodanikualgatuse neli esimest aastat

3.1 Tänapäevaks on üle 6 miljoni Euroopa kodaniku andnud allkirja mõnele Euroopa kodanikualgatusele. Kokku on esitatud 56 algatust, aga komisjon on neist registreerinud ainult 36, millest ainult kolm on saanud vähemalt miljoni kodaniku allkirjad⁽¹¹⁾. Ükski edukas algatus ei ole olnud aluseks uuele seadusandlikule ettepanekule, kuigi Euroopa Komisjon on mõnel juhul võtnud arvesse avalikku arvamust konkreetsete aspektide osas.

3.2 Märkimisväärsed tehnilised, õiguslikud ja haldustakistused, millega korraldajad kokku puutusid, ja edukate algatuste vähenemine õiguslik mõju on õhnestanud Euroopa kodanikualgatuse usaldusväärset. See ilmneb registreeritud algatuste arvu dramaatilises vähenemises. Nende arv vähenes 16-lt 2012. aastal viiele 2015. aastal⁽¹²⁾ ja kogutud toetusavalduste arv vähenes rohkem kui 5 miljonilt 2012. aastal mõnele tuhandele 2015. aastal⁽¹³⁾.

3.3 Nende nelja aasta jooksul on paljud korraldajad ja organiseeritud kodanikuühiskonna esindajad⁽¹⁴⁾ teatanud selle vahendi puudustest ja jäikusest, mis pidi algselt olema selge, lihtne ja kasutajasõbralik. Need suundumused leidsid kinnitust avalikul arutelul, mille komitee korraldas 22. veebruaril 2016.

⁽⁵⁾ Kodanike komitee tuleb moodustada vähemalt seitsmest ELi kodanikust, kes elavad seitsmes eri liikmesriigis.

⁽⁶⁾ Algatust tuleb kirjeldada maksimaalselt 800 tähemärgiga (100 pealkirja jaoks, 200 kirjelduse jaoks ja 500 eesmärkide selgituseks).

⁽⁷⁾ Määruse (EL) nr 211/2011 artikli 4 lõige 2. Enne algatuse ametlikku registreerimist ja selle avaldamist komisjoni veebilehel on komisjonil aega kaks kuud, et kontrollida, kas: 1) kodanike komitee on loodud ja kontaktisikud määratud; 2) kodanikualgatus ei jää ilmselgelt välja komisjoni volituste ulatusest, mille kohaselt komisjon on pädev esitama liidu õigusakti ettepaneku aluslepingute rakendamiseks; 3) kodanikualgatus ei ole ilmselgelt ebaõiglane, põhjendamatu ega pahatahtlik; 4) kodanikualgatus ei ole ilmselgelt vastuolus ELi aluslepingutes sätestatud väärtustega. Otsus, kas kodanikualgatuse ettepanek registreerida või mitte, põhineb õiguslikul põhjendusel ja on seetõttu vaidlustatav. Kui komisjon keeldub algatust registreerimast, siis teavitab ta korraldajaid keeldumise põhjustest ning kõigist võimalikest kohtulikest ja kohtuvälisest õiguskaitselahenditest, mis on korraldajate käsutuses. See hõlmab ka võimalust pöörduda Euroopa Kohtu poole või esitada kaebus Euroopa Ombudsmanile (kaebus haldusomavoli kohta).

⁽⁸⁾ Määruse (EL) nr 211/2011 artikkel 6. Määruses nähakse ette, et kõnealuse protsessi eest vastutavad selle liikmesriigi pädevad ametiasutused, kus toetusavaldusi koguti.

⁽⁹⁾ Määrusega nähakse ette kohustus saavutada allkirjutanute miinimumarv, mis on proportsionaalne liikmesriigi elanike arvuga, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories>

⁽¹⁰⁾ Määruse (EL) nr 211/2011 artikkel 15.

⁽¹¹⁾ Edukad ettepanekud olid „Vesi ja kanalisatsioon on inimõigus! Vesi on avalik hüve, mitte kaup!“, „Stop vivisection“ („Lõpp loomkatsetele!“), „Üks meist“: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>

⁽¹²⁾ Registreeritud algatuste arv on aastate jooksul pidevalt vähenenud: see langes 16-lt 2012. aastal üheksale 2013. aastal, viiele 2014. aastal ning jäi viie peale ka 2015. aastal.

⁽¹³⁾ Euroopa kodanikualgatuse toetusavaldustega seonduvad andmed kolme viimase aasta kohta näitavad kodanike osaluse ja huvi selget vähenemist. 2013. aastal koguti 5 402 174 allkirja, 2014. aastal 628 865 allkirja ja 2015. aastal ainult 8 500 allkirja.

⁽¹⁴⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014. <http://ecithatworks.org/>

3.4 2015. aasta veebruaris, kolm aastat pärast määruse jõustumist, esitas Euroopa Parlament uuringu⁽¹⁵⁾ määruse rakendamise hetkeseisu kohta, nõudes määruse läbivaatamist. Selle uuringu järeldused on ära toodud 2015. aasta oktoobris avaldatud resolutsioonis,⁽¹⁶⁾ milles Euroopa Parlament esitas Euroopa Komisjonile ametlikult asjaomase taotluse koos selgete ja üksikasjalike ettepanekutega.

3.5 Euroopa Ombudsman koostas 2015. aasta märtsis kõnealuse algatuse⁽¹⁷⁾ parandamiseks 11 suunist uurimuse põhjal, mille eesmärk oli kontrollida Euroopa kodanikualgatuse menetluse tegelikku toimimist ning komisjoni rolli ja vastutust.

3.6 Regioonide Komitee võttis 2015. aasta oktoobris vastu arvamuse, milles samuti pooldati määruse kiiret ja põhjalikku läbivaatamist⁽¹⁸⁾.

3.7 Vastusena arvukatele nõudmistele määrust muuta avaldas komisjon 2015. aasta aprillis, nagu määruses ette nähtud, aruande⁽¹⁹⁾ seni saavutatud tulemuste kohta ning seejärel, 2016. aasta veebruaris, Euroopa Parlamendi ettepanekute järelemeetmed⁽²⁰⁾. Mõlemal juhul eitas komisjon võimalust praegust määrust lühikese aja jooksul muuta, tunnistades samas erinevaid probleeme, millega tuli kokku Euroopa kodanikualgatuse korraldajatel puutuda, ja nõustudes võimalusega parandada siduva õigusraamistikku rakendamist.

3.8 Praegu on Euroopa institutsioonide, korraldajate ja organiseeritud kodanikuühiskonna hulgas levinud arvamus, et vaatamata mõnele positiivsele tulemusele ei ole Euroopa kodanikualgatus näidanud veel kaugeltki kogu oma potentsiaali poliitilise ettepaneku ja kodanike aktiivse osaluse aspektist.

3.9 Peamine kriitika, mida institutsioonid ja sidusrühmad ühiselt on väljendanud, seisneb järgmises.

3.9.1 Kodanike ja riiklike asutuste vähesed teadmised ning vähene teadlikkus Euroopa kodanikualgatusest kui osalusdemokraatia vahendist⁽²¹⁾.

3.9.2 Kodanike komiteed puutusid registreerimise ja toetusavalduste kogumise etapil kokku arvukate tehniliste, õiguslike ja haldustakistustega, mis seadsid ohtu algatuse tulemuslikkuse.

3.9.3 Kodanikud, kes soovisid algatust allkirjastada, puutusid kokku arvukate raskustega seoses andmetöötlust käsitlevate riiklike õigusaktidega.

3.9.4 Euroopa Komisjon ei ole väheseid edukaid algatusi arvesse võtnud uute seadusandlike ettepanekute koostamisel, võttes neid arvesse üksnes algatustega kaudselt seonduvate seadusandlike algatuste puhul.

3.10 Peamised raskused, millega kodanike komiteed kokku puutusid, on järgmised.

3.10.1 Kodanike komiteede õigusliku tunnustamise puudumine. Kõnealune aspekt mõjutab negatiivselt kodanikualgatuse selliseid olulisi praktilisi aspekte nagu rahastamisvahendite kogumine või arvelduskonto avamine. Lisaks sellele avaldab heidutavat mõju asjaolu, et korraldajad on isiklikult vastutavad „kahju eest, mida nad põhjustavad kodanikualgatuse korraldamisel“⁽²²⁾.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, „Euroopa kodanikualgatuse rakendamine. Esimese kolme aasta kogemus“, 2015. www.europarl.europa.eu/thinktank

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi 28. oktoobri 2015. aasta resolutsioon Euroopa kodanikualgatuse kohta (2014/2257(INI)). Raportöör: Schöpflin.

⁽¹⁷⁾ Kohtuasi: OI/9/2013/TN. Avatud: 18/12/2013; otsus: 4/3/2015. <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/decision.faces/it/59205/html.bookmark>

⁽¹⁸⁾ Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa kodanikualgatus“, ELT C 423, 17.12.2015, lk 1.

⁽¹⁹⁾ Komisjoni aruanne COM(2015) 145 final määruse (EL) nr 211/2011 (kodanikualgatuse kohta) kohaldamise kohta, 2015.

⁽²⁰⁾ Follow up to the European Parliament resolution on the European Citizens' Initiative, vastu võetud Euroopa Komisjonis 2. veebruaril 2016.

⁽²¹⁾ Eurobaromeetri uuring „The promise of EU“, september 2014, lk 55.

⁽²²⁾ Määruse (EL) nr 211/2011 artikkel 13. Nt oht eksida isikuandmete haldamisel.

3.10.2 Ülemäärane rangus Euroopa kodanikualgatuse kõlblikuskriteeriumide rakendamisel. Ligikaudu 40 % algatustest ei saanud komisjoni heakskiitu esimesel etapil, st algatuse „registreerimisel“⁽²³⁾. Euroopa Parlamendi arvates tuleks põhjalikumalt uurida huvide konflikti, mis valitseb Euroopa Komisjonis. Komisjon on ühest küljest kohustatud teavitama korraldajaid ja andma hinnangu selle kohta, kas algatus on heakskiidetav, kuid teisest küljest on ta ise kõnealuse algatuse sihtrühmaks⁽²⁴⁾.

3.10.3 Tegevuste kattumine Euroopa kodanikualgatuse ajakavas. Aeg, mida nõuab veebipõhise toetusavalduste kogumise süsteemi tõendamise igas liikmesriigis, vähendab toetusavalduste kogumiseks ettenähtud aega, mis on niigi lühike, st vähem kui 12 kuud.

3.10.4 Asjakohase toetuse puudumine komisjoni poolt eelkõige algatuse käivitamise ja juhtimise etapis. Põhjalikumat käsitlust väärivad komisjoni poolt tasuta pakutav veebimajutusteenus ja veebipõhine andmekogumisteenus ning korraldajate raskused mitmekeelsete dokumentide koostamisel ja levitamisel.

3.10.5 Euroopa kodanikualgatuse haldamine on kulukas protsess. Seda tõendab asjaolu, et kolme edukat algatust toetasid suured kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes toetasid algatustega seonduvat tegevust nii tehnilisest kui ka korralduslikust ja rahalisest aspektist. Et mitte moonutada Euroopa kodanikualgatuse aluspõhimõtet, on paljud korraldajad rõhutanud vajadust suurema toetuse järele Euroopa tasandil, et kampaaniat käivitada.

3.10.6 Liigne rangus isikuandmete kogumisel ja haldamisel. Mõnes liikmesriigis on kõnealuses valdkonnas kehtivad eeskirjad vähendanud veelgi huvi uute algatuste korraldamise ja toetamise vastu. Lisaks sellele kehtivad mõnes liikmesriigis andmekogumisega seonduvate seaduste põhjal ainult need allkirjad, mille on andnud selles riigis elavad kodanikud, jättes seega 11 miljonit kodanikku osalemisõigusest ilma⁽²⁵⁾.

3.10.7 Korraldajate vähene osalus järelemeetmete raames. Arvestades edukate algatuste tagasihoidlikke järelemeetmeid, näib, et kohtumistest ja aruteludest ei piisa konkreetse seadusandliku menetluse käivitamiseks komisjoni poolt.

3.11 2016. aasta on otsustava tähtsusega Euroopa kodanikualgatuse jaoks selle protsessi raames, mis võib viia kodanikualgatuse läbivaatamiseni. Käesolev omaalgatuslik arvamus kujutab endast Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panust kõnealusesse protsessi, olles teadlik sellest tohutust kasutamata potentsiaalset, mida see oluline ja uuenduslik vahend omab Euroopa otsustusprotsessis ja tõelise Euroopa kodakondsuse seisukohast.

4. EMSK ja Euroopa kodanikualgatus

4.1 Komitee kui sild, mis ühendab Euroopa institutsioone ja organiseeritud kodanikuühiskonda, on kaasatud kõnealusesse protsessi alates Euroopa kodanikualgatuse teemalise arutelu käivitamisest. Seda tõendavad seni vastuvõetud arvamused⁽²⁶⁾ ja sellise ajutise töörühma moodustamine, kes jälgib pidevalt selle õiguse⁽²⁷⁾ arengut ja rakendamist.

4.2 Lisaks sellele on komitee tihedalt kaasatud Euroopa kodanikualgatuse protsessi,⁽²⁸⁾ olles nii algatustega seonduvate läbirääkimiste juhatajaks kui ka institutsiooniliseks juhiks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee algatuste ja pädevuste hulgas võib nimetada järgmisi.

4.2.1 Euroopa kodanikualgatuse päev, mida korraldatakse igal aastal, et hinnata koos kõigi osalejatega Euroopa kodanikualgatuse rakendamise hetkeseisu ja tulemuslikkust. Lisaks sellele hõlbustab see üritus heade tavade osas kogemuste vahetamist ning võrgustike loomist korraldajate ja teiste sidusrühmade vahel.

⁽²³⁾ Eriti piirav näib olevat järgmine tõlgendus: „Kavandatud algatus ei jää ilmselgelt välja komisjoni volituste ulatusest, mille kohaselt komisjon on pädev esitama liidu õigusakti ettepaneku aluslepingute rakendamiseks.“ Nii on süstemaatiliselt tagasi lükatud kõik algatused, millega sooviti teha muudatusi aluslepingutesse. Ainus erand oli algatus „Let me vote“, mille eesmärk oli integreerida Euroopa kodanike õigused, mis on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 lõikes 2, õigusega hääletada kõigil elukohajärgse liikmesriigi poliitilistel valimistel selle riigi kodanikega võrdsetel tingimustel.

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, „Euroopa kodanikualgatuse rakendamine. Esimese kolme aasta kogemus“, 2015, artikkel 3.1.4.

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, „Euroopa kodanikualgatuse rakendamine. Esimese kolme aasta kogemus“, 2015, artikkel 6. Euroopa Parlamendi uuringuteenistus *Disenfranchisement of EU citizens resident abroad*, kommenteeritud kokkuvõtte.

⁽²⁶⁾ Arvamus teemal „Kodanikualgatus“, ELT C 44, 11.2.2011, lk 182. Arvamus teemal „Lissaboni lepingu rakendamine: osalusdemokraatia ja Euroopa kodanikualgatus (Euroopa Liidu lepingu artikkel 11)“, ELT C 354, 28.12.2010, lk 59.

⁽²⁷⁾ Alaline uurimisrühm „Euroopa kodanikualgatus“ loodi 2013. aasta oktoobris ja selle volitusi uuendati 2015. aastal.

⁽²⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.members-former-eesc-presidents-henri-malosse-speeches-statements&itemCode=35383>

4.2.2 Büro „Euroopa kodanikualgatuse Helpdesk“ loomine, et pakkuda muu hulgas tõlketeenust komisjonilt heakskiidu saanud algatuste kirjelduste tõlkimiseks ELi ametlikesse keeltesse.

4.2.3 Komitee ruumide andmine korraldajate käsutusse, et hõlbustada kampaaniate läbiviimist.

4.2.4 Praktilise juhendi koostamine, mis on nüüd kolmas väljaanne, et levitada ja edendada Euroopa kodanikualgatus (²⁹). Lisaks sellele omistab komitee Euroopa kodanikualgatusele võtmerolli veel ühes avaldatud dokumendis pealkirjaga „Euroopa kodanikuaktiivsuse pass“, (³⁰) mille eesmärk on teavitada Euroopa kodanikke nende õigustest ja innustada piiriülest osalusdemokraatiat.

4.2.5 Arhiivi loomine 2016. aastal akadeemiliste ja teaduslike dokumentide jaoks Euroopa kodanikualgatuse kohta, mis on avatud kõigile kodanikele tasuta kasutamiseks.

4.2.6 Kõigi komitee arvamustes väljendatud ametliku poliitikaga kooskõlas olevate edukate registreeritud algatuste esitlus täiskogu istungjärgul või sektioonis. Jäädes neutraalsele seisukohale, tagab komitee neile asjakohase nähtavuse.

4.2.7 Komitee volitatud esindajad osalevad Euroopa Parlamendis korraldatavatel aruteludel, kus käsitletakse edukaid algatusi, panustades nende algatuste analüüsi- ja süvendamisprotsessi, mida juhib komisjon.

5. Üldised tähelepanekud

5.1 Komitee rõhutab taas oma toetust Euroopa kodanikualgatusele. Neli aastat pärast asjaomase määruse jõustumist ilmnevad julgustavad märgid osaluse ja tohutu kasutamata potentsiaali kohta. Komitee usub, et Euroopa kodanikualgatuse nõuetekohane ja täielik rakendamine võib aidata ületada üha suurenevat lõhet kodanike ja Euroopa Liidu vahel.

5.2 Komitee jagab arvamust, mida on väljendanud Euroopa Parlament, Euroopa Regioonide Komitee ja Euroopa Ombudsman ning mille kohaselt Euroopa kodanikualgatuse osaline ja piiratud rakendamine tuleneb mitmest tegurist. Eelkõige on tegemist tehniliste, õiguslike ja halduspiirangutega, aga ka selge institutsioonilise probleemiga, mis tuleneb Euroopa Komisjoni volituste ja vastutuste kattumisest.

5.3 Samas leiab komitee, et mõne neist probleemidest on komisjon edukalt lahendanud, sh näiteks tasuta tarkvara toetusavalduste veebipõhiseks kogumiseks, samal ajal kui teisi probleeme ei ole kahjuks võimalik lahendada ilma kõnealuse määruse muutmiseta.

5.4 Seega kutsub komitee komisjoni üles tegutsema kahes suunas: sekkuma aegsasti, et lahendada ja/või lihtsustada kõige väiksemaid ja ilmsemaid tehnilisi ja haldusprobleeme; esitada võimalikult kiiresti ettepaneku kõnealuse määruse muutmiseks, et tulla toime keerukamate institutsiooniliste, õiguslike ja korralduslike probleemidega.

6. Konkreetsed märkused

6.1 Euroopa kodanikualgatuse vahendi lihtsustamiseks ja tõhustamiseks teeb komitee järgmised määruse muutmise ettepanekud.

6.1.1 Võimaldada kodanike komiteedel käivitada toetusavalduste kogumine nende valitud kuupäeval. See on esmatähtis allkirjade kogumiseks ette nähtud 12 kuu tõhusal kasutamisel.

6.1.2 Tagada kodanike komiteede õiguslik tunnustamine, määrates neile vajadusel eristaatuse, piirates korraldajate kriminaalvastutust tahtliku või raske hooletusega, vastavalt direktiivile 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu.

⁽²⁹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-566-fr-n.pdf>

⁽³⁰⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/15_85-citizenship-passport-it.pdf

6.1.3 Luua füüsiliselt olemasolev ja veebipõhine kontaktpunkt *one-stop-shop*, kus kodanikud võivad saada teavet, teadmisi ja nõu algatuste esitamiseks. Esmatähtis on tagada kodanike komiteedele asjakohane tehniline ja õiguslane abi, et hõlbustada ettepanekute tutvustamist ja suurendada heakskiidetavate algatuste arvu.

6.1.4 Analüüsida ettepanekuid alandada vanusepiiri isikute jaoks, kes soovivad kodanikualgatus toetada ja selles osaleda, vastavalt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Regioonide Komitee ettepanekule, et anda noortele võimalus osaleda aktiivselt ELi ülesehitusprotsessis.

6.1.5 Hoida lahus „institutsioonilise juhi“ ja „kohtuniku“ rollid, mis kuuluvad praegu mõlemad Euroopa Komisjonile. See on esmase tähtsusega, et lahendada ilmselge huvide konflikt Euroopa Komisjonis ning soodustada Euroopa kodanikualgatuse kui osalusdemokraatia vahendi täielikku ja tulemuslikku rakendamist.

6.1.5.1 Komitee, kinnitades valmidust pühenduda ka edaspidi juba käivitatud algatuste toetamisele, võib olla tõsiseltvõetav kandidaat, et täita läbirääkija ja institutsioonilise juhi rolli.

6.1.6 Tagada asjakohased järelemeetmed edukatele algatustele. Vastavalt mh Euroopa Komisjonile kehtivale algatusõigusele seatakse viimasele kohustus töötada 12 kuu jooksul pärast kampaania lõppu välja seadusandlik ettepanek või põhjendada asjakohaselt ettepaneku väljatöötamisest loobumise otsust. Kui aga ettenähtud aja jooksul ettepanekut ei esitata, siis soovib komitee, et Euroopa Parlament avaldaks Euroopa Komisjonile survet Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 225 tähenduses. Komisjon peab looma ka tihedamad sidemed kõnealuste algatuste korraldajatega, mis ulatuvad kaugemale lihtsatest aruteludest Euroopa Parlamendis, tagamaks, et väljatöötatud ettepanek vastab selle toetajate ootustele.

6.2 Lisaks sellele juhivad komitee tähelepanu sellele, et Euroopa Komisjon peaks:

6.2.1 muutma registreerimisprotsessi läbipaistvamaks ja tõhusamaks. Komisjon peaks täitma eelkõige proaktiivsemat rolli, andes üksikasjalikud vastused ja leides võimalikud lahendused juhul, kui algatus ei ole heakskiidetav, võimaldades komiteedel see ümber töötada, et tagada selle vastavus siduvas eeskirjas sätestatud kriteeriumidega;

6.2.2 jätkama läbirääkimisi liikmesriikidega, et lihtsustada, piirata ja ühtlustada riiklike standardite süsteemi toetusavalduse allkirjastamiseks vajalike andmete kogumiseks. Teeb ettepaneku piirata eelkõige isikuttõendavate dokumentide esitamise nõudeid ning võimaldada kõigil kodanikel allkirjastada oma elukohariigi algatused ⁽³¹⁾;

6.2.3 tagama püsivalt tasuta tarkvara toetusavalduste (OCS) kogumiseks veebis, et hõlbustada toetusavalduste kogumist ja kataloogimist ning nende kontrolli riiklike ametiasutuste poolt. Loodab samuti, et see vahend tehakse kättesaadavaks ka puuetega inimestele.

6.3 Soovitab eelkõige:

6.3.1 tõhustada Euroopa kodanikualgatusega seonduvaid teavitamise ja teadlikkuse tõstmise protsesse. See peab toimuma eelkõige sihipäraste kampaaniate kaudu, mida edendavad Euroopa Komisjon ja liikmesriigid. Sellega seoses teeb samuti ettepaneku, et kodanike komiteed teavitaksid asjast huvitatud toetajaid kampaania raames toimunud arengutest ja saavutatud tulemustest (toetajate eelneval loal). Sama kehtib komisjoni kohta, kes peab paremini tutvustama edukate algatuste järelemeetmeid, teavitades eelkõige kodanike komiteesid;

6.3.2 tagada mitmekeelsus kui hädavajalik vahend, et saavutada kõrge osalusmäär ning uurida uusi võimalusi selleks, et jõuda allkirjade kogumise teel veebis ning sotsiaal- ja digitaalmeedia kaudu üha laiemale publikuni;

6.3.3 võimaldada põhimõtteliselt kõigil ELi kodanikel olla Euroopa kodanikualgatuse korraldajaks, tagades võimaluse kampaaniaga seonduvate peamiste kulude hüvitamiseks, juhul kui Euroopa kodanikualgatus on ametlikult registreeritud.

⁽³¹⁾ Ühendkuningriigi ja Iirimaa kodanikud, kes elavad Bulgaarias, Prantsusmaal, Austrias, Tšehhi Vabariigis ja Portugalis, on praegu sellisest õigusest ilma jäetud.

6.4 Lõpetuseks teeb komitee ettepaneku luua ELi kodanikuosaluse institutsiooniline foorum, millest saaks Euroopa rändefoorumi eeskujul püsiv aruteluplatvorm komitee juures, kasutades seejuures ära Euroopa kodanikualgatuse päeva raames saadud kogemusi. Et tagada võimalikult pädevate osalejate kaasatus, kutsub komitee foorumile asjaomaste institutsiooniliste esindajate hulgast ühe esindaja igast kodanike komiteest, kelle algatus on ametlikult registreeritud, ning kõik huvitatud sidusrühmad. Sellel teemal võiks komitee koostada konkreetse ja üksikasjaliku ettepaneku, mis sisaldaks kõnealusel teemal koostatud omaalgatuslikus arvamuses.

Brüssel, 13. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 518. ISTUNGJÄRK 13.–14. JUULIL 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele käibemaksu tegevuskava kohta „Ühtse ELi käibemaksuala suunas. On aeg otsustada““

[COM(2016) 148 lõplik]

(2016/C 389/06)

Raportöör: Danieel MAREELS

Kaasraportöör: Giuseppe GUERINI

Euroopa Komisjon otsustas 2. mail 2016 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele käibemaksu tegevuskava kohta „Ühtse ELi käibemaksuala suunas. On aeg otsustada““

[COM(2016) 148 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 29. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (13. juuli 2016. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 113, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab käibemaksu tegevuskava** ELi lõpliku käibemaksusüsteemi suunas liikumiseks ning toetab nii selle eesmäärke kui ka neljal sambal põhinevat lähenemisviisi lühikeses ja keskpikas perspektiivis. Aeg on tõesti nii kaugel, et tuleb teha oluline kvalitatiivne hüpe (*quantum leap*), et toetada ühtset turgu ja anda panus töökohtade loomisesse, majanduskasvu, investeringutesse ja konkurentsivõime suurendamisse.

1.2. Komitee jaoks on oluline, et tegevuskava kõigi osade elluviimisel püütakse seda teha ühe jagamatu tervikuna. See kehtib eelkõige lõplikule käibemaksusüsteemile ülemineku suhtes. Ilmtingimata tuleb mõistliku tähtaja jooksul püüelda lõpliku käibemaksusüsteemi tõhusa kehtestamise poole, mis nähakse ette üksnes tegevuskava teises etapis ja on tehtud sõltuvaks liikmesriikidepoolsest individuaalsest hinnangust. Kui seda ei tehta, võivad seatud eesmärgid ohtu sattuda.

1.3. Mis puudutab tegevuskavas ette nähtud esimest, hetkel teatud kaupade tarnimisega piirduvat etappi, siis kutsub komitee kõiki sidusrühmi üles uurima, kuidas oleks võimalik viia **teenused** kiiremini uue režiimi alla, mis aitaks vähendada ka selle (ülemineku)etapiga seotud probleeme. Samuti võiks juurelda selle üle, kuidas oleks võimalik kehtestada käibemaksu **finantsteenuste** suhtes üldisemalt.

1.4. Komitee silmis peab praeguse süsteemi ümberkujundamine viima **selge, sidusa, tugeva ja tervikliku käibemaksusüsteemini**, mis on lisaks ka **proportsionaalne ja tulevikukindel**. Selles kontekstis tervitab komitee lõpliku käibemaksusüsteemi aluseks väljapakutud sihtriigi põhimõtte valikut, kuna sellega luuakse ühe ja sama riigi turul võrdsed võimalused kõigile tarnijatele ning turul esineb seeläbi vähem moonutusi.

1.5. Komitee arvates tuleb suurt tähelepanu pöörata ka süsteemi **ettevõttesõbralikkusele**, eriti VKEde osas. Vaatamata tegevuskavas sisalduvatele uuendustele ja lihtsustamistele jääb komitee väga murelikuks selles osas, mis puudutab tulevaste eeskirjade kompleksset ja keerukat olemust ning nende rakendamisega seotud suurt halduskoormust.

1.6. Vaatamata **selgusele ja õiguskindlusele**, mis peavad seisma esiplaanil lõpliku käibemaksusüsteemi väljatöötamisel, kutsub komitee üles uurima edasi tulevaste ja täiendavate **lihtsustuste ja halduskoormuse vähendamise** võimalusi, mille käigus võiks kaaluda **proportsionaalset lähenemisviisi VKEde kasuks**, minemata seejuures vastuollu lõpliku käibemaksusüsteemi tervikliku olemuse ja teiste seda iseloomustavate oluliste teguritega. Kõige parem on nendega arvestada juba väljatöötamise algusest peale.

1.7. Kaaluda tuleks ka kasuliku teabe laiaulatuslikku ja ajakohast edastamist, näiteks veebiportaali kaudu, mis oleks ettevõtjate huvides. See peab aitama eelkõige **väikeettevõtjatel konkureerida võrdsetel alustel** teiste ettevõtjate ja avaliku sektori tarnijatega. Üldisemalt on oluline muuta ELi-sisene piiriülene tegevus kõigi ettevõtjate, eelkõige VKEde jaoks lihtsamaks ja ligiõmbavamaks.

1.8. Komiteel on heameel, et **suurt tähelepanu** pööratakse **käibemaksu alalaekumise kõrvaldamisele ja käibemaksusüsteemi pettekindlamaks muutmisel**, eriti kuna sellest tingitud kahjud on suured, kuni 170 miljardit eurot aastas. Oluline on pöörata sellele eesmärgile **esmast tähelepanu** ja jõuda **kiiresti tulemusteni**, muu hulgas parandades selleks ka maksuametite koostööd, samuti ELi-sisest ja kolmandate riikidega toimuvat tolliametite koostööd, püüeldes tõhusamate maksuametite poole ja tugevdades Eurofisci rolli, suurendes vabatahtlikku maksukuulekust ja parandades maksude kogumist.

1.8.1. Komitee arvates peavad liikmesriigid tugevdama oma maksuametite suutlikkust kõigis valdkondades, nii töötajate kui ka rahaliste ja tehniliste võimaluste osas. See peab neil võimaldama tagada uue süsteemi korraliku ja tõhusa toimimise ja pettuse vähenemise.

1.8.2. Vaatamata tegevuskavas selles valdkonnas ette nähtud meetmetele tõstatub komitee jaoks **küsimus**, kas ei tuleks selles valdkonnas võtta kasutusele **rohkem ja muid vahendeid**, võttes eeskujuks hiljutised rahvusvahelised kokkulepped otsest maksustamist puudutava automaatse teabevahetuse kohta.

1.8.3. Samamoodi tuleb komitee arvates pöörata suurt tähelepanu lõpliku käibemaksusüsteemi iseärasustele ja omadustele seoses **pettuseohuga**. Uued eeskirjad, asjakohane järelevalve ja laiendatud kontroll koos jõustamiseks hädavajalike vahenditega, k.a õiguslikud vahendid, peavad viima järjekindlalt **terviklikuma ja korrektsemalt rakendatud käibemaksusüsteemini**. Selles kontekstis tuleb vaadelda ka kehtivat käibemaksuerandit väikesaadetiste importimisele kolmandate riikide tarnijate poolt, ent komitee pooldab selles küsimuses diferentseeritud lähenemisviisi.

1.9. Pettusevastasele võitlusele konkreetse kuju andmisel tuleb komitee meelest töötada **sihipäraselt ja proportsionaalselt**. Heauskseid ettevõtteid tuleb säästa ja nende suhtes ei tohi rakendada uusi ülemääraseid eeskirju.

1.10. Komitee tervitab tähelepanu pööramist **uutele arengutele e-kaubanduses ja ettevõtlusvormides**. Oluline on, et selles vallas valitseks kõigi sidusrühmade jaoks **selgus ja arusaadavus**, seejuures tuleb jälgida, et kõiki tarnijaid **koheldaks võrdset**, hoolimata sellest, kas nad järgivad uusi arenguid või siis pooldavad klassikalisi kanaleid ja vorme või teostavad oma tehinguid piiriüleselt või riigisiselt.

1.11. Mis puudutab liikmesriikide võimaldatud suuremat pandlikkust **vähendatud maksumäära** osas ning tegevuskavas esitatud **kahte varianti**, siis jääb komitee äraootavale seisukohale, kuna on vaja enam teavet, mil viisil väljapakutud variandid toimivad ja millised eeskirjad nende suhtes kehtivad. Seepärast eelistab **komitee** praegu esitada rea **kriteeriume** tulevase süsteemi jaoks. Seejuures peavad **paindlikkus ja õiguskindlus** käima käsikäes, eeskirjad peavad olema **läbipaistvad** ning **lihtsuse** huvides peab **madalate määrade ja erandite** hulk jääma **piiratuks**. Praeguses olukorras ja praegu komitee käsutuses olevast teabest lähtudes eelistab komitee esimest varianti, kuna see on enam kooskõlas eelnevalt nimetatud kriteeriumitega.

2. Taustteave ⁽¹⁾

2.1. Käibemaksu tegevuskavas (edaspidi „tegevuskava“) sätestatakse juhised ühtse ELi käibemaksuala loomiseks. See käibemaksuala peab olema võimeline toetama ühtset turgu, aitama edendada tööhõivet, majanduskasvu, investeringuid ja konkurentsivõimet. Käibemaksuala, mis sobib 21. sajandisse. Uus süsteem peab olema lihtsam, petteuskindlam ja ettevõtjasõbralikum.

2.2. Praegune käibemaksusüsteem on ülimalt killustunud ja keeruline, seda eriti piiriüleises kontekstis. See ei ole pidanud sammu globaliseerunud, digitaalse ja mobiilse majanduse väljakutsetega. Oodatava tulu ja tegelikult kogutud käibemaksutulu vahel on suur erinevus (käibemaksu alalaekumine) ja süsteem on tundlik pettuste suhtes.

2.3. Väljapakutud lähenemisviis kujutab endast käibemaksusüsteemi ajakohastamist ja nn taaskäivitamist. Teisi lähenemisviise ei peeta arvestatavateks võimalikeks lahendusteks. Süsteemi muutmiseks on vaja kõigi liikmesriikide ühehäälet otsust.

2.4. Tegevuskava hõlmab nelja komponenti ja vähemalt 27 meetet ⁽²⁾. Osa neist on välja arendatud kooskõlas komisjoni paremate õigusloomesuunistega (REFIT).

2.4.1. Tegevuskava põhisisu ja ka selle kõige olulisem osa puudutab kahtlemata **tulevase ühtse käibemaksuala** kõige tähtsamaid põhimõtteid. 2017. aastal on kavas esitada lõplikke eeskirju sisaldav ettepanek.

2.4.1.1. **Lõpliku käibemaksusüsteemi** aluseks on kauba ja teenuste sihtriigis maksustamise põhimõte, ⁽³⁾ kuna päritoluriigis maksustamise põhimõte ei ole osutunud teostatavaks. See kehtib kõigi toimingute, k.a piiriüleste tehingute suhtes. Maksude kogumise viis areneb samm-sammult petteuskindlama süsteemi suunas. Kõnealused ettepanekud viiakse ellu kahes järgus.

2.4.2. Eeltoodule lisaks on **teatud hulk hiljutisi ja juba käimasolevaid algatusi**. Need puudutavad

- ühelt poolt ühtsel turul e-kaubandust tõkestavate takistuste kõrvaldamist. 2016. aasta lõpuks esitab komisjon ettepaneku käibemaksusüsteemi ajakohastamiseks ja lihtsustamiseks, eelkõige VKEde jaoks;
- teiseks, VKEde meetmete paketi käivitamine 2017. aastal. See puudutab lihtsustamismeetmeid, mis mõjutavad käibemaksunõuete täitmise seotud kulusid ja töötavad väikeste ettevõtete kasuks.

2.4.3. Kõige suurem pakett puudutab **kiireloomulisi meetmeid käibemaksu alalaekumise ja käibemaksupettusega võitlemiseks**. Selle raames asetatakse rõhk järgmistele aspektidele:

- maksuametitevahelise koostöö, samuti ELi ja kolmandate riikide tolliametitega tehtava koostöö parandamine;
- püüdlamine tõhusamalt tegutsevate maksuametite poole ja Eurofisci rolli tugevdamine;
- vabatahtliku maksukuulekuse parandamine;

⁽¹⁾ Järgnev tekst põhineb üldjoontes tegevuskaval.

⁽²⁾ Neist seitse on esitatud tegevuskavas ja 20 dokumendis „20 measures to tackle the VAT gap“. Vt http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/vat_gap/2016-03_20_measures_en.pdf

⁽³⁾ Sihtriigi põhimõte.

— maksude kogumine.

— Sellele lisandub maksuvõlgade sissenõudmisel vastastikust abi käsitleva direktiivi hindamisaruanne.

2.4.4. Viimasena on nimekirjas püüdlene – pikemas perspektiivis – **ajakohastatud maksumäärade poliitika suunas**. Sellega soovitakse anda liikmesriikidele suurem vabadus ja paindlikkus maksumäärade kehtestamise vallas ja eelkõige **vähendatud maksumäärade** osas. Algatused järgnevad 2017. aastal.

3. Märkused ja kommentaarid

3.1. Tegevuskava

3.1.1. Komitee tervitab tegevuskava ELi ühtse käibemaksuala suunas liikumiseks. See on ambitsioonikas, kiireloomuline ja hädavajalik tegevuskava, mis sobib kokku ajakohasema ja konkurentsivõimelisema ühtse turu arendamisega.

3.1.2. Komitee tervitab neljal komponendil ⁽⁴⁾ põhinevat lähenemisviisi, mis sisaldab ajalisel erinevaid lähenemisviise lühikeses ja keskpikas perspektiivis. Eesmärk on teha lõpp praeguse üleminekusüsteemi nõrkustele ja vajakajämisteile ning teha kvalitatiivne hüpe (*quantum leap*) edasi, mis oleks kooskõlas ühtse turu vajadustega.

3.1.3. Komitee nõustub väljapakutud lähenemisviisiga, mille kohaselt põhineb lõplik käibemaksusüsteem sihtriigis maksustamise põhimõttel. Samas võib märkida, et uus süsteem peab olema selge, sidus, tugev ja terviklik ning lisaks veel proportsionaalne ja tulevikukindel. Selles kontekstis palub komitee Euroopa Komisjonil ettevaatuse kaalutlustel uurida võimalust üldise pöördmaksustamise süsteemi ⁽⁵⁾ kasutusele võtmiseks kõigi piiriüleste ettevõttevaheliste (B2B) tehingute puhul. Kuigi pöördmaksustamise mehhanism on mõnes liikmesriigis juba kasutusel käibemaksupettuste vähendamiseks teatud majandussektorites, võib kõnealuse põhimõtte üldine rakendamine nihutada käibemaksupettuste riski jaemüügi etapile.

3.1.4. Oluline on, et asjaomane üleminek lõplikule käibemaksusüsteemile toimuks nõuetekohases raamistikus. Seejuures on väga oluline parandada riiklike maksuametite tegevust ja nende piiriülest koostööd ning tegeleda süsteemi pettuseohuga. Selleks, et parandada käibemaksu kogumist ja võidelda pettuste vastu, on tähtis kõikjal ELis innustada parimate tavade arendamist ja jagamist. Niisiis võiks mõelda ka tähtaegade kehtestamisele liikmesriikidevaheliste käibemaksuarvete tasumisel. Tuleb teha kõik võimalik käibemaksu alalaekumise võimalikult ulatuslikuks vähendamiseks. Nii üks kui teine peavad võimaldama nii valitsuste huvidele vastutulekut (korrektsed käibemaksutulud!) kui ka kõigi tarnijate jaoks võrdsete võimaluste loomist.

3.1.5. Samuti on ülimalt oluline muuta süsteem ettevõtjasõbralikumaks. Seejuures peavad esiplaanil seisma selgus ja õiguskindlus. Lisaks on oluline, eelkõige VKEdes jaoks, piirata halduskulusid, minemata seejuures vastuollu lõpliku käibemaksusüsteemi tervikliku iseloomu ja teiste oluliste seda iseloomustavate teguritega ⁽⁶⁾. Selles kontekstis tuleb käibemaksu tagastust, õigeaegseid tagasimakseid ja käibemaksumäärade juurdepääsevat süsteemi silmas pidades võtta meetmeid ühtsete vormide väljaarendamiseks.

3.1.6. Sihtriigi põhimõtte kasutamine jätab liikmesriikidele vabaduse kehtestada oma käibemaksumäärad, ent see ei tohiks endaga kaasa tuua killustatust ja ülemäärast keerukust. Soovitav on valida proportsionaalne lähenemine, millest võidaksid VKEd. Lisaks tuleb arvestada nii uute arengutega piiriüleises kaubanduses ning digitaalses ja mobiilses majanduses kui ka kõigi – nii olemasolevate kui ka ajakohaste – ettevõtlusvormidega.

3.1.7. Komitee meelest tuleb püüdlus ajakohastatud maksumäärade suunas, mis annab liikmesriikidele suurema paindlikkuse vähendatud maksumäärade ⁽⁷⁾ osas, teostada sihtriigi põhimõtte rakendamise eesmärgi raames, kuna selles olukorras peaks kaubanduses esinema reeglina vähem moonutusi. Erandite hulka tuleb piirata ning majandusliku tõhususe parandamiseks tuleb era- ja avaliku sektori toodetud kaupu ja osutatud teenuseid käsitleda käibemaksualaselt ühel ja samal viisil ⁽⁸⁾. Mida laiem on käibemaksubaas, seda madalam peab olema määr samaväärse maksutulu saavutamiseks. Samas on sel viisil võimalik vältida majanduslikke moonutusi.

⁽⁴⁾ Vt. punkt 2.4.

⁽⁵⁾ Kasutusel on ka ingliskeelne termin *reversed charge system*.

⁽⁶⁾ Vt. punkt 3.1.3.

⁽⁷⁾ Vt. punkt 2.4.4.

⁽⁸⁾ Näiteks tervishoiusektoris peavad eraettevõtted üldjuhul käibemaksu rakendada, seda vastupidiselt avaliku sektori tarnijatele, kes on tihti käibemaksust vabastatud.

3.1.8. Komitee jaoks on oluline, et kõnealune tegevuskava viidaks ellu täielikult ja koos kõigi oma osadega – jagamatu tervikuna. Ebakindlus, mis selles küsimuses võib esineda, ei ole kooskõlas püüdlustega ühtse turu jaoks mõeldud käibemaksusüsteemi loomise suunas ning see võib ohustada seatud eesmärkide saavutamist. Komitee on seisukohal, et kõnealuse eesmärgi saavutamiseks tuleks tegevuskavasse sisse kirjutada kõik vajalikud garantiid. See kehtib eelkõige lõplikule käibemaksusüsteemile ülemineku kohta kahes etapis, millest teine etapp on praegu muudetud sõltuvaks⁽⁹⁾ liikmesriikide individuaalsest hinnangust ja otsusest. Ilmtingimata tuleb püüelda lõpliku käibemaksusüsteemi tõhusa kehtestamise poole teises etapis ja mõistliku tähtaja jooksul.

3.1.9. Pidades silmas tegevuskava täielikku elluviimist, kutsub komitee liikmesriike üles tegema tihedamat ja aktiivsemat koostööd andmete vahetamisel ning selleks, et suurendada usaldust jõupingutuste vastu, mida tehakse enne tekstide rakendamist ja käibemaksutulude suurendamist. Komitee arvates peavad liikmesriigid selleks parandama oma maksuametite suutlikkust, kelle käsutuses peab olema piisavalt vahendeid nii töötajate kui ka rahaliste ja tehniliste (IKT) võimaluste osas. Komitee kutsub komisjoni üles seda seisukohta toetama.

3.1.10. Komitee ootab, et komisjon esitleb aegsasti sügavuti minevat ja kõikehõlmavat mõjuhinnangut, mis käsitleb kavandatud meetmeid ja tegevuskava kui tervikut. Selles ei tohi jätta käsitlemata tagajärgi VKEdele, kelle jaoks kujutavad keerukus ja halduskoormus endast suuri probleeme.

3.2. Kõige olulisem eesmärk: tugeva ühtse Euroopa käibemaksuala suunas – teel lõpliku käibemaksusüsteemi poole

3.2.1. Komitee toetab sihtriigi põhimõtte valikut, kuna sellega luuakse võrdsed võimalused kõigile tarnijatele ühel ja samal riiklikul turul, hoolimata nende registrijärgsest asukohast.

3.2.2. Tegevuskava kohaselt peaks lõplikule käibemaksusüsteemile ülemineku esimeses etapis kehtima sihtriigi põhimõtte üksnes kaupadele. Lihtsuse huvides ja täiendavate probleemide ärahoidmiseks kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles uurima, kuidas oleks võimalik teenuseid kiiremini uue süsteemi alla viia, ning leidma meetodid, kuidas oleks võimalik kehtestada käibemaksu finantsteenuste suhtes üldisemalt.

3.2.3. Uue süsteemi rakendamine toob endaga kaasa täiendava halduskoormuse ohu ettevõtjatele ja seepärast rõhutab komitee vajadust lihtsustatud käibemaksueeskirjade järele, eelkõige VKEde jaoks. Need eeskirjad ei tohi siiski minna vastuollu süsteemi tervikliku olemusega. Samas tuleb pöörata suurt tähelepanu eeskirjade selgusele ja õiguskindlusele.

3.2.4. Oma tegevuse piiriülene laiendamine Euroopa Liidu sees peab olema ettevõtjate jaoks lihtne ja atraktiivne. Piiriüleste tehingute puhul tähendab sihtriigi põhimõtte seda, et tarnijad rakendavad oma klientide suhtes nende liikmesriigi käibemaksumäära, mis võib tekitada probleeme ja täiendavat halduskoormust. Niisiis võib juhtuda, et neil on vaja kokku puutuda 27 teise liikmesriigi käibemaksusüsteemiga. Eeltoodust tuleneva koormuse hallatavana hoidmiseks tuleb luua avalik teabesüsteem, näiteks veebiportaali, kus oleks muu hulgas kirjas kõigi liikmesriikide kehtivad maksimumäärad. Samuti on oluline, et ettevõtjad peavad end registreerima üksnes oma asutamisriigis. Komitee kiidab seepärast komisjoni ettepanekut, mille eesmärk on nõuda käibemaksukohuslasena registreerimist üksnes riigis, kus nad asutati, mis võimaldab asjaomastel ettevõtjatel kokku hoida hinnanguliselt umbes 1 miljardi euro suuruse summa.

3.3. Meetmed käibemaksu alalaekumise ja maksupettustega võitlemiseks

3.3.1. Komiteel on hea meel, et pööratakse tähelepanu käibemaksu alalaekumise kõrvaldamisele ja käibemaksusüsteemi pettuseohule, eriti kuna valitsused kannavad praegu sellega seoses aastas kuni 170 miljardi euro suurust kahju, mis moodustab 15,2 % kogu käibemaksutulust. Ainuüksi piiriülene pettus tekitab aastas 50 miljardi euro suuruse kahju.

⁽⁹⁾ Tegevuskava praegune versioon. Vt punkti 4 viimane lõik.

3.3.2. Oluline on seada see eesmärk prioriteediks ja saavutada kiireid tulemusi. Vaatamata tegevuskavas selles valdkonnas ette nähtud meetmetele, tõstatub komitee jaoks küsimus, kas ei tuleks maksudest kõrvalehoidmise vältimiseks võtta kasutusele rohkem ja teisi vahendeid, võttes eeskujuks hiljutised rahvusvahelised kokkulepped otsese maksustamise küsimuses, mis puudutavad muu hulgas andmete ja komisjoni kavade⁽¹⁰⁾ vahetamist?

3.3.3. Samamoodi tuleb komitee arvates pöörata suurt tähelepanu lõpliku käibemaksusüsteemi iseärasustele ja selle iseloomulikele tunnustele seoses pettuseohuga. Tõsiasi, et pettust on võimalik märgatavalt⁽¹¹⁾ vähendada, kasutades piiriüleste tehingute puhul osamaksete süsteemi, ei ole nüüd küll selline saavutus, mis lubaks loorberitele puhkama jääda.

3.3.4. Uued eeskirjad, asjakohane järelevalve ja laiendatud kontroll koos jõustamiseks hädavajalike vahenditega, k. a õiguslikud vahendid, peavad järjekindlalt viima terviklikumalt ja korrektsemalt rakendatud käibemaksusüsteemini.

3.3.5. Komitee peab oluliseks, et alalaekumise vähendamine ja pettuse vastu võitlemine toimuks sihipäraselt. Alalaekumise vähendamise meetmed peavad olema vastavuses proportsionaalsuse põhimõttega ja parandama siseturu toimimist. Heauskseid ettevõtteid tuleb säästa ja nende suhtes ei tohi rakendada uusi ülemääraseid eeskirju.

3.3.6. Praeguse süsteemi nõrkused ja vajakajäämised, nagu näiteks käibemaksuerand väikesaadetiste importimisele kolmandate riikide tarnijate poolt, loovad ebavõrdsed konkurentsitingimused, moonutavad turgu ja toovad valitsustele kaasa märkimisväärse maksutulude vähenemise (hinnanguliselt 3 miljardit eurot aastas). Kui sellist korda ei peeta põhimõtteliselt sobivaks ajakohasesse Euroopa käibemaksusüsteemi, siis pooldab komitee kulude seisukohast lähtuvalt diferentseeritud lähenemisviisi, mille puhul jäetakse võimaluse korral sihtalast välja turgu tõesti mitte moonutavad tehingud, nagu näiteks puhtalt isiklikuks tarbeks mõeldud väikesed ja harvad, väikese väärtusega saadetised.

3.3.7. Õppida võiks ka minevikust. Selles mõttes võiks kaaluda, kas tulevikus oleks soovitatav viia läbi käibemaksusüsteemi laiapõhjaline hindamine – mitte piirduda üksnes selle eeskirjade ja toimimisega, vaid anda hinnang laiemalt selle kooskõlale majanduse ja valitsuste vajadustega ning ka selle panusele Euroopa projekti. Selline hindamine võiks toimuda korrapäraselt.

3.4. E-kaubanduses ja ettevõtlusvormides toimunud teatud uute arengutega arvestamine

3.4.1. Komitee tunneb heameelt selle üle, et tegevuskavas on pööratud tähelepanu uuenduslikele ärimudelitele ja tehnoloogilistele uuendustele meie üha enam digiteerivas keskkonnas. Laiemalt vaadatuna on oluline arvestada kõigi oluliste ja tulevikku suunatud arengutega. See tuleks kasuks ka käibemaksusüsteemi tulevikukindlusele.

3.4.2. Komitee jaoks on oluline, et selles keskkonnas kehtestataks käibemaksueeskirjad nii, et kõigi asjaomaste isikute jaoks valitseks selgus ja kindlus.

3.4.3. Samal viisil tuleb jälgida, et kõiki tarnijaid, kes pakuvad samu kaupu või teenuseid – piiriülelset või riigisisest – koheldaks võrdselt, vaatamata sellele, kas nad peavad sammu uute arengutega (digitaalsel kujul) või säilitavad enam klassikalised kanalid ja vormid (füüsilisel kujul). Komitee soovib rakendada lihtsustamismeetmeid, nagu näiteks ELi ühtne käibemaksumäär, et lihtsustada e-kaubanduse idufirmade toimimist, ning teeb ettepaneku avada see võimalus kõigile VKEdele.

3.5. VKEde vajadustega arvestamine

3.5.1. Komitee väljendab heameelt selle üle, et tegevuskavas pööratakse tähelepanu VKEdele, ning rõhutab selle tähtsust. On oluline ja vajalik, et tegevuskavas nähakse ette konkreetsete meetmete terviku elluviimine ning VKEdele on kehtestatud proportsionaalsed ja asjakohased eeskirjad.

3.5.2. Komitee kiidab heaks kavatsuse kehtestada VKEde huvides ulatuslik lihtsustamispakett. Tegevuskava eesmärgid nõuavad küll aga täiendavaid selgitusi ja lihvimist. Komitee jaoks on aga oluline kaasata VKEd sellesse protsessi algusest peale.

⁽¹⁰⁾ Vt „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette otseselt siseturu toimimist mõjutava maksustamise vältimise vastased eeskirjad“, mille komisjon avaldas 28. jaanuaril 2016 (nn BEPSi vältimise direktiiv). Vt <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1465293669136&uri=CELEX:52016PC0026> ja http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_et.htm. Vt ka komitee 28. aprilli 2016. aasta arvamus ECO/405 teemal „Maksustamise vältimise vastane pakett“ (ELT C 264, 20.7.2016, lk 93).

⁽¹¹⁾ Umbes 40 miljardi eurot ehk 80 %.

3.5.3. Põllumajandusettevõtete jaoks oleks soovitatav muuta praegune vabatahtlik võimalus, mis pakub kompensatsiooni teatud ostude pealt tasutud käibemaksu eest, kohustuslikuks kõikidele liikmesriikidele. Samas tuleb põllumajandustootjate organisatsioonide ja teiste nendega samaväärsete organisatsioonide põllumajandustoodete turustamisega seotud tegevus samastada põllumajandusliku tootmisega.

3.6. Vähendatud määra puudutavad meetmed

3.6.1. Mis puudutab suuremat paindlikkust vähendatud määrade osas, siis väljendab komitee muret, et see võib viia käibemaksu määrade suurema killustumiseni liikmesriikide vahel, mis omakorda kahjustab süsteemi selgust ja rakendatavust, eelkõige VKEde jaoks.

3.6.2. Tegevuskavas esitatud kahe variandi osas jääb komitee äraootavale seisukohale, kuna on vaja enam teavet, mil viisil väljapakutud variandid toimivad ja millised eeskirjad nende suhtes kehtivad. Seepärast eelistab komitee praegu esitada rea omadusi tulevase süsteemi jaoks. Seejuures peavad paindlikkus ja õiguskindlus käima käsikäes, eeskirjad peavad olema läbipaistvad ning madalate määrade ja erandite hulk peab jääma piiratuks. Praeguses olukorras ja praegu komitee käsutuses olevast teabest lähtudes eelistab komitee esimest varianti,⁽¹²⁾ kuna see on enam kooskõlas eelnevalt nimetatud kriteeriumitega.

3.6.3. Komitee soovib, et tulevases lõplikus käibemaksusüsteemis arvestataks sotsiaalsete ettevõtete⁽¹³⁾ rolli ja strateegilist tähtsust. Selles kontekstis võiks kaaluda direktiivi 2006/112/EÜ III lisa punkti 15 läbivaatamist või siis uue sätte lisamist, millega nähtaks ette vähendatud käibemaksu määra kehtestamine sotsiaal-, tervishoiu- ja haridusteenustele, kui neid osutavad ebasoodsas olukorras isikutele asutused, mille sotsiaalne iseloom on teada. Eelkõige tuleks kaaluda võimalust kehtestada uue käibemaksusüsteemi raames maksuvabastus või vähendatud määr puuetega inimestele ja ebasoodsas olukorras isikutele toodetud kaupadele ja osutatud teenustele.

3.6.4. Oluline on ka säilitada mõnes liikmesriigis kehtivad käibemaksuerandid vabatahtlike organisatsioonide seoses asjaomaste organisatsioonide eripäraga ning piiriülese huvi puudumisega.

3.6.5. Käibemaksudirektiivi läbivaatamise raames tuleks uurida võimalust, kas liikmesriigid saaksid kohaldada tavapärasest kõrgemaid käibemaksu määrasid luksustoodetele, ja milliseid eeskirju sellisel juhul kohaldada.

3.6.6. Nõukogu direktiiviga 2006/112/EÜ on lubatud kohaldada madalamaid käibemaksu määrasid ja erandeid teatud Euroopa saartel, et tasakaalustada nende püsivaid looduslikke, majanduslikke ja demograafilisi ebasoodsaid tingimusi. Võttes arvesse selle korralduse olulisust saarte ettevõtetele ja kohalikule majandusele, kutsub komitee üles seda jätkama.

Brüssel, 13. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Esimene variant puudutab vähendatud määraga kaupade ja teenuste loetelu laiendamist ja korrapärast läbivaatamist.

⁽¹³⁾ Sotsiaalmajanduse tähtsusest vt komisjoni teatis „Sotsiaallettevõtluse algatus „Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse innovatsiooni keskmes olevate sotsiaallettevõtete edendamisele suunatud majanduskeskkonna loomine““ (COM(2011) 682 final).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Tööstus 4.0 ja digitaalsed ümberkorraldused: edasised sammud“

[COM(2016) 180 final]

(2016/C 389/07)

Raportöör: Joost VAN IERSEL

Kaasraportöör: Nicola KONSTANTINOU

19. aprillil 2016 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Tööstus 4.0 ja digitaalsed ümberkorraldused: edasised sammud“

[COM(2016) 180 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 22. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518 istungjärgul 13. ja 14. juulil 2016 (14. juuli 2016 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 98, erapooletuid ei olnud.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb teatise „Euroopa tööstuse digitaliseerimine“⁽¹⁾ üle suurt heameelt. Komitee leiab, et kogu pakett⁽²⁾ on esimene samm suures Euroopa tööprogrammis, mis tuleb ellu viia tihedas koostöös kõigi avaliku ja erasektori huvitatud osapoolte vahel.

1.2. Komitee hindab teatise esitatud tööstuspoliitika sidusat ja ambitsioonikat strateegilist visiooni ja keskendumist neljale põhiteemale: 1) tehnoloogiad ja platvormid; 2) standardid ja etalonarhitektuurid; 3) geograafiline ühtekuuluvus, mida kehastab piirkondlike digitaalsete innovatsioonikeskuste võrgustik; 4) oskused kõigil tasanditel.

1.3. Kiireloomulisus tuleneb komisjoni teostatud analüüsist. Selles rõhutatakse Euroopa digitaalvaldkonna tugevaid külgi, kuid samas väljendatakse ka kartust, et lisaväärtus võib jõuliselt libiseda ettevõtjatele digitaalplatvormide omanikele. Lisaks toonitatakse ühiste standardite ja koostalitlusvõimeliste lahenduste puudumist. Samuti valitseb suur vajadus digitaaloskuste järele.

1.4. Tööstus 4.0 on põhiolemuselt alt-üles suunatud protsess. Avalik sektor peaks siiski välja töötama strateegilise suunitluse ning tal on täita otsustav roll reguleerija, lihtsustaja ja rahalise toetajana.

1.5. Digitaliseerimine ja tööstus 4.0 mõjutavad sügavalt ärimudeleid ja kogu raamistikku, milles äriühingud praegu toimivad. Ülimalt tähtis on teadlikkuse suurendamine ja reaalse eesmärgi püstitamine kõigi sidusrühmade jaoks: lisaks ettevõtjatele mõeldakse siin kõikide tasandite sotsiaalpartnereid, akadeemilisi ringkondi, teadusasutusi, piirkondlikke ja kohalikke osalejaid, haridussektorit ja tarbijaid.

1.6. Mitte ükski Euroopa riik ei suuda digitaalajastul üksinda edukalt kõigist võimalustest kinni haarata. Euroopa kui tervik on kriitiline mastaap, mis on võrreldav suurte turgudega, nagu Ameerika Ühendriigid ja Hiina. Tööstuse digitaliseerimine vajab ELi ja liikmesriikide jaoks ühist tööstusstrateegiat. See peaks tugevdama Euroopa tööstusbaasi, meelitama ligi uusi investeeringuid, tooma tagasi investeeringuid ning looma töökohti. See aitab Euroopal saavutada eesmärgi, et tööstustoodang vastaks 2020. aastaks 20 % Euroopa rahvamajanduse kogutoodangust.

⁽¹⁾ COM(2016) 180 final.

⁽²⁾ Viide paketi teistele osadele, pilvandmetöötuse algatusele jt.

1.7. Usaldusväärne ja prognoositav keskkond on eluliselt tähtis. Idufirmad ja laiendatud ettevõtjad väärivad teravdatud tähelepanu. Nõukogu, eelkõige konkurentsivõime nõukogu peaks Euroopa Komisjoni algatusel tegema kiiresti otsuse ELi tööstusstrateegia 4.0 ja digitaalse ühtse turu kohta, asendades praegusest 28 eri digitaalpoliitikast tuleneva killustatuse. Digitaalne ühtne turg peaks olema uuendatud ühtse turu lahutamatu osa, mis väldiks Euroopa digitaalse keskkonna killustumist.

1.8. Koostöö on siinkohal võtmetähtsusega. Riiklikud ja piirkondlikud 4.0 platvormid peavad koondama kõiki asjaomaseid osalejaid. Ühises ELi raamistikus peaks igati arendama välja oma eriomadused. Tuleks edendada iga liiki partnerlusi, koostoimeid ja klastreid, piiriüleseid kokkuleppeid ja Euroopa võrdlusuuringuid.

1.9. Samamoodi tuleb edendada riigi ja erasektori partnerlusi, üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte ⁽³⁾ ning e-valitsuse algatusi.

1.10. Muret valmistavad kasvavad erinevused liikmesriikide vahel tööstustoodangu ja tehnoloogilise tulemuslikkuse osas. Komitee leiab, et õigesti kavandatud koostöö peaks käivitama selle asemel lähenemise.

1.11. Komitee väljendab heameelt kavandatava 5 miljardi eurose IKT teadus- ja arendustegevuse rahastamise üle programmi „Horisont 2020“ ja mitme muu Euroopa rahastamisvahendi, sealhulgas Junckeri investeerimiskava raames. Euroopa Komisjon peab selgitama, kuidas kõnealuseid poliitilisi kavatsusi ellu viima hakatakse.

1.12. Ilmselt on vaja olulisi täiendavaid rahalisi vahendeid. Komisjon räägib 50 miljardist eurost ainuüksi IKT investeringuteks. See tähendab avaliku ja erasektori rahastamisvahendite olulist kaasamist üle Euroopa. Siiani on ebaselge, kuidas hakatakse kõnealuseid finantssätteid mõistliku ajakava jooksul ellu viima.

1.13. Erakapitalil on rahastamises keskne roll. Panku tuleb julgustada andma oma panust tööstus 4.0 protsessi. Täieõiguslik Euroopa kapitaliturg võiks pakkuda asjakohast toetust.

1.14. Kohandatud tooted masstootmise hindadega tooksid suurt kasu kasutajatele ja tarbijatele. Kõrgem tootlikkus ja kvaliteet tuleks kasuks enamikule isikliku tarbimise valdkondadele.

1.15. Pettumust valmistab see, et teatistes ollakse naxisõnaline tööstuse digitaliseerimise märkimisväärsete sotsiaalsete tagajärgede osas. Netomõjud on ettearvamatud. Et vältida ühiskonna lõhestumust, tuleks eritählepanu pöörata neile põlvkondadele ja sissetulekurühmadele, kes võivad kõige enam kannatada saada. Paljude teiste jaoks avanevad uued võimalused.

1.16. Digitaliseerimisel on neil märkimisväärne mõju tööturule ja töökorraldusele, nt sissetulekute ebavõrdsuse suurenemisele ja sotsiaalkindlustussüsteemile juurdepääsu piiramisele, mis võib osutuda negatiivseks, kui sellega nõuetekohaselt ei tegeleta ⁽⁴⁾.

1.17. Stabiilsete sotsiaalsete suhete, ühtekuuluvustundega ühiskonna ning inimväärse sissetuleku ning kvaliteetsete töökohtadega haritud ja motiveeritud tööjõu tagamine nõuab kõigi asjaomaste poolte aktiivset kaasatust. Ulatuslikud sotsiaaldialoogid kõigil tasanditel – ELi, riikide, piirkondade ja ettevõtjate tasandil – on vajalikud, et tagada digitaliseerimisest mõjutatud töötajate mõistlik kohanemine koos õigeaegse prognoosimise ja piisava toetusega professionaalseks kohanemiseks.

1.18. Haridusprogrammide ja -vahendite ning sotsiaalse ühtekuuluvuse vahel on otsene seos. Võtmetähtsusega küsimused on digitaalsete tehnoloogiate kasutajate ajakohased oskused ja kvalifikatsioonid ning uute oskuste omandamine. Äri- ja sotsiaalpartnereid tuleks tihedalt kaasata kooliprogrammide koostamisse hariduse kõigil tasanditel ja kõigis vormides.

⁽³⁾ Nagu määratletud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b ja täpsustatud komisjoni teatistes (2014/c 188/02).

⁽⁴⁾ Vt komitee arvamus „Digiteerimise mõju teenindussektorile ja tööhõivele seoses tööstuse muutustega“ (ELT C 13, 15.1.2016, lk 161), punkt 1.2.

1.19. Komitee eeldab, et komisjon toimiks strateegilise kava tõhusa rakendamisel katalüsaatorina. See hõlmab eeskätt konkureerivate lähenemisviiside tõhusat koordineerimist, vältides ebakindlust ja turu killustamist. Digitaalne ühtne turg on peamine eesmärk. Otsustava tähtsusega on digitaalkeskonna Euroopa standardiseerimise protsessi kiirendamine.

1.20. Lisaks ootab komitee komisjonilt aktiivset rolli järgmistes tegevustes:

- teadlikkuse suurendamine, eelkõige digitaaloskuste omandamisest ühiskonna kõigis osades.
- ülemaailmse pildi analüüsimine ja teenuste osas parema statistika tagamine;
- ELi tõhusa koordineerimise kui eeskuju tutvustamine riikide valitsustele;
- suurem surve taristutesse (telekommunikatsioon, lairiba) tehtavateks investeeringuteks;
- tagamine, et isikuandmete kaitse üldmääruse⁽⁵⁾ rakendamine ei viiks ebaühtluseni ELi turul;
- läbipaistva avaliku ja erasektori finantskorralduse nõudmine;
- seire, võrdlusuuringud ja hindamine, sh riigipõhised soovitusel asjaomasel Euroopa poolaastal;
- 4.0 platvormide ning avaliku ja erasektori partnerluste ja sidusrühmade vahelise koostöö edendamine, sh nende ELi tasandil kokkuviiimine;
- digitaalse innovatsiooni keskuste kui tööjõu täiendõppe keskuste edendamine;
- ELi sotsiaaldialogi süvendamine kõigil tasanditel, et arutada mõjusid tööturule ning võimalikke ja vajalikke kohandusi sotsiaal- ja tööõiguse alal, eelkõige pidades silmas poliitiliste meetmete kujundamist, millega tagada sotsiaalset kaitset kogu töötajaskonnale⁽⁶⁾.

2. Sissejuhatus

2.1. Tööstuse digitaliseerimine on majanduse ulatuslikuma ümberkujundamise keskne osa, mis hõlmab robotiseerimist, materjaliteadusi ja uusi tootmisprotsesse ning mida nimetatakse tööstuseks 4.0. See paradigmuuutus muudab radikaalselt ettevõtteid ja ühiskonda. Veel nii hiljuti kui 2014. aastal ei olnud ELil selget ülevaadet tööstuse 4.0 majanduslikest, tehnoloogilistest, sotsiaalsetest ja ühiskondlikest aspektidest. Komitee esitas loetelu soovitatavatest meetmetest⁽⁷⁾.

2.2. 2015. aasta septembris võttis komitee vastu arvamuse, milles käsitleti tööstuse digitaliseerimise ja murranguliste tööturgude sotsiaal-majanduslike tagajärgi⁽⁸⁾.

A. Ülemaailmsed arengusuunad

2.3. Valdkontadevahelised arengud leiavad aset eelkõige Ameerika Ühendriikides, Hiinas, ELis, Jaapanis ja Koreas. Teised järgnevad neile. Suurandmed on uue toorainena toodete ja teenuste muutuvate mudelite katalüsaator. Varem killustatud valdkonnad⁽⁹⁾ toimivad koos, samas kui teenindus (eelkõige digitaalne) loob väärtusahelas tootmisprotsessidele olulist lisaväärtust.

⁽⁵⁾ Isikuandmete kaitse üldmäärus.

⁽⁶⁾ Vt komitee arvamus ELT C 13, 15.1.2016, lk 161, punkt 6.3.

⁽⁷⁾ Vt komitee arvamus teemal „Äriteenuste mõju tööstusele“ (ELT C 12, 15.1.2015, lk 23), eelkõige selle punkt 1.15.

⁽⁸⁾ Vt komitee arvamus ELT C 13, 15.1.2016, lk 161.

⁽⁹⁾ Tehisintellekt ja masinõpe, robotika, nanotehnoloogia, 3D-printimine ning geneetika ja biotehnoloogia.

2.4. Tänapäeval ei saa ükski ettevõtja tegutseda ilma digitaalse strateegiata. Nimetatud strateegia mõjutab samaaegselt tooteid, teenuseid ja protsesse tööstuses tervikuna. Uute turgude arendamist silmas pidades loob tööstuse digitaliseerimine terava konkurentsi äriühingute ja samuti majandusblokkide vahel. Ettevõtluses on üle kogu maailma levinud ka konkurentsieelne koostöö.

2.5. Meetmeid tõukab tagant sihipärane tööstusstrateegia, eelkõige Ameerika Ühendriikides ja Hiinas, kus ettevõtjad saavad kasu suurtest siseturgudest. See on kõrgetasemeline poliitika. 2011. aastal algatas Obama administratsioon laiaulatusliku pideva uute tehnoloogiate (sealhulgas IKT) programmi, kaasates ettevõtjaid, teadusasutusi ja ülikoole üle kogu riigi.

2.6. Nagu tavaliselt, saavad tsiviilprojektid olulist tuge föderaalagentuuride poolt hiljuti välja kuulutatud uutest tehnoloogilistest programmidest.

2.7. Ameerika Ühendriigid kavatsevad kasutada digitaalset muutust selleks, et teha tasa tööstusturgudel kantud kaotusi, kasutades samas ära Ameerika *tegutsemisvabadust* ning ülemaailmsete IKT ja suurandmete valdkonnas tegutsejate nagu Google, Amazon, Microsoft, Cisco jt domineerimist⁽¹⁰⁾.

2.8. Juhtivate tööstusettevõtete konsortsium töötab sama eesmärgi nimel. 2014. aasta 50 kõige innovaatilisema äriühingu loetelu näitab, et kümnest juhtivast äriühingust seitse paikneb Ameerika Ühendriikides⁽¹¹⁾.

2.9. Hiina ametiasutused kasutavad digitaalset üleminekut selleks, et tugevdada Hiina positsiooni kogu maailmas. Ametlikud dokumendid rõhutavad eesmärki jõuda Ameerika Ühendriikide tasemele.

2.10. Hiina tahtlik eesmärk on toodud esile valdkondadevahelises riigi juhitavas programmis pealkirjaga *Made in China 2025*, mis põhineb Saksamaa programmil *Industrie 4.0*. See on Hiina majandus- ja tootmisprotsessides täiesti uus kontseptsioon, hõlmates tihedat kooskõlastamist otsuselangetajate, majandustegevuses osalejate ja innovatsioonijõudude vahel.

2.11. Eraldatud on tohutud rahalised vahendid. Vaatamata majanduslangusele kõnealuste konkreetsete programmide vahendeid ei kärbita.

B. Olukord Euroopas

2.12. Huvi tööstuse 4.0 vastu on oluliselt suurenenud. Digitaliseerimine on Junckeri juhitud komisjoni prioriteet. See nõuab optimaalset kooskõlastamist komisjoni talituste vahel.

2.13. Selge keskendumine olulistele küsimustele konkurentsivõime nõukogus on eluliselt tähtis ühise eesmärgi püstitamiseks komisjoni, riiklike ja piirkondlike otsuselangetajate vahel. Tööstuse ja suurandmete digitaliseerimine Euroopa tootmises peab tagama tulevikuks tugevama positsiooni. See on põhiolemuselt alt-üles suunatud protsess, mis hõlmab kõiki sidusrühmi. Avalik sektor juhib seda reguleerija, lihtsustaja ja rahalise toetajana.

2.14. Alates 2011. aastast on tulnud algatus Saksamaalt föderaalvalitsuse, akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate ühiste jõupingutuste kaudu. Pärast *Industrie 4.0* käivitamist 2013. aastal on protsess optimeeritud *Plattform 4.0*-iks ja koostööleppeks valitsuse, ettevõtjate ja ametiühingute vahel. Ettevõtjaid kaasatakse aina enam valdkonnaülelisesse algatustesse, sageli koostöös piirkondlike omavalitsustega.

2.15. Vahepeal on loodud *Industrie 4.0* Austrias, *L'Industrie du Futur* Prantsusmaal, *Catapult* Ühendkuningriigis, *Smart Industry* Madalmaades jt. See on mitmekesine maastik, kus iga riik arendab oma visiooni 4.0-st ja tööstuse tulevikust. Koostöö intensiivsus ja protsessi kiireloomulisuse tajut erinevad siiski riigiti suurel määral.

2.16. Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud (linnade!) algatused täiendavad üksteist. Komisjon näeb õigesti ette piiriüleseid kokkuleppeid ja parimate tavade tutvustamist.

⁽¹⁰⁾ Ameerika Ühendriikide „digitaalsel suurel viisikul“ on suurem turukapitalisatsioon kui Saksamaa kogu Dax 30 summal.

⁽¹¹⁾ Boston Consulting Groupi analüüs.

2.17. Juhtivat rolli etendavad suured ja spetsialiseerunud keskmise suurusega ettevõtjad. Peamised mured on suured riikidevahelised erinevused, mahajäämus või ebapiisav teadlikkus VKEdes ning avalikkuse kaasatuse mahajäämine. Üks väga problemaatiline küsimus on Euroopa turu killustatus ja tavaline depressiivne pilt Euroopa 28 tööstus- ja digitaalpoliitikast.

2.18. Tööstuse digitaliseerimine ja tööstus 4.0 hõlmab enam kui vaid tehnoloogia. Ettevõtjad peavad valmistuma radikaalseteks muutusteks mitme teguri tõttu: tootmise kiirus, ulatus ja prognoosimatus ning väärtusahelate edasine killustatus ja ümberorienteerumine, uued suhted teadusasutuste, kõrghariduse ja erasektori vahel, uued ärimudelid, uued seosed suurte ja väikeste äriühingute vahel, kõigi ettevõtlustasandite koostöö uued viisid (disain, tootmine, müük, logistika, hooldus), vajadus ajakohastatud ja uute oskuste järele lisaks uutele töömeetoditele ning tihedamad sidemed ettevõtja ning kasutaja vahel. Uhiuued kontseptsioonid on probleem eelkõige traditsioonilistele tööstusharudele⁽¹²⁾.

2.19. Tarbija on juhirollis rohkem kui iial varem. Ühendades tootmise ja teenused, hõlmab digitaliseerimine kohandamisvõimalusi ja eritellimisel valmistatavat toodangut sama või madalama kuluga kui seeriatootmine, seda sageli uues kontekstis. Samal ajal tuleb tarbijatel võimaldada saada asjakohast teavet toodete sotsiaalsete ja keskkonnamõjude kohta, mis hõlbustab kavandatavate ostude suhtes teadliku arvamuse kujundamist.

3. Tööstuspoliitika ning praegused ja soovitatavad meetmed

3.1. Tööstuse 4.0 ja selle sidusrühmade – ettevõtjate, personali, sotsiaalpartnerite, tarnijate ja klientide, hariduse pakkujate – toetamisel vajab EL tööstusstrateegiat koos asjakohase tööjaotusega kõigi asjaomaste poolte vahel. Konkurentsivõime nõukogu roll on siin kriitilise tähtsusega. Nagu kõik tööstuspoliitika suunad, on see jagatud pädevuste küsimus.

3.2. Euroopa Ülemkogu⁽¹³⁾ on seadnud 2020. aastaks eesmärgi, et Euroopa tööstus peaks moodustama 20 % Euroopa rahvamajanduse kogutoodangust praeguse 12 % asemel. Kuid kõhklused investorite seas ja (Euroopa) suuna puudumine viivad selle asemel tootmise vähenemiseni.

3.3. Rõhutades vajadust sidusate poliitikasuundade järele, valmistavad komisjoni talitused tihedas koostöös liikmesriikide ja ettevõtjatega praegu ette muljetavaldavat tööprogrammi – eeskirjad, standardimine, teadus- ja uurimistegevus ja rahalised vahendid.

3.4. Komitee märgib rahuloluga, et enamik tema 2014. aasta arvamuses⁽¹⁴⁾ esitatud 17 soovitusel on praegu arutusel.

3.5. Komisjon, valitsused, ettevõtjad ja sidusrühmad osalevad õigustatult üheaegselt tööstuse 4.0 poliitikakoosolekul. Tuleks innustada Euroopa avaliku ja erasektori partnerlusi,⁽¹⁵⁾ samuti üleeuroopalist huvi pakkuvat tähtsat projekti seoses asjade interneti väikese võimsusega elektroonikaga. Vajalik on üksikasjalik tegevuskava ettevõtjatele ja valitsustele.

3.6. Üks olulistest muredest on 28 digitaalpoliitika jätkuv olemasolu. See on põhiolemuselt mastaapsuse vajadust takistav asjaolu ja oluline argument digitaalse ühtse turu kiirendamise kasuks.

3.7. Digitaalsest ühtsest turust peaks saama uuendatud ühtse turu lahutamatu osa. Arukate õigusaktide ja eeskirjade loomist tuleb kiirendada. Tegevuskava hõlmab järgmist:

— liidusiseste kaubandustõkete kõrvaldamine ja iganenud õigusaktide uuendamine;

— suurandmete ühesugune töötlemine Euroopas;

⁽¹²⁾ Vt näiteks isejuhtiv auto autotööstuses või FinTech pangandussektoris.

⁽¹³⁾ Euroopa Ülemkogu, 11. detsember 2013.

⁽¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 7, täpsemalt 1. peatükk, „Järeldused ja soovitusel“.

⁽¹⁵⁾ Näiteks FoF („Tuleviku tehas“), SPIRE.

- digitaalne taristu (telekommunikatsioon, lairiba);
- avatud standardimine, mille puhul on tehtud võimalikuks standardipõhiste patentide kasutamine võrdsetel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel majanduslikel ja õiguslikel tingimustel;
- õiguslik kord andmete, sh töötajaga seotud andmete litsentsimiseks ja kaitsmiseks;
- andmekaitse tähtsus andmete praeguseks ja tulevaseks kasutamiseks ning andmetele reaajas ligipääs;
- autonoomsete ühendatud seadmete, masinate ja sõidukite vastutus ja ohutus;
- pilvandmetöötlus ja standardid pilvandmetöötluse platvormides;
- küberjulgeolek ja konfidentsiaalsus;
- autoriõigus;
- sotsiaal- ja maksunduseeskirjade rakendamine nn jagamismajanduses ja internetipõhistes töösuhetes (nt nn rahvatöö);
- ajakohane, üksikasjalik statistika teenuste kohta.

3.8. Komitee nõuab tungivalt konsulteerimist sobiva tasakaalu leidmiseks õigusaktide sätete ja ettevõtjate mänguruumi vahel.

3.9. Euroopa peab tegema jõupingutusi, et kehtestada ülemaailmsed standardid tihedas koostöös Euroopa-väliste osalejatega.

3.10. Isikuandmete kaitse üldmäärus hõlmab mitmesuguseid paindlikke sätteid liikmesriikidele. On oluline, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei tooks tagajärgi, mis piiravad ligipääsu andmetele ja nende taaskasutust, kuna see suurendaks ebahühtlust ELi turul.

3.11. Küberjulgeolekut alahinnatakse ikka veel suuresti nii äriühingute kui ka riikide poolt. Küberkuritegevus levib üle maailma. ELil on täita ilmselge roll.

3.12. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles pöörama eritähelepanu statistikale, mida ikka veel süstemaatiliselt tähelepanuta jäetakse. Teenuseid puudutavad üksikasjalikumad statistilised andmed on ettevõtjate ja poliitikakujundajate jaoks väga olulised.

4. Riiklikud ja piirkondlikud meetmed

4.1. Järjest suurem arv riike ja piirkondi tegeleb nüüd tõsiselt digitaliseerimisega.

4.2. Kasvavad erinevused riikide vahel ja ebahühtlane teadlikkus erinevate riikide ettevõtete seas on sellegipoolest oluline mure. Oluline küsimus on äriühingute ja tarnijate koostalitlusvõime.

4.3. Äriühingute ja sidusrühmade jaoks luuakse teadlikkuse suurendamise programme. Iga riik leiab oma meetodid. Platvormid, sageli piirkondlikul tasandil, on väga olulised koostöö tõhustamiseks suur- ja väikeettevõtjate vahel ning nende teadusasetuste ja ülikoolide vahel.

4.4. Julgustada tuleks piirkondlikke ja riiklikke avaliku ja erasektori partnerlusi. Nad koondavad erineva taustaga partnereid ja edendavad vastastikust täiendavust. Nad edendavad koostööd ja võivad olla hädavajaliku finantstoe teretulnud allikas.

4.5. Platvormid, tipptasemekeskused ja välilaborid keskenduvad sageli digitaliseerimise konkreetsetele osadele, näiteks muutuvaltele väärtusahelatele, uutele ärimudelitele ning sotsiaalsele ja töökohal toimuvale innovatsioonile⁽¹⁶⁾ töötajate ja ametiühingute aktiivsel osalusel. Julgustada tuleb ühtseid kontaktpunkte. Valdkondlikud organisatsioonid täidavad olulist rolli sektoripõhiste küsimuste käsitlemisel.

4.6. (Tehnika)ülikoolid, mille ümber inkubaatoreid – ärilinnakuid – luuakse, võivad samuti täita proaktiivset rolli. Suureks abiks on ettevõtliku ülikooli kontseptsioon, mis levib üle kontinendi⁽¹⁷⁾.

4.7. Ettevõtjate, platvormide, valdkondlike organisatsioonide ja ülikoolide võrgustikud intensiivistavad soovitavaid suundumusi. Digitaalne ühtne turg peaks parandama piiriülese koostöö tingimusi. Majanduslikke ja õiguslikke tingimusi väärtuse loomise jagamiseks tööstuse digitaliseerimise teel võib olla vaja koostöö edendamiseks (väga) erineva suurusega osalejate vahel. Vajalik on eriline keskendumine VKEdele ja idufirmadele. Enamikul neist puudub sihipärane teave ja paljudel puuduvad vahendid suutlikkuse parandamiseks.

4.8. Võrreldes Ameerika Ühendriikidega on idufirmad ja laiendatud ettevõtted Euroopas üpris nõrk koht. Suurte ja väikeste ning (piiriüleste) inkubaatorite võrgustike vastastikune täiendavus tasub ennast ära. Väga toetav roll võib olla koolitajatel, nagu näiteks osalise tööajaga, pensionile jäänud ja kogenud ettevõtjad ning mentorid.

5. Rahastamine

5.1. Digitaliseerimine on saamas Euroopa rahastamisvahendite prioriteediks („Horisont 2020“, piirkondlik ja muu rahastamine). Teadusuuringute Ühiskeskus Sevillas ja esilekerkivad ülemaailmsete kogemustega innovatsioonikeskused võivad olla väga kasulikud.

5.2. Komitee arvates on kõigi vajalike investeeringute rahastamine kaugelt keerukam teema kui teatisest ilmneb. Ilmselt on vaja olulisi täiendavaid rahalisi vahendeid. Komisjon räägib 35 miljardist eurost ainuüksi IKT investeeringuteks. See viitab tihedale koostööle ELi, riikliku ja piirkondliku rahastamise vahel ning aktiivsele tööstuse kaasamisele platvormide ja avaliku ja erasektori partnerluste abil. Vaja on selgitust selle kohta, kuidas hakatakse kõnealuseid finantsäätteid mõistliku ajakava jooksul ellu viima. Siinkohal võib esitada tavalise küsimuse: kui palju peab keegi maksma ja mille jaoks?

5.3. Euroopa rahastamist kritiseeritakse sageli õigustatult liigse aegluse ja liigse bürokraatia pärast, mis on tavaliselt väga kulukas ja heidutab väikeettevõtjaid. Vaadake Ameerika Ühendriike! Kohustuslikud on kohandatud menetlused ja bürokraatia vähendamine, kusjuures samal ajal säilitatakse õiglus. Kasulik võib olla teadus- ja arendustegevuse konsortsiumide kohustusliku partnerite arvu vähendamine⁽¹⁸⁾.

5.4. Ülikoolide ettevõtlusinkubatsiooni paremusjärjestused väikeettevõtjate jaoks võivad olla kasulikud vahendid paljulubavate idufirmade hindamiseks ja ELi bürokraatlike menetluste kiirendamiseks.

5.5. Innovaatilisi digitaalseid äriprotsesse tõukavad tagant idufirmad ja laiendatud ettevõtjad, nagu näiteks suure väärtusega idufirmad⁽¹⁹⁾. Ameeriklased juhivad. Lisaks on Ameerika innovatsioonijälgijad Euroopas väga aktiivsed ja otsivad kasumlikke ülevõtmisi.

5.6. Pangandussektori kõrval on aktiivselt kaasatud ka börsiväline kapital. Erapangandus ise digitaliseerub samuti. Samamoodi toimib FinTech. Digitaal maailma võsuna edendab ta kiirust, suuremat tõhusust ja läbipaistvust ning muutuvat suhtumist klientidesse. Euroopas oleks lisaks Londonile kasulik enamate finantstehnoloogia arenduskeskuste olemasolu.

⁽¹⁶⁾ Nagu näitab European Workforce Innovation Network EUWIN.

⁽¹⁷⁾ Vt ka komitee arvamus „Aktiivsed ülikoolid Euroopa kujundajatena“ (ELT C 71, 24.2.2016, lk 11).

⁽¹⁸⁾ See on programmi „Horisont 2020“ mõnes osas juba ellu viidud.

⁽¹⁹⁾ Suure väärtusega idufirma on väljakujunenud idufirma, mille väärtus on vähemalt 1 miljard USA dollarit.

5.7. Pangad ja FinTech peaksid olema digitaalsel ühtsel turul suure tootlikkuse ja väärtuste loomisega võtmetähtsusega partnerid. Neid tuleks julgustada tegutsema tööstuse strateegilise partnerina, hinnates professionaalselt projektide majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid hüvesid. Aidata võivad omavahel seotud platvormide ja lisandväärtusega teenuste radikaalselt uued vormid.

5.8. Finantsmäärus (või selle läbivaatamine) ei tohiks takistada pangandussektorit võtmast tööstusesse 4.0 investeerimisel kalkuleeritud riske.

5.9. Vaja on täieõiguslikku Euroopa kapitaliturgu, et luua finantsalasel võrdsed tingimused, mis on võrreldavad Ameerika Ühendriikide tingimustega.

6. Ühiskond ja tööturg

A. Ühiskond

6.1. Tööstus 4.0 ja digitaalne ühiskond puudutavad igapäev. Teadlikkust tuleb tõsta. Praegu arutatakse riske ja ebakindlust seoses tulevikuga ning samuti šansse ja võimalusi, ühiskondlikke tingimusi ja ühiskonna heakskiitu.

6.2. Loode-Euroopas leiab digitaalne revolutsioon juba iga päev meedias (televisioonis, pressis, sotsiaalmeedias) kajastamist. Mõnes riigis on avalik arvamus üsna teadlik, kuid teavet tuleb kogu Euroopas oluliselt parandada.

6.3. Kohandatud tooted masstootmise hindadega tooksid suurt kasu kasutajatele ja tarbijatele. Oluliselt suuremat suutlikkust eeldatakse järgmistes valdkondades:

- põllumajandus ja toiduainetetööstus;
- ringmajandus, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärk;
- automaatne testimine ja diagnostika, remont ja hooldus, lammutamine;
- e-tervishoid, m-tervishoid ja e-hooldus;
- tervishoiurobootika (lähedus ja teabevahetus);
- hooned ja tsiviilehitus⁽²⁰⁾;
- väiksem energiatarbimine;
- transport ja liikuvus;
- e-valitsus;
- arukad linnad;
- äärepoolsete piirkondade areng;
- vähearenenud riigid.

B. Tööturg

6.4. Tööstus 4.0 mõjutab sügavalt kõiki elukutseid tööturul. See asetab tööturu poliitikameetmed tulevaste arengusuundumuste keskmesse. Selles osas on teatis kurvastavalt napisõnaline ja väheütlelev.

⁽²⁰⁾ Vt Madalmaade BIM-algatus, mis on kolmemõõtmeline ehitusteabe mudel, mille puhul teevad eri valdkondade osalejad – arhitekt, ehitaja, paigaldaja ja töövõtja – koostööd ühe ühise andmebaasi kaudu.

6.5. 2015. aastal arutas komitee laia hulka digitaliseerimise mõjusid teenindussektorile ja tööhõivele⁽²¹⁾. Muutused toimuvad töökirjelduse, oskuste ja kvalifikatsioonide, hariduse ja koolituse, töökeskkondade ja protsessikorralduse, ettevõtjate ja töövõtjate vaheliste lepinguliste suhete, töömeetodite, karjääri planeerimise jne valdkondades.

6.6. See, kuidas tulla toime tehnoloogiaga, mis kihutab edasi, kuid võib mõned (võimalik, et paljud) inimesed maha jätta, on üks meie aja suuri väljakutseid⁽²²⁾. Nii poliitika ja ühiskond tervikuna, ettevõtlussektor, ametiühingud, mitmetulundusorganisatsioonid ja avalik sektor kui ka valitsusvälised organisatsioonid peavad kõik olema pühendunud.

6.7. Digiajastul sõltub sotsiaalne ühtekuuluvus suuresti haridusest. Haridus kõigil tasanditel ja koolitussüsteemid üle Euroopa vajavad hädasti ajakohaseid oskusi ja kvalifikatsioone, et hoida inimesi kursis arengusuundumustega ja vajadusega (rahvusvahelise) liikuvuse järele. Edendada tuleks loovust ja ettevõtluskultuuri⁽²³⁾.

6.8. Selleks, et tagada ELi tööjõule digitaalajastul vajalikud oskused, tuleb edendada avaliku ja erasektori investeeringuid kutseharidusse ning kaaluda, kas on tarvis Euroopa tasandi meetmeid, et üldistada liikmesriikide häid kogemusi õppepuhkuse valdkonnas kogu Euroopa Liidus⁽²⁴⁾.

6.9. EL vajab peamiste pädevusvaldkondade loetelul põhinevat oskuste tegevuskava. Suurepäraselt abi pakuks ELi hariduse – ettevõtjate foorum, mis hõlmaks ka sotsiaalpartnereid. Kasutajate sektorite sotsiaalpartnereid peaksid olema võrdselt kaasatud tööstuse digitaaloskuste määratlemisse. Digitaalvaldkonna töökohtade edendamise suur koalitsioon ja vastavad riiklikud koalitsioonid peaksid olema omavahel hästi koordineeritud.

6.10. Digitaliseerimine avab võimalusi ja loob inimestele rohkem valikuid isikliku vastutuse ja vabaduse näol (nt töötamise aeg ja koht). Väga paljud saavad sellest kasu olemasolevates ettevõtetes, siirdudes uutesse ettevõtetesse või olles iseenda tööandjaks. Tuleks uurida, kuidas riiklikud sotsiaalpartnerid peaksid rakendama paindlikkuse eri vorme vastavalt riigi tavadele ja seadusandlusele, et luua õiglane tasakaal töötajate ja tööandjate huvide vahel⁽²⁵⁾.

6.11. Peamiselt robotiseerimise tõttu koondatakse praegu suur osa töötajatest, sh juhtival tasandil. Madalam keskklass saab hetkel palju kannatada, nagu ka vanem põlvkond. Ühiskonnal on selge vastutus nende ees, kes vanuse või ebapiisava kvalifikatsiooni tõttu ei suuda enam tööturul osaleda.

6.12. Selleks et vähenevast tööjõunõudlusest hoolimata toetada tööhõivet, tuleb dialoogis kõigi sidusrühmadega tuvastada võimalikud probleemid ja töötada vastavalt konkreetsete liikmesriikide vajadustele välja sobivad lahendusstrateegiad (muu hulgas näiteks avaliku sektorite investeeringute, töökohti loova innovatsioonitegevuse, töö jagamise ja tööaja lühendamise valdkonnas)⁽²⁶⁾.

6.13. Paralleelselt tuleb parandada nõudluse ja pakkumise mittevastavust tööturul. Lihtsustada tuleb oskuste parandamist kõigi nende puhul, keda peetakse selleks suuteliseks. Üle Euroopa on sadu tuhandeid täitmata töökohti tehnilises ja IKT sektoris. See nõuab asjakohast teabevahetust.

⁽²¹⁾ Vt allmärkuses 4 toodud komitee arvamus.

⁽²²⁾ Vt paljude muude uuringute ja analüüside seas „Majanduse digiteerimine ja selle mõju tööturgudele“.

⁽²³⁾ Vt muu hulgas komitee arvamus „Aktiivsed ülikoolid Euroopa kujundajatena“ (ELT C 71, 24.2.2016, lk 11).

⁽²⁴⁾ Vt komitee arvamus ELT C 13, 15.1.2016, lk 161, punkt 1.5.1

⁽²⁵⁾ Vt allmärkuses 4 toodud komitee arvamus ELT C 13, 15.1.2016, lk 161, punktid 1.5.6, 1.5.8 ja 1.5.9.

⁽²⁶⁾ Vt komitee arvamus ELT C 13, 15.1.2016, lk 161, punkt 1.5.9.

6.14. Ettevõtted ja ametiühingud on silmitsi samade väljakutsetega. Inimväärse sissetuleku ja kvaliteetse töökohaga haritud ja motiveeritud töötajad on igapäevases elus. Kui seda hästi ei hallata, võib vastuseis avaliku arvamuse seas ja töötajate hulgas põhjustada kahjulikke pingeid.

6.15. Sotsiaaldialoog on vajalik kõigil, ELi, liikmesriikide, piirkondlikul ja ettevõtjate tasandil. Majanduse olukord ja sotsiaalne keskkond, traditsioonid ning kultuur erinevad riigiti. Eluliselt tähtis on, et kõik sidusrühmad võtaksid ühise vastutuse.

6.16. ELi tasandil peaks tööstuse 4.0 sotsiaaldialoog puudutama järgmist:

- keerukate majanduslike ja sotsiaalsete protsesside analüüs ja muutuste prognoosimine valdkondlikul tasandil, et edendada ühist arusaamist;
- tagajärgede kaardistamine tööturu erinevate segmentide – madalam, keskmine ja kõrgem – jaoks ning samuti haavatavate rühmade jaoks;
- muutused tööandja-töövõtja suhetes;
- töötervishoid ja vastutus ohutuse eest, arvestades automatiseeritud ja ühendatud masinaid ning sõidukeid;
- tööülesannete kirjeldused;
- turvaline paindlikkus ja liikuvus väärtusahelate edasise killustumise tõttu;
- oskused ja kvalifikatsioonid, mis keskenduvad digitaalse tehnoloogia kasutajate vajadustele ja uute oskuste omandamine on seetõttu võtmetähtsusega küsimused;
- haridus ja koolitus algkoolist ülikoolini;
- pidev uute oskuste omandamine ja oskuste täiendamine;
- tähelepanu soolisele tasakaalule;
- parimad tavad, keskendumine liikmesriikidevahelise lähenemise edendamisele;
- liikuvus (Schengen);
- teabevahetus ja teave.

6.17. Sotsiaaldialoog toimub paralleelselt ka sektori tasandil. Üks näide on dialoog Euroopa metallurgia-, masinaehituse ja tehnoloogiapõhiste tööstuste töötajate nõukogu ning industriAll'i vahel metallurgia-, inseneriteaduse ja tehnoloogiapõhiste tööstusharude valdkonnas. Euroopa Pangandusföderatsioon (EBF), kindlustussektor ja keskpangad peavad sarnast dialoogi Uni-Europa Finance'iga. Lisaks tegelevad EBF ja Uni-Europa üleeuroopalise ümberkoolitusprojektiga, mis hõlmab 40 000 töövõtjat.

6.18. Samu lähenemisi kohaldatakse või peaks kohaldama riiklikul tasandil, võttes arvesse väga suuri riikidevahelisi erinevusi kultuuri, tegevuskava ja tavade osas ning erinevusi seoses sotsiaaldialoogi endaga ja valitsuse kaasatusega seadusandja ja vahendajana.

6.19. Piirkondlikul ja äriühingute tasandil keskendub sotsiaaldialoog niivõrd äärmuslikele ja konkreetsetele olukordadele üksikisikute, piirkondlike spetsialiseerumiste ja vastastikuse täiendavuse jaoks äriühingute, koolide ja kõrghariduse ning ärilinnakute jaoks. Riiklikud ja piirkondlikud platvormid saavad olla kõigil nimetatud aladel suureks abiks⁽²⁷⁾.

6.20. Kokkuvõttes on hästi juhitud sotsiaaldialoog kriitilise tähtsusega ühise mõttelaadi ja ühiste eesmärkide loomiseks ühiskonna, äriühingute ja otseselt asjassepuutuvate sidusrühmade jaoks valdkonnas, kus on veel väga palju majanduslikke ja sotsiaalseid karisid.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²⁷⁾ Huvitav näide on Madalmaade sotsiaalse innovatsiooni välilabor Ypenburgis Madalmaades.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispankale „Terasetööstus: püsivate töökohtade ja Euroopa majanduskasvu kaitsmine““

[COM(2016) 155 final]

(2016/C 389/08)

Raportöör: Andrés BARCELÓ DELGADO

Kaasraportöör: Enrico GIBELLIERI

4. aprillil 2016 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispankale „Terasetööstus: püsivate töökohtade ja Euroopa majanduskasvu kaitsmine““

[COM(2016) 155 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 22. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (14. juuli 2016 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 194, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1.1. kutsub ELi institutsioone üles tagama peamise prioriteedina terasetööstuse jaoks võrdsed tingimused;

1.1.2. kiidab heaks komisjoni teatise, milles käsitletakse probleeme, millega seistakse ELi terasetööstuses silmitsi praeguse kriisi ajal, ning kaitstakse püsivaid töökohti ja majanduskasvu Euroopas;

1.1.3. kutsub üles taastama viivitamata kõrgetasemelise terasetöörühma, kuna on spetsiifilisi probleeme, mida ei saa käsitleda laiaulatuslikumas energiamahukate tööstusharude töörühmas;

1.1.4. palub komisjoni, et taasloodud kõrgetasemeline terasetöörühm hõlmaks komisjoni, liikmesriike, Euroopa Investeerimispanka, sotsiaalpartnereid, tööstust ja ametiühinguid, teadus- ja arendustegevuse tehnoloogilist platvormi ning pädevuskeskuseid;

1.1.5. kutsub nõukogu ja komisjoni üles looma tegevuskava, mis hõlmaks konkreetseid rakendamiskohustusi, vahendeid ja eesmärgi, mis võimaldavad tegeleda analüüsis kirjeldatud ohtude ja probleemidega;

1.1.6. innustab komisjoni koostama ühe aasta pärast järeларуande selle kohta, kuidas on teatistes sätestatud meetmeid rakendatud;

1.1.7. innustab komisjoni suurendama ja kiirendama olemasolevate kaubanduse kaitsevahendite tõhusust ja tulemuslikkust, et oleks võimalik viivitamata tegeleda ekspordiriikide ebaõiglaste kaubandustavadega ning taastada võrdsed tingimused;

1.1.8. kutsub ELi institutsioone kasutama Hiina impordi dumpingu- ja subsiidiumivastaste uurimiste puhul mittestandardseid meetodeid kooskõlas Hiina WTOga liitumise protokolliga 15. jaotisega, kuni Hiina ei täida ELi viit turumajanduseks kvalifitseerumise kriteeriumit ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1225/2009, dumpinguvastane algmäärus (ELT L 343, 22.12.2009, lk 51).

1.1.9. nõuab, et kõikide Hiina impordi käsitlemises tehtavate muudatustega kaasneksid sobivad meetmed, vältimaks seda, et ebaõiglased kaubandustavad kahjustavad ELi tööstust;

1.1.10. märgib eelkõige liikmesriikidele, et on oluline lõpule viia kaubanduse kaitsevahendite ajakohastamise pakett, sest see kiirendab protsessi ja kõrvaldab ELi süsteemist nn WTO+ eeskirjad, eriti väiksema tollimaksu reegli;

1.1.11. rõhutab asjaolu, et kuna terasetoodete imporditollimaks on ühenduse tolliseadustiku alusel null, siis on äärmiselt oluline, et terasetoodete väiksema tollimaksu reegel tühistataks;

1.1.12. kiidab heaks komisjoni eesmärgi ajutiste meetmete vastuvõtmist veelgi kiirendada. Kahjumimarginaali arvutamise jaoks tuleb paremini ja läbipaistvalt määratleda praegune sihtkasumi määramise tava, tagamaks, et sihtkasumid on realistlikud, et nendega edendataks teadus- ja arendustegevust Euroopas ning tõhusalt kõrvaldataks kahju;

1.1.13. tunnistab, et eelkontrollisüsteemi taastamine teatavate terasetoodete puhul aitab komisjonil ebaõiglase impordi probleemiga nõuetekohaselt tegeleda, võimaldades algatada juhtumeid, mille aluseks on kahju tekkimise ohu muutumine üldiseks tavaks;

1.1.14. kutsub komisjoni üles enne ajutiste meetmete vastuvõtmist impordi registreerima ning rakendama tagasiulatavalt lõplikke dumpinguvastaseid ja/või tasakaalustavaid tollimakse kolm kuud enne ajutiste meetmete vastuvõtmist kooskõlas alusmäärusega;

1.1.15. kutsub komisjoni üles nõudma, et teised kaubanduspartnerid oleksid terasetööstusele antava riigiabi ja kaudse riigitoetuse suhtes täiel määral läbipaistvad, nõudes nende osalemist selle vältimises, et riigi sekkumine kaitseb terasetootjaid, kes ei suuda turujõudude tõttu ellu jääda;

1.1.16. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles määrama kindlaks selged ja tõhusad meetodid ümberkorraldamisprotsessi haldamiseks sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil, ajakohastades kõiki saadaolevaid vahendeid piisavalt, et võtta arvesse majanduse üldist hetkeolukorda, ning vältides ELi terasetööstuse eelseisva konsolideerimise toimumist ühepoolset töötajate arvelt;

1.1.17. kordab, et on oluline edendada sotsiaaldialogi, et parandada töötajate oskusi uute ülesannetega kohanemisel. Selleks on vaja konkreetset tegevuskava ja üksikasjalikku ajakava, mille peavad kokku leppima komisjon ja sotsiaalpartnerid;

1.1.18. palub komisjonil praegused konkreetsed riigiabi eeskirjad läbi vaadata, et hinnata terasetööstuse võimalikku kaasamist üldisesse raamistikku;

1.1.19. võttes arvesse söe ja terase teadusfondi eriomadusi, kutsub komisjoni üles

— hoidma tööstuses sama osalusmäära, sest see aitab komisjonil söe ja terase teadusfondi programmi hallata, säilitades alapärased eriomadused, mille tõhusus ja tulemuslikkus tehti kindlaks järelevalve- ja hindamisaruandes;

— säilitama ekspertide võrgustikku, mis on teinud juba rohkem kui 60 aastat aktiivset teaduskoostööd, ning tagama, et nad kaasataks täielikult söe ja terase teadusfondi ettepanekute valimisse ja käimasolevate projektide järelevalvesse;

— ennetama söe ja terase teadusfondi kahjustamist teiste programmide poolt;

1.1.20. innustab Euroopa Parlamenti ja nõukogu tagama, et heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamise protsessis eraldatakse kõige tõhusamatele asutustele ilma piiranguteta tasuta täielikud saastekvoodid, et innustada teisi asutusi tulemusi parandama;

1.1.21. rõhutab, et heitkogustega kauplemise süsteemist ja taastuvenergia toetamisest tuleneva elektrihindade tõusuga kaasnevate kaudsete kulude täielik hüvitamine peab toimuma ühtlustatud viisil, et vältida ELi ühtse turu praegust moonutust;

1.1.22. palub, et komisjon võtaks vajalikud meetmed tagamaks, et Euroopast väljuvaid jäätmesaadetisi käsitletakse ja töödeldakse täies kooskõlas keskkonnaeeskirjade ja inimeste tervisega;

1.1.23. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles arvestama ja tasustama õiglaselt riigihanke-eeskirjade raames terasetööstuses välja töötatud vabatahtlikke säästlikkuskavasid, et suurendada ettevõtete vastutust praeguse ja tulevase põlvkonna ees kui parimat viisi, kuidas edendada säästvat lähenemisviisi kogu ELi turul.

2. Sissejuhatus

2.1. Komisjon teadvustab, et terasetööstus, mis moodustab ELi SKP-st 1,3 %, on paljude tööstusharude väärtusahelate alus, andes otseselt tööd 328 000 inimesele, ning sellel on veelgi suurem mõju kaudsetele töökohtadele. Tööstustegevus toimub kõikjal Euroopas; 24 liikmesriigis asub rohkem kui 500 tootmiskohta.

2.2. Terasesektorit on tõsiselt kahjustanud ebaõiglase impordi sissevool, mis on viinud terasehindad alla ja seadnud kahtluse alla kogu sektori jätkusuutlikkuse lühikeses perspektiivis. See olukord on eriti keeruline seitsmeaastase majanduskriisi järel, mis mõjutas terasetööstust tugevalt ja viis ligikaudu 90 000 otsese töökohta kaotuseni.

2.3. Kriisile vastu pidanud tehased töötavad vähendatud arvu töötajate ja piiratud tegutsemisvõimalusega. Sellele lisanduvad kõrged energiahinnad ning keskkonna- ja kliimapoliitika mõju, mis loob lisatakistusi Euroopa terasetööstuse jõupingutustele taastada oma rahvusvaheline konkurentsivõime. Viimasena on sektori raskused seotud ka kokkuhoiupoliitikaga, mis piirab terasetööstust, eriti ehituse, hoonetega seotud teenuste, transpordi- ja taristuturgudel.

2.4. Hoolimata ELi terasetööstuse suurest tehnoloogilisest tulemuslikkusest on tähtsava turumajandusega riikide nõudluse langus ja üleilmne liigne tootmisvõimsus, eriti Hiinas, loonud enneolematu olukorra, millega tegelemiseks on vaja erakorralisi ja kiireid meetmeid.

2.5. Hiinas on liigne tootmisvõimsus ja ebaõiglased kaubandustavad toonud kaasa ekspordi märkimisväärse kasvu, viies maailma teraseturud tasakaalust välja ja langetades terasehindu kogu maailmas. Kuna ELi turg on tänu tollimaksu nullmäärale ja tehniliste kaubandustõkete puudumisele kõige avatum turg kogu maailmas, on suurema osa turu vähesest majanduslikust elavnemisest neelanud väga odav ja ebaõiglane import.

2.6. Komisjon on algatanud kümme uut uurimist terasega seotud ebaõiglase kaubanduse kohta. Olukord ei ole kaugeltki tavapärase ning selle arengusuunaga tegelemiseks tuleb võtta kiireloomulisi ja pikaajalisi meetmeid.

2.7. Sektori tööhõive ja investeeringud on järsult langenud ning kui midagi ette ei võeta, siis on varsti oodata veelgi rohkemate töökohtade kaotust.

2.8. Komitee väljendab kahetsust, et 2013. aasta terasetööstuse tegevuskava ei ole ajakohastatud ning see on ilmselt mõne ülesande puhul ummikusse jõudnud.

2.9. Nagu komitee oma 11. detsembri 2013. aasta arvamuses⁽²⁾ välja tõi, oli 2013. aasta terasetööstuse tegevuskava⁽³⁾ kõikehõlmav tegevuskava terase jaoks. Kahjuks ei saa komitee öelda sama kõnealuse teatise kohta, sest puudu on konkreetsed sihid ning täpsed lühikesed, keskmise pikkusega ja pikaajalised eesmärgid.

2.10. Komitee märgib, et Euroopa terasetööstuse tegevuskava täpsustati veelgi ja selles pakuti välja konkreetsed meetmed Euroopa terasetööstuse säilitamiseks.

2.11. Pärast mitut konkurentsivõime nõukogu istungit, 17. märtsi 2016. aasta Euroopa Ülemkogu ja G7 kohtumist 2016. aasta mais on komitee seisukohal, et esmatähtis poliitiline tahe on selgelt olemas ning on aeg muuta see tahe tõhusateks ja sobivateks meetmeteks, et taastada võrdsed tingimused ELi terasetööstuses.

3. Kaubanduspoliitika

3.1. Kaubanduse kaitsemeetmed

3.1.1. EL jätkab avatud ja vaba kaubanduse üleilmse toetajana, tingimusel et kaubandus toimub õiglastel turutingimustel. Rahvusvaheliste konkurentsieeskirjade puudumisel on ELi tööstust kahjustavate ebaõiglaste kaubandustavade vastu võitlemises äärmiselt olulised kaubanduse kaitsemeetmed.

3.1.2. Komitee toetab komisjoni eesmärki kiirendada veelgi oma sisemenetluste ja vajalike vahendite jaotamisega seotud ajutiste meetmete vastuvõtmist. Praeguste tavade muutmine ja kontrollkülastuste tegemine pärast ajutiste meetmete rakendamist võib protsessi kiirendada, ilma et oleks vaja muuta alusmäärust.

3.1.3. Subsiidiumivastaste menetluste puhul innustab komitee komisjoni uurimisi laiendada, et hõlmata kõik subsiidiumikavad, mis uurimise käigus avastati, isegi kui neid algses kaebuses ei nimetatud.

3.1.4. Komisjon ja EL tervikuna peavad tegelema Hiina turumajandusliku staatuse küsimusega nii, et see ei vähendaks dumpinguvastaste meetmete tõhusust. Hiina WTOga liitumise protokollis jaotise 15 punkti a alapunkt ii võib 2016. aasta detsembris kehtivuse kaotada, ent selle tulemusel ei tohi anda Hiinale automaatselt ja teenimatult turumajanduslikku staatust, kui ta ei täida ELi dumpinguvastases alusmääruses sätestatud kriteeriume.

3.1.5. Komitee loodab, et praegu komisjoni läbiviidav mõjuhinnang on kõikehõlmav ja sektoripõhine ning selles võetakse arvesse ka konkreetset mõju, mida avaldab (eriti teatavatele Euroopa piirkondadele) Hiinale turumajandusliku staatuse andmine ilma sobivate ja tõeliselt tõhusate kaasnevate meetmeteta.

3.2. Lüigne tootmisvõimsus

3.2.1. Komitee tunnustab komisjoni jõupingutusi kahe- ja mitmepoolsetes läbirääkimistes, et jõuda tootmisvõimsuse vähendamiseni ja riigiabiga seotud läbipaistvuseeni. Kahe- ja mitmepoolsete läbirääkimiste käik on olnud aga mitterahuldav.

3.2.2. Liigse tootmisvõimsuse põhjustega tegelemiseks on vaja kindlalt keskenduda korrapäraste aruannete esitamisele riigiabikavade ning OECD ja WTO raames kokku lepitud konkreetsete meetmete kohta.

3.2.3. Komitee loodab, et nõukogu hõlmab iga uue vabakaubanduslepingu volitusse peatükid energia ja toorainete kohta, sest see võimaldab komisjonil lisada need peatükid iga vabakaubanduslepingu üldistesse läbirääkimistesse.

⁽²⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 91.

⁽³⁾ COM/2013/0407.

3.2.4. Lisaks tuleb hõlmata edasistes läbirääkimistes ja uutesse lepingutesse oluliste punktideni kodanikuühiskonna organisatsioonide, ametiühingute ja üksikute töötajate õiguste täielik austamine keskkonnaküsimuste suhtes.

3.2.5. Komisjon peab avaldama need juhtumid, kus riik ei täida oma riigiabi läbipaistvuse ja aruandlusega seotud kohustusi, ning pidama seda kaubanduse kaitsemenetluste raames koostööd takistavaks käitumiseks.

3.2.6. Diplomaatilised läbirääkimised ei saa olla takistuseks vajaduse korral kaubanduse kaitsevahendite rakendamisele.

4. Investeeringud

4.1. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond loob tegelikult täiendavat riskivõtmisvõimet turul, et toetada ELi terasetootjate elujõulisi investeerimisprojekte. Siiski on kahetsusväärne, et paljudel ettevõtjatel ei ole sellele fondile praegu juurdepääsu, sest teraseturu tingimused ei taga investeeringute piisavat tasuvust, kui hinnad on nii madalal tasemel.

4.2. Tuleb keskenduda sellise raamistiku loomisele, millega tagada terasetööstuse investeeringute piisav tasuvus. Praeguses raamistikus on tänu Euroopa Keskpanga rahapoliitikale saadaval piisavalt vahendeid.

4.3. Euroopa terasetööstuse investeeringuid tuleb suurendada, et ajakohastada tehaseid ja varustust ning soodustada uute toodete ja protsessidega seotud teadus- ja arendustegevust.

5. Inimestesse investeerimine

5.1. Komitee toetab täielikult komisjoni teatist, ent selles on puudu üksikasjalik tegevuskava tagamaks, et terasetööstus oleks ka edaspidi andekaid noori inimesi ligi tõmbav tööstusharu. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kindlaks määrama selged ja tõhusad meetodid ümberkorraldusportsessi haldamiseks sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil, kasutades kõiki saadaolevaid vahendeid (Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond, struktuurifondid jne), tagades lisaks nende paindlikkuse ja suutlikkuse vastata kiirelt muutuva maailmamajanduse väljakutsetele. Sotsiaaldialoogi edendamine, et parandada töötajate oskusi uute ülesannetega kohanemisel, nõuab konkreetset tegevuskava ja üksikasjalikku ajakava, mille peavad kokku leppima komisjon ja sotsiaalpartnerid.

5.2. Praeguste riigiabi eeskirjade kohaselt on mõned liikmesriigid sekkunud, et terasetööstust toetada, mis on kogu töötleva tööstuse järgturu jaoks äärmiselt oluline. Riigi sekkumisel on olnud erinevaid vorme, näiteks on toetatud teadus- ja arendustegevusse investeerimist, energiatõhusaid tehnoloogiaid ning töötajate tervisesse ja ohutusse investeerimist ning hüvitatud kaudseid energiakulusid.

5.3. Selleks, et tsüklilisel langussuundumusega turul oskustööjõudu säilitada, on rakendatud selliseid meetmeid nagu osaline töötus, *Kurzarbeit* (töötamine lühendatud tööajaga Saksamaal), töötajate asendamise kavad (*contrato relevo* Hispaanias) ja solidaarsuslepingud (Itaalias).

6. Teadus- ja arendustegevusega seotud konkurentsipoliitika ja riigiabi paindlikkus

Komitee kutsub komisjoni üles looma liikmesriikide ja sotsiaalpartneritega 2016. aasta teises pooles õpikoja, et koostada juhised uute riigiabieeskirjade raamistikus lubatud paindlikkuse rakendamiseks.

7. Teadus- ja arendustegevus

7.1. Euroopa terasetehnoloogia platvormiga on loodud ulatuslikud partnerlused, mis hõlmavad kogu Euroopa terasetööstust, selle tarnijaid ja kliente (transporditööstus, ehitus- ja energiasektor), VKEsid, era- ja avalikke teadusasutusi, avaliku sektori asutusi ning ametiühingute esindajaid.

7.2. Euroopa Komisjoni välja pakutud uut teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava on Euroopa terasetehnoloogia platvormi tööriühmades põhjalikult analüüsitud ning selle läbivaadatud kava hõlmabki juba terasesektori jaoks olulisi teemasid.

7.3. Söe ja terase teadusfond asendas 2002. aastal edukalt Euroopa Söe- ja Teraseühenduse. Viimase kümne aasta jooksul on Euroopa terasesektoris nii söe ja terase teadusfondi kui ka raamprogrammi raames teaduskoostööd edendatud ja tugevdatud. Euroopa terasetehnoloogia platvormi tööriühm „Mirror Group“ hõlmab ELi 28 liikmesriigist 20 riigi esindajaid.

7.4. Konkurentsivõimelise Euroopa terasetööstuse põhiline eeldus on olla tehnoloogia arendamisel esirinnas, säilitades ja arendades ELi terasesektori teadus- ja arendustöö suutlikkust. Selle saavutamiseks on söe ja terase teadusfond esmatähtis ja ainukordne vahend. 2013. aasta septembris avaldas Euroopa Komisjon järelevalve- ja hindamisaruande, mis andis selgelt tõestust söe ja terase teadusfondi tõhususest.

7.5. Hiljuti otsustas teadusuuringute peadirektoraat vähendada halduslikel põhjustel tööstuse konsolideeritud ja olulist rolli söe ja terase teadusfondi programmi halduses, seades nii ohtu selle otsese ühenduse tööstusega. Komitee kutsus komisjoni üles seda otsust tagasi võtma.

8. Energia

8.1. Komisjon ei saa väita, et ta on edukalt vähendanud hinnavahet USA ja ELi vahel, sest see on toimunud ilma komisjoni sekkumiseta. Vahe on aga endiselt vastuvõetamatu ning kahjustab tõsiselt ELi terasetööstuse konkurentsivõimet.

8.2. Tuleks võtta aktiivseid meetmeid, et energiahinnad ei takistaks ELi terasetööstuse konkurentsivõimet.

9. Heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamine

9.1. Komitee kiidab heaks Euroopa Ülemkogu (23. ja 24. oktoobri 2014. aasta) järeldused, milles sätestatakse, et on vaja omavahel tasakaalustada ühelt poolt heitkoguste vähendamise ja teiselt poolt Euroopa tööstuse konkurentsivõime kindlustamise eesmärgi.

9.2. Euroopa terasetööstus on maailmas kõige keskkonnahoidlikum ning EL peab tegutsema selle nimel, et vältida tootmisüksuste viimist kolmandatesse riikidesse, kus on EList madalamad keskkonnanormid ja suuremad heitkogused.

9.3. Võrdlusalustele ei tohiks meelevaldselt rakendada ühtegi lineaarset vähendamistegurit, sest see vähendab saastekvootide tasuta eraldamise hulka tasemeni, mis on madalam kui tehniliselt ja majanduslikult saavutatavad tasemed.

9.4. Võrdlusaluste läbivaatamine peab põhinema realistlikel, tehniliselt ja majanduslikult saavutatavatel tasemetel, pakkudes kõige tõhusamatele asutustele täielikku hüvitist.

9.5. Energiamahukatel tööstusharudel, nagu terasetööstus, on vaja aegsasti loodud selget ja prognoositavat õigusraamistikku, et vajalikke investeeringuid oleks võimalik nõuetekohaselt planeerida. ELi heitkogustega kauplemise süsteemi reformimiseks seotud avatud ja konstruktiivsesse arutellu tuleb kaasata kõik sidusrühmad.

9.6. Innovatsioonifond on väärtuslik vahend, ent see ei tohiks vähendada süsinikdioksiidi lekke kaitseks saada olevate saastekvootide tasuta eraldamise määra. Uue majanduse raames, milles teras on põhikomponentiks, tuleb luua säästvaid töökohti. Õiglase üleminekuga tuleb tagada, et asjaomastele töötajatele luuakse viise töökohtade leidmiseks laienevates sektorites, tagades neile samal ajal töötingimused ja ametiühinguõigused.

9.7. Komitee rõhutab, et ELi heitkogustega kauplemise süsteemi ei tohi reformida terasetööstuse töötajate arvelt. Kõik reformid peavad aitama viia ELi edasipüüdlikke kliimaeesmärke vastavusse uuendatud ja ajakohastatud terasetööstusega ning tagama, et Euroopa terasetööstust elavdatakse ja ajakohastatakse samal ajal, kui selle raames tegutsetakse Euroopa kliimaeesmärkide saavutamise nimel.

10. Ringmajandus: ringlussevõtt

10.1. Ringlussevõtt on selge keskkonnahoidlik lähenemisviis ning teras sobib püsiva materjalina ringlussevõtuks suurepäraselt. Ei ole aga majanduslikke tõendeid, et ringlussevõtt peab tootmiskulusid vähendama; mõne erandiga on tegelikkus pigem vastupidine. Kui ringlussevõtt oleks ainult majandustegevus, siis ei oleks vaja seda edendada, kuna kõik ettevõtjad läheksid ringlussevõtule üle, ilma et oleks vaja reguleerivat raamistikku.

10.2. Komitee ei saa toetada väidet, et jäätmekesoleku lakkamise kriteeriumid on aidanud suurendada nõudlust ringlussevõetud terase järele. Nende kriteeriumide rakendamine piirdub vaid mõne ELi liikmesriigiga ning vastupidiselt komisjoni kinnitusele ei ole see aidanud parandada vanametalli kvaliteeti; madal rakendamistase on tingitud sellest, et see suurendab riigisisese vanametalliga kauplemise halduslikku ja regulatiivset koormust, aitamata kaasa ringlussevõtu protsessile ning seda parandamata.

10.3. Ringmajanduse paketiga kaasneb mitmesuguseid häid kavatsusi, ent sellel puudub vajalik edasipüüdlikkus, et edendada tulemuslikult kõrvalsaaduste, näiteks räbu kasutamist ilma tarbetu halduskoormuseta, nagu seda üritavad rakendada mõned liikmesriigid. Kõrvalsaaduste kasutamine aitab olulisel määral kaasa loodusressursside kasutamise ja jäätmete ladustamise kohtade vähendamisele.

10.4. Terast ei tarbita kunagi lõplikult ära, vaid töödeldakse pidevalt ümber; loodusressursside kasutamine terase esmakordseks tootmiseks on seega ümbertöötlemisprotsess, mille tulemusel on raud praktilisemal kujul edasiseks kasutamiseks (elutsükli jaoks) saadaval ning seega väheneb keskmise pikkusega ja pikaajaline surve loodusressurssidele.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1343/2011 ja (EL) nr 1380/2013 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005“

[COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)]

(2016/C 389/09)

Raportöör: Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE

7. aprillil 2016 otsustas nõukogu ja 11. aprillil 2016 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1343/2011 ja (EL) nr 1380/2013 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005“

[COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungi järgul 13. ja 14. juulil 2016 (13. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 74 liiget ja erapooletuks jäi 1 liige.

1. Järeldused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab täielikult komisjoni lähenemisviisi seoses vajadusega ajakohastada ja lihtsustada kehtivat tehniliste meetmete juhtimise süsteemi, mis peab põhinema pikaajalisel kalavarude kaitsmise ja säilitamise strateegial.

1.2. Mitmed kavandatud uuendused ja muudatused võivad otseselt aidata kohandada kalalaevastikku lossimiskohustusele ja maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele. Komitee suhtubki neisse positiivselt, kuna tegemist on reformidega, mis pakuvad suuremat tegevusvabadust ja suurendaksid püügivahendite selektiivsust.

1.3. Sellegipoolest on mõned ettepanekud esitatud, võtmata täielikult arvesse püügitegevuse tegelikke tingimusi ning hindamata majanduslikku ja sotsiaalset mõju. Komitee ei ole veendunud selles, et kõnealused ettepanekud kujutavad endast mõistlikku kompromissi kalandussektori huvide lühiajalises ja keskpikas perspektiivis kaitsmise ning kalavarude parema kaitse vahel. Sellega seoses soovib komitee juhtida erilist tähelepanu järgmistele aspektidele.

1.3.1. Komitee kutsub komisjoni üles võrgusilmade suuruse osas kavandatud muudatusi läbi vaatama ning lähtuma võrgusilmade võrdlussuurustest, mida kalalaevastik eri püügipiirkondades on kasutanud, ilma et oleks esinenud põhjendamatuid või üleliigseid suurenemisi või vähenemisi.

1.3.2. Komitee kordab, kui oluline on jätta ettepanekus tegemata muudatused teatavate kalaliikide puhul kohaldavates alammõõtmistes, kui puudub piisav põhjendus.

1.3.3. Komitee arvates tuleks kehtestada eeskirjad, mis võimaldavad soovimatut püügi osas innovatsiooni ja väärtuse loomist.

1.3.4. Komitee kutsub üles lõdvendama brutoregistertonnides mõõdetud püügivõimsuse piiranguid, mis on liikmesriikidele seatud ühise kalanduspoliitikaga (ÜKP), et kohandada kalalaevu lossimiskohustusele ja soodustada pardal töötamise tingimuste parandamist.

1.4. Komitee palub nõukogul, Euroopa Parlamendil ja komisjonil käivitada tõeline dialoog kalurite ja nende esindajatega enne mis tahes otsuse vastuvõtmist esitatud ettepanekute kohta. Normide täitmine eeldab vaikivat kokkulepet ja kalurite koostööd. Nende järgimine on tõenäolisem, kui kalurid on täiel määral kaasatud arutellu.

1.5. Komitee kutsub üles pidama kinni võetud kohustusest pidada dialoogi sidusrühmadega kogu piirkondadeks jaotamise protsessi jooksul.

2. Taust

2.1. Tehnilised meetmed on suur hulk eeskirju, millega reguleeritakse, kuidas, kus ja millal võib teostada püügitegevust. Praegu on suur arv määruseid, muudatusi, rakenduseeskirju ja ajutisi tehnilisi meetmeid, mida kohaldatakse nii ELi vetes kui ka ELi kalalaevade suhtes, mille püügitegevus toimub ELi vetest väljaspool. Tegelikult sisalduvad tehnilised meetmed rohkem kui 30 määruises, mille hulgas on eriti olulised Atlandi ookeanil, ⁽¹⁾ Vahemereel ⁽²⁾ ja Läänemereel ⁽³⁾ kohaldatavad määrused.

2.2. Komisjoni ettepaneku põhjal on varem tehtud kaks ebaõnnestunud katset kõnealune keeruline tehniliste meetmete õigusraamistik läbi vaadata ja ajakohastada.

2.3. On hädavajalik kohandada ELi õigusnormid ja kalanduspoliitika uutele ÜKP-ga kasutusele võetud muudatustele, st lossimiskohustusele ja maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tagamisele kõikide kalavarude osas järk-järgult hiljemalt 2020. aastaks. Kõnealuste eesmärkide seadmine kujutab ELi kalatööstusele olulist väljakutset.

2.4. Samuti tuleks rõhutada, et kuni viimase ajani võttis kalanduspoliitika otsuseid vastu nõukogu üksinda. Sellest tulenevalt võeti üksikasjalikke tehnilisi meetmeid vastu ELi määrustena piirkondlikul alusel koostatud eeskirjade asemel, milles oleksid arvesse võetud iga mereala ja püügipiirkonna isärasused. Nii on põhjalik mikrotasandi juhtimine ja ELi institutsioonide soov vormistada kõik tehnilised üksikasjad muudatusettepanekute kujul viinud keerulise õigussüsteemini, milles jäetakse vähe tegutsemisruumi ning mida on tööstusel raske mõista ja järgida.

2.5. Komisjon on esitanud ettepaneku uue raammääruse ⁽⁴⁾ kohta, mis sisaldab üldsätteid ja ühiseeskirju ning miinimumnõudeid (piirkondade kaupa), mis toimivad vaikemeetmetena seni, kuni töötatakse välja piirkondlikud meetmed ja lisatakse need liidu õigusesse.

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1. Esitatud ettepanekuga soovib komisjon aidata saavutada uue ÜKP põhieesmärgid paindlikul ja piirkonnapõhisel viisil. Eelkõige tõstetakse esile vajadust vähendada mereliikide noorkalade ja kudevate kalade püüki, edendada püügivahendite selektiivsuse suurendamist, vältida kaitsealuste liikide püüki, vähendada tagasiheidet ning minimeerida mõju keskkonnale.

3.2. Kõnealuste eesmärkide saavutamiseks on komisjon esitanud teksti, mille eesmärk on lihtsustada praegust tehniliste meetmete juhtimise süsteemi, mis põhineb pikaajalisel kalavarude kaitsmise ja säilitamise strateegial. Määruse ettepanekus pöörab komisjon erilist tähelepanu tagasiheite küsimusele, piirkondadeks jaotamisele, sidusrühmade senisest ulatuslikumale kaasamisele ja kalurite vastutuse suurendamisele.

⁽¹⁾ Nõukogu 30. märtsi 1998. aasta määrus (EÜ) nr 850/98 kalavarude kaitsese noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu, mis hõlmab Kirde-Atlandit (ja alates 2012. aastast Musta merd) (EÜT L 125, 27.4.1998, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 21. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1967/2006, mis käsitleb Vahemere kalavarude säästva kasutamise majandamisemeetmeid (ELT L 409, 30.12.2006, lk 9).

⁽³⁾ Nõukogu 21. detsembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 2187/2005, mis käsitleb Läänemere, Suur- ja Väike-Belti ning Sundi kalavarude kaitsmist tehniliste meetmete abil (ELT L 349, 31.12.2005, lk 1).

⁽⁴⁾ COM(2016) 134 final.

3.3. Peamised uuendused ja muudatused on järgmised:

- tugevdatakse ja ajakohastatakse eesmäärke, sihte, tundlike liikide kaaspüügi piirnorme, hea valitsemistava põhimõtteid ja varem eri õigusaktides reguleeritud mõisteid;
- luuakse ühised eeskirjad või tehnilised meetmed, mis on kohaldatavad kõigi merealade suhtes ning mida peetakse püsivateks. Kõnealused meetmed hõlmavad keelatud püügivahendeid ja püügiviise, veetavate püüniste ja passiivvõrkude kasutamise üldtingimusi ja piiranguid, tundlike liikide ja elupaikade kaitset, liikide kaitseks kehtestatud alammõtte ja ühiseid meetmeid tagasiheite vähendamiseks;
- arendatakse piirkondadeks jaotamist, kehtestades – peamiselt ettepaneku lisades – miinimummeetmed, mida rakendatakse piirkondlike meetmete puudumisel. Lisaks kinnitatakse ametipädevused tehniliste meetmete jaotamiseks piirkondade alusel mitmeaastaste kavade, ajutiste tagasiheite kavade ja kaitsemeetmete vastuvõtmise teel. Samuti sisaldub ettepanekus kaitseklausel puhuks, kui mereliikide kaitseks on vaja võtta hädaabimeetmeid.

4. Üldised märkused

4.1. Sissejuhatavad märkused

4.1.1. Kehtivad tehnilisi meetmeid reguleerivad eeskirjad on ELi kõige aegunum õigusraamistik, mistõttu komitee leiab, et on äärmiselt oluline võtta uus lihtsustatud määrus kiiresti vastu, et võimaldada sektoril kohaneda praktilisel ja jätkusuutlikul viisil tema ees seisvate probleemidega.

4.1.2. Komitee arvates tuleks tehnilised meetmed vastu võtta pärast otsest ja ammendavat konsulteerimist sidusrühmadega. Meetmed peavad olema senisest paindlikumad ja paremini vastama konkreetsetele vajadustele ning need tuleb võtta vastu kiire ja tõhusa otsustusprotsessi abil, mis võimaldab kohaneda uute arengusuundadega.

4.1.3. ÜKP reformist on sündinud uudne lähenemisviis kalavarude majandamisele, tuginedes liikumisele tulemuspõhise lähenemisviisi suunas ja piirkondadeks jaotamise kasutuselevõtule. Komitee nõustub täielikult kõnealuse uue lähenemisviisiga.

4.2. Kaitse

4.2.1. Komitee toetab täielikult Euroopa Komisjoni strateegiat kaotada või lihtsustada sellised noorte mereorganismide kaitseks loodud püügikeelu- või püügipiirangualad (umbes pooled), mis tänu sektori jõupingutustele, kalavarude taastamisele või keskkonnamuutustele ei ole enam toimivad või on aegunud.

4.2.2. Komitee toetab ka kõiki jõupingutusi tehniliste meetmete tõhustamiseks ühe viisina parandada kalavarude seisundit ja soodustada nende kaitset, tuginedes kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF) nõuannetele ning võttes arvesse liikmesriikide, kalandussektori ja ülejäänud sidusrühmade esitatud tähelepanekuid.

4.3. Majanduslik ja sotsiaalne mõju

4.3.1. On selge, et paljud kavandatud eeskirjad eeldavad olulisi muudatusi püügimeetodites ja -vahendites, avaldades reaalselt mõju sotsiaalsest ja majanduslikust seisukohast. Komisjon tunnustab, et ÜKP ees seisvatel uutel väljakutsetel on oluline lühiajaline mõju kalandussektorile, kuid pikas perspektiivis saab sektor neist suurt kasu. Sellegipoolest ei ole komisjon seni teinud ühtegi katset, et hinnata sotsiaalseid ja majanduslikke kulusid, mis kaasneksid lähitulevikus ettepaneku ellurakendamisega. Komitee arvates on sellise teabe puudumise tõttu võimatu kindlaks teha, kas ettepanek kujutab endast mõistlikku tasakaalu kalandussektori huvide lühiajalises ja keskpikas perspektiivis kaitsmise ning kalavarude parema kaitse vahel.

4.3.2. Laevaomanikele ja kaluritele avalduva lühiajalise negatiivse mõju (nt sihtliikide püügi vähenemine ja uute seadmete soetamise kulud) tasakaalustamiseks peab komitee asjakohaseks toetada püügisektorit Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) vahenditega.

4.3.3. Komitee hinnangul ei ole ettepanekus esitatud mingisugust mõjuhinnangut mereohutuse kohta. Uue kalanduspoliitikaga kaasnevad võimalikud ohud laevapere ohutusele (nt tööaja pikenemine kaaspüügi töötlemiseks) ja kalalaeva turvalisusele (nt laeva püstuvus suureneva kaaspüügi tõttu) – neid ohte tuleks analüüsida ja arvesse võtta.

4.4. Eeskirjade rakendamine ja järgimine

4.4.1. ÜKP uues põhimääruses⁽⁵⁾ on ette nähtud tehnilised ja kaitsemeetmed, et saavutada eespool nimetatud eesmärgid. Kõige olulisem meede nende saavutamiseks oleks mitmeaastased kavad, millega luuaks raamistik asjaomaste kalavarude ja mere ökosüsteemide säästvaks kasutamiseks ning mis peavad muu hulgas hõlmama asjakohaseid tehnilisi meetmeid (artikli 10 lõike 1 punkt f).

4.4.2. Komisjon on arvamusel, et ettepanek on õiguskindluse tagamiseks vajalik seni, kuni mitmeaastased majandamiskavad on veel vastu võtmata. Tegemist on üleminekulahendusega kehtiva õigussüsteemi kohandamiseks ÜKP uute nõuetega tehniliste meetmete osas. Komitee peab sellist üleminekut vajalikuks.

4.4.3. Komitee leiab, et komisjonil tuleks piirkondadeks jaotamise nõuetekohaseks väljatöötamiseks ja elluviimiseks esitada liikmesriikide ühistele soovitudele tuginedes mitmeaastased kavad ja tagasiheitekad, et vältida naasmist mikrotasandi juhtimise juurde. Komisjon peaks piirduma liikmesriikide ettepanekute kokkusobivuse kontrollimise ja kooskõlastamisega, et tagada ÜKP eesmärkide saavutamine. Sellega tagatakse kõnealuste meetmete kiire vastuvõtmine, et kohaneda kalanduse uue olukorraga „alt-üles“ lähenemisiivi abil, mis on tööstusele vastuvõetavam.

4.5. Piirkondadeks jaotamine ja otsustusprotsess

4.5.1. Komitee jagab seisukohta, et õigusliku vaakumi vältimiseks on esmatähtis säilitada teatavad ühised põhimeetmed, mida kohaldatakse kõikidele püügi-aladele ja piirkondadele ning mis piirduvad ühiste mõistete, põhimõtete ja eesmärkide kehtestamisega kooskõlas uue ÜKP-ga.

4.5.2. Komitee soovib siiski rõhutada, et pärast kõigi järjestikuste lossimiskohustust reguleerivate õigusaktide lõplikku jõustumist hakkab kalanduse praegune juhtimine oluliselt muutuma. Edaspidi hakatakse senise kala lossimise asemel keskenduma püügile. On äärmiselt oluline, et kaasseadusandjad ei kordaks minevikus tehtud vigu – nad peavad leppima sellega, et ELi regulatiivsete tehniliste meetmete üle otsustatakse piirkondlikul tasandil tihedas koostöös nendega, kes eeskirju hiljem iga päev rakendama ja järgima peavad.

4.5.3. Lisaks usub komitee, et komisjon peaks edendama usalduslikku õhkkonda, mis võimaldab kaluritel vabalt valida kõige sobivamad vahendid suurema selektiivsuse ja väiksema juhupiüügi saavutamiseks. Ei maksa unustada, et kalurid vastutavad edaspidi täiel määral püütud, mitte lossitud saagi eest. Seetõttu peab neil olema lubatud valida parimad selektiivsed vahendid.

4.5.4. Kahjuks ei ole komisjon sellist lähenemisiivi ühtlaselt järginud seoses optimaalse võrgusilma suuruse vaba valikuga, sest tekstis esineb erinevusi võrgusilma suuruse osas väikeste pelaagiliste ja põhjalähedaste liikide püügiks. Pelaagiliste liikide jaoks on võrgusilma suurust tohutult vähendatud, põhjalähedaste liikide puhul seevastu aga suurendatud. Kõnealust õigusnormi ei tohiks kasutada selleks, et suurendada praegu kalurite kasutatavate võrgusilmade miinimumsuurusi ilma piisava põhjendusega. Ei tohi unustada, et kalurid taotleavad püütavate liikide müügist maksimaalset majanduslikku kasu ning püüavad vältida mittesihthilike ja noorkalade püüki, kuna need arvatakse nende kvoodist maha ja neid saab müüa ainult kalajahuks, -õliks või samalaadseteks toodeteks, mille väärtus esmamüügil on tühine.

4.5.5. Piirkondadeks jaotamine tähendab sidusrühmade senisest paremat kaasamist. Õigusloomel tihedas koostöös liikmesriikide, nõuandekomisjonide, kalandusettevõtjate, teadlaste ja muude sidusrühmadega on mitmeid eeliseid, nt lihtsamad ja selgemad eeskirjad, mis vastavad iga asjaomase mereala ja kalapüügi piirkonna iseärasustele, eeskirjade täitmise

⁽⁵⁾ Määruse (EL) nr 1380/2013 artikkel 7.

kõrge tase kalurite seas, hõlpsam kohaldamine inspektorite poolt, poliitikameetmete suurem usaldusväarsus ja õiguspärasus, parem kooskõla keskkonnanäesmärkidega ning kalapüügi selektiivsuse parandamine. Seepärast soovitab komitee, et kalapüügivahendeid käsitlevad tehnilised meetmed töötatakse välja ja võetakse vastu kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

4.5.6. Hea näide, millest nähtub eelkirjeldatud lähenemisviisi järgimata jätmise negatiivne mõju, on Vahemere kalalaevastik, mis on silmitsi seisnud siduvate erieeskirjade⁽⁶⁾ (nagu võrguniidi jämeduse vähendamine) kehtestamise tagajärjel tekkinud tõsiste raskustega. Kõnealune tehniline meede tekitas probleeme kalalaevade turvalisuse ja manööverdamisvõime osas, suurendas märkimisväärselt võrkude rebenemist võrgu nõrgenemise ja selle vastupanuvõime vähenemise tõttu, viis saagi hinna languse ja tagasiheite asjatu suurenemiseni niivõrd õhukese ja sisselõikava niidi kasutamisest tekkinud kahjustuste tõttu.

4.6. *Stiimulid kaluritele: soovimatu saagi kaotamine, vähendamine ja vältimine*

4.6.1. Komitee arvates mõjub kalapüügitootuse täielik kaasamine otsustusprotsessi sektori tööandjate organisatsioonide ja ametiühingute kaudu suure stiimulina, et saavutada eeskirjade maksimaalne järgimine ja eeskirjadest paremini arusaamine.

4.6.2. Ettepaneku põhjenduses 21 on kirjas, et liikmesriigid peaksid selleks, et aidata püügisektoril lossimiskohustust rakendada, kehtestama sellised meetmed nagu saagi ladustamine ja võimaluste leidmine soovimatu saagi turustamiseks. Siiski on tekstinud konkreetset mainitud ainult lossimiskohtade ehitamise ja kohandamise tehtavate investeeringute toetamine. Komitee leiab, et tuleks viidata ka kalalaevade pardal soovimatu püügi ladustamise, töötlemise ja koguväärtuse huvides tehtavatele investeeringutele.

4.6.3. Lisaks sellele takistavad kalalaevade kohandamist tagasiheite keelustamisele ÜKP-ga kehtestatud koguselised piirangud, kuna vaatamata kasutatavate püügivahendite selektiivsuse suurenemisele suureneb saagi vette tagasi laskmise keelu tagajärjel pardal ladustatava ja/või töödeldava soovimatu saagi maht. Seda silmas pidades teeb komitee ettepaneku süsteem paindlikumaks muuta⁽⁷⁾. Selleks soovitab ta kalalaeva mis tahes uuendamise või muutmise puhul, mille tagajärjel kasvab selle suurus (täiendavate ladustamisalade rajamise või seadmete paigaldamise tõttu soovimatu saagi töötlemiseks), kanda need eraldi registrisse või kalalaevade kogutonnaži registri eraldi reale.

4.6.4. Lisaks usub komitee, et suuruse kasvu ei tohiks käsitada püügivõimsuse suurenemisena. Seetõttu tuleks eelmises punktis kirjeldatud menetlust kohaldada kalalaeva uuendamise korral ka meeskonna ohutus-, töö- ja pardal majutamise tingimuste parandamiseks võetud meetmetest tingitud suuruse kasvule, tingimusel et kõnealune suuruse kasv ei suurenda laeva kalapüügivõimsust.

4.6.5. Kalatööstuses on viimastel aastatel tehtud väga suuri jõupingutusi, et arendada kõrgtehnoloogilisi püügimeetodeid tagasiheite ja võimaliku keskkonnamõju vähendamiseks. Tegelikult on kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee mitmel korral rõhutanud, et selektiivsuse parandamise osas on viimase nelja aasta jooksul saavutatud rohkem kui eelmise kahekümne aasta jooksul. Sellegipoolest rõhutab komitee vajadust teha rohkem jõupingutusi ja eraldada rohkem rahalisi vahendeid põhjalähedaste liikide püügipiirkondades, et edendada tehnoloogilist arengut selektiivsuse osas.

4.6.6. Komitee kordab, kui oluline on mitte kasutada kavandatud määrust mõne liigi suhtes kohaldatavate alammõõtude muutmiseks ilma nõuetekohase põhjendusega. Ühelt poolt on juhte, kus mõõddud suurenevad, nt Vahemere besuugo puhul, samas kui sedasama alammõõtu laiendatakse aladele, kus see varem ei kehtinud (läänepiirkonna veed). Huntahvena puhul laiendatakse 2015. aasta lõpus heaks kiidetud suurendatud mõõtu teatavatel aladel (loodepiirkonna veed) kõnealuse õigusaktiga hõlmamata aladele (edelpiirkonna veed).

⁽⁶⁾ Määrus (EÜ) nr 1967/2006.

⁽⁷⁾ Kooskõlas pelaagiliste liikide nõuandekomisjoni soovitusel V1 2015 04 18.

5. Konkreetsed märkused artiklite kohta

5.1. Artikkel 6

Arvestades segadust, mida paljud kavandatavad määratlused tekitavad asjaomases sektoris, leiab komitee, et kui määratlused on seotud püügivahendi või mõne selle osaga, tuleks neis viidata joonistega lisale, mis hõlbustab määratletu tähendusest arusaamist – sellist meetodit kasutas komisjon ise uue tehniliste meetmete määrusega kehtetuks tunnistatava määruse (EÜ) nr 2187/2005 I lisa joonisel 2.

5.2. Artikkel 13

Kõnealuse artikli lõikes 2 tõdetakse lõpetuseks, et „komisjon [peab] erilist tähelepanu pöörama sellise negatiivse mõju leevendamisele, mis kaasneb püügitegevuse ülekandumisega teistele tundlikele aladele“, mis on arusaadav tundlike elupaikade kaitse kontekstis. Selleks oleks vaja kaardistada kaitstavat alad, et parandada teadmisi merepõhjast, kuid mitte lauskeelustada kalalaevastiku tegevust, mis suurel määral sõltub püütavate liikide uute püügipiirkondade leidmisest, millele ajendaks uus lossimiskohustus. Komitee arvates peaks komisjon täielikult kaardistama kõik tundlikud merealad, et täpselt teada, mida kaitstakse ja millisel eesmärgil. Täieliku jätkusuutlikkuse tagamiseks on see samuti oluline, et leevendada mitte ainult keskkonnamõju, vaid ka kalastuspiirkondade võimaliku sulgemise sotsiaal-majanduslikke tagajärgi.

5.3. Artikkel 17

Komitee on mures ettepaneku artikli 17 lõike 2 sisu pärast, kuna Euroopa kalalaevastik püüab samaaegselt mitmeid liike, mis ei ole hõlmatud lubatud kogupüügi korra ja kaubandusliku väärtuse kvootidega ning mis aitavad ettevõtetel oma kalalaevade püügireisid kasumlikuks muuta. Äärmiselt soovitatav on võtta arvesse, et kõnealused liigid⁽⁸⁾ – kuigi neile ei ole kehtestatud lubatud kogupüüki – on osa kalalaevastiku tavapärasest saagist ja seetõttu tuleb nad lugeda kaubandusliku tähtsusega liigiks.

5.4. Artikkel 37

Euroopa Komisjon ei viita üldse kalalaevade pardal soovimatute kalaliikide ladustamise, töötlemise ja koguväärtuse huvides tehtavatele investeeringutele. Veelgi enam, ta tegelikult keelab mis tahes võimaluse nende füüsiliseks või keemiliseks töötlemiseks laeva pardal kalajahu või kalaõli tootmise eesmärgil. Kalurite jaoks on vähe stimuleid soovimatute kalade pardal hoidmiseks, kui müügihind muuks kui inimtoiduks on umbes üks eurosent kilo kohta. Seetõttu toetab komitee kõnealuses artiklis esitatud artikli 54a väljajätmist.

6. Konkreetsed märkused lisade kohta

6.1. Loodepiirkonna veed (VI lisa B osa)

6.1.1. EL peaks edendama usalduslikku õhkkonda, mis võimaldab kaluritel vabalt valida kõige sobivamad vahendid suurema selektiivsuse ja väiksema kaaspüügi saavutamiseks. Ei maksa unustada, et kalurid vastutavad edaspidi täiel määral püütud, mitte lossitud saagi eest. Seetõttu peab neil olema lubatud valida parimad selektiivsed vahendid.

6.1.2. Lisaga soovib Euroopa Komisjon saavutada seda, et traalerid hakkavad kasutama veetavaid püügivahendeid, mille noodapära võrgusilma suurus on 120 mm, mis viiks kahtlemata kõnealuse kalalaevastiku kadumiseni, kuna 100 mm suuruse võrgusilma puhul (kasutusel bioloogiliselt tundlikus piirkonnas) saak väheneb 35% võrreldes 80 mm silmasuurusega püügivahendiga.

6.1.3. Komitee ei saa nõustuda sellega, et ilma mingisuguse põhjenduseta luuakse uusi alasid leevendusmeetmete kasutamiseks vaalaliste heaks, ega sellega, et niisama lisatakse meetmeid merelindude juhupüügi vältimiseks, kuna see vajab täiendavat analüüsi ja teaduslikku põhjendamist.

⁽⁸⁾ Need on näiteks järgmised: merikukk (*Triglidae*), kalmaar (*Loligo spp.*), harilik meriangerjas (*Conger conger*), harilik seepia (*Sepia officinalis*), harilik peetrikala (*Zeus faber*), pikklest (*Glyptocephalus cynoglossus*), atlanti merilatikas (*Brama brama*), lühiuimkalmaar (*Illex spp.*), süsisaba (*Aphanopus carbo*) ja isegi suur kammkarp (*Pecten maximus*).

6.2. Edelapiirkonna veed (VII lisa B osa)

6.2.1. Komitee ei nõustu noodapära võrgusilma miinimumsuuruse suurendamisega kõigi põhjalähedaste liikide puhul. Võrgusilma suurendamine 70 millimeetrilt 100 millimeetrile tähendab seda, et kalalaevu saadetakse püüdma vett ning see lõpeb nende kadumisega. Töötamise viis, tagasiheite vähesus kõnealustes püügipiirkondades ja sihtliikide mitmekesisus on 70 mm suuruse võrgusilma säilitamist toetavad argumendid.

6.2.2. Seoses meetmetega, mille eesmärk on vähendada vaalaliste ja merelindude juhupüüki ICESi VIII ja IXa alapiirkondades, leiab komitee, et komisjonil tuleks enne nende vastuvõtmist esitada vajalikud teaduslikud põhjendused, kuna kõnealused meetmed on juba varem tagasi lükatud vaalaliste ja merelindude puudumise või vähesuse tõttu kõnealustes vetes.

6.3. Vahemeri (IX lisa B osa)

6.3.1. Seoses selliste võrkude kasutamise keeluga, mille niidi jämedus on suurem kui 3 mm, leiab komitee Hispaania Okeanograafia Instituudi (IEO) teadusliku uurimuse tulemustele tuginedes, et kõnealune jämedus peaks olema hoopis 5 mm, kuna kavandatud jämeduse säilitamine ei ole põhjendatud kalavarude kaitse seisukohast ning põhjustab üksnes majanduslikku kahju, kuna võrgud rebenevad senisest sagedamini.

6.3.2. Seoses keeluga hoida iga laeva pardal või lasta vette rohkem kui 250 lõkspüünist või mõrda süvavee koorikloomade (sh *Plesionika spp.*) püügiks leiab komitee, et kõnealuse krevetiliigi puhul peaks saama säilitada lõkspüüniste või mõrdade praegu lubatud arvu ehk 1 500 lõkspüünist või mõrda. Teadusuuringute kohaselt võimaldab praegune püügimaht maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele vastavast biomassist suuremat üldist biomassi ning uuringutes rõhutatakse, et püügitegevus praegustel tingimustel on jätkusuutlik ja toimub vastutustundlikul viisil.

Brüssel, 13. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks““

[COM(2016) 87 final]

(2016/C 389/10)

Raportöör: Cillian LOHAN

4. märtsil 2016 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks““

[COM(2016) 87 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13. ja 14. juulil 2016. aastal (14. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, erapooletuks ei jäänud keegi.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut teemal „ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks“ ja komiteel on hea meel märkida, et lisatud on mitu tema eelmises kõnealuselisele teemale kohta esitatud arvamuses esitatud peamist ettepanekut.

1.2. Komitee leiab, et terviklik lähenemisviis, sh ülemaailmne liit, mis hõlmab päritolu-, transiidi- ja sihtriike, on looduslike liikidega kaubitsemise otseste ja kaudsete mõjude vastu võitlemise põhiline nurgakivi.

1.3. Komitee selgitab välja erineva prioriteetsusega meetmed kaubitsemise tarneahela erinevate tasandite jaoks.

— Päritoluriikide kogukonna tasandil peavad prioriteediks olema nii teadlikkus kui ka jätkusuutlikest allikatest pärinevate töökohtade ja sissetuleku loomine.

— Organiseeritud kuritegevuse tasandil on prioriteediks nii ühiste, tulemuslike, proportsionaalsete ja hoiatavate kontrollide ning sanktsioonide süsteemi jõustamine kui ka politsei jõupingutuste jaoks vahendite tagamine.

— Nõudluse tasandil peavad nii ettevõtjate kui ka tarbijate perspektiivist prioriteediks olema teadlikkuse suurendamine, jälgitavus ja märgistamine. Seda tuleks rakendada konkreetselt Euroopa tasandil.

— Kohtusüsteemi tasandil tuleb prioriteediks seada kohtunike koolitamine, tagamaks, et karistused määratakse järjepidevalt ja proportsionaalselt.

1.4. Komitee on veendunud, et tuleks ellu viia struktureeritud dialoogi ja koostööd kolmandate riikidega, seades looduslike liikidega kaubitsemise vastase võitluse kõigi ELiga sõlmivatate kahe- ja mitmepoolsete kaubanduslepingute eeltingimuseks. Kolmandate riikide säästvarengule suunatud ELi välispoliitika mõju tuleb mõõta esiteks maapiirkondade rahvastiku elukvaliteedi ning sissetuleku ja tööhõive alternatiivsete jätkusuutlike allikate järgi kooskõlas ÜRO säästva arengu tegevuskavaga aastani 2030.

1.5. Komitee rõhutab kooskõlas Londoni deklaratsiooniga vajadust, et märgistamis- ja jälgitavussüsteem tagaks looduslike liikidega kaublemise seaduslikkuse ja keskkonnahoidlikkuse.

1.6. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et komisjoni ettepanekus puudub igasugune viide ohule, mida looduslike liikidega kaubitsemise kujutab endast rahvatervisele ning kohalikele looma- ja taimeliikidele. Komitee rõhutab, et eespool mainitud märgistamis- ja jälgitavussüsteemid koos asjakohase veterinaar- ja fütosanitaarkontrolliga saavad aidata võidelda selliste haiguste ülemaailmse esinemise ja levikuga.

1.7. Komitee teeb ettepaneku, et komisjon pööraks palju rohkem tähelepanu e-kaubanduse mõjule looduslike liikidega kaubitsemisele ja rakendaks konkreetseid meetmeid, et kaitsta seaduslikku ja säästvat looduslike liikidega kaublemist ebaseadusliku kaublemise eest, mida korraldatakse e-kaubanduse veebisaitide ja sotsiaalmeedia moonutatud kasutamise või süvaveebis loodud konkreetsete ebaseaduslike võrkude abil.

1.8. Komitee rõhutab, kui tähtis on eelseisev CITESi 17. osaliste konverents, ja nõuab tungival, et EL võtaks kindlameelse seisukoha kõnealuse tegevuskava eesmärkide toetamiseks. Komitee palub komisjonil toetada ettepanekut sulgeda siseriiklikud turud elevantiluga kaublemisele, mis oleks hädavajalik panus Aafrika elevantide väljasuremise ohu vältimiseks.

2. Sissejuhatus

2.1. Looduslike liikidega kaubitsemine ei ole uus nähtus, ⁽¹⁾ kuid selle ulatus, laad ja mõju on viimastel aastatel oluliselt muutunud ⁽²⁾. Selle kiire ja laialdane kasv muudavad looduslike liikidega kaubitsemise inimeste, uimastite ja relvadega kaubitsemise kõrval üheks kõige tõsisemaks organiseeritud kuritegevuse vormiks, mille hinnanguline käive on aastas 8–20 miljardit eurot.

2.2. Looduslike liikidega kaubitsemisest on saanud selle suure nõudluse ⁽³⁾ ja madala riski (tuvastamine ja karistused) tõttu üks maailma kõige kasumlikumaid ebaseaduslikke tegevusi. Võrreldes teiste kuritegevuse liikidega määratakse sellele palju väiksem prioriteet ja sellega võitlemiseks suunatakse oluliselt vähem vahendeid. Kohaldatud karistused on ebajärjepidevad ja ebaühtlased isegi ELis, mis ärgitab rahvusvahelisi kuritegelikke organisatsioone siirduma riikidesse, kus karistused ei ole nii ranged või kus asjaomased ametiasutused ei ole nii tõhusad.

2.3. Looduslike liikidega kaubitsemise mõju on mõõdetav ja nähtav ning seda mitte ainult keskkonna vaatepunktist ⁽⁴⁾. Sel põhjusel on bioloogilise mitmekesisuse kadumine, metsade raadamine, ⁽⁵⁾ kõige märgilisema tähendusega liikide võimalik väljasuremine ⁽⁶⁾ ja kalavarude vähenemine ⁽⁷⁾ kõigest veelgi ohtlikuma nähtuse osaline tagajärg.

⁽¹⁾ Looduslike liikidega kaubitsemise määratlus hõlmab rahvusvahelist ja riigisest ebaseaduslikku kaublemist metsloomade ja taimedega ning nendest saadud toodetega; see on tihedalt seotud õiguserikkumistega nagu salaküttimine.

⁽²⁾ Ajavahemikul 2007–2013 suurenes salaküttimine sellise tasemeni, et muutis olematuks viimase kolme aastakümne jooksul saavutatud taastumise, kujutades reaalselt ohtu bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästvale arengule. Näiteks tapetakse Aafrikas igal aastal 20 000–25 000 elevanti elevantiluu saamiseks ja ainult 2010.–2012. aastal tapeti tervelt 100 000 elevanti.

⁽³⁾ Kaubitsemine on suurenenas ja seda tõukab tagant kasvav nõudlus elusloodustoodete järele, nagu elevantiluu, ninasarvikute sarved ja tiigriluu, eriti teatavates Aasia riikides (nt Hiina ja Vietnam).

⁽⁴⁾ Looduslike liikidega kaubitsemise mõju loodusele võivad suurendada veel muud tegurid nagu globaliseerunud tarbimine, jätkusuutmatu maakasutus, kliimamuutused, ravimtaimede ülekasutus ja intensiivne turism, sh jahipidamine.

⁽⁵⁾ Ebaseaduslik raie moodustab kuni 30 % üleilmsest puidukaubandusest ehk rohkem kui 50 % troopiliste metsade raadamisest Kesk-Aafrikas, Amazonase piirkonnas ja Kagu-Aasias, jättes põliselanikud ilma olulistest säästva arengu võimalustest.

⁽⁶⁾ Salaküttimise tõttu kuulutas Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing (IUCN) 2011. aastal teravmökk-ninasarviku alamliigi *Diceros bicornis longipes* väljasurnuks.

⁽⁷⁾ Hinnangute kohaselt moodustab ebaseaduslik kalapüük 19 % teatatud kalapüügi väärtusest.

2.4. Ebaseaduslik looduslike liikidega kaubitsemise on tihedalt seotud muude rahvusvaheliste kuritegelike organisatsioonide ebaseadusliku tegevuse, sealhulgas rahapesu ja korrupsiooniga, nagu rõhutati hiljutises ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC) aruandes⁽⁸⁾.

2.5. Looduslike liikidega kaubitsemise on oht globaalsele julgeolekule. Sellega õhutatakse konflikte ning ohustatakse piirkondlikku ja riiklikku julgeolekut, kuna see annab relvastatud rühmitustele ja terrorivõrgustikele rahastamisallika⁽⁹⁾.

2.6. Looduslike liikidega kaubitsemise on ohuks rahvatervisele ning kohalikele looma- ja taimeliikidele. Asjakohaste fütosanitaarkontrollide vältimine tekitab kohalikele liikidele suure ohu saada uusi haigusi⁽¹⁰⁾. Hinnanguliselt 75 % levivatest nakkushaigustest pärineb loomadelt ning enamikul juhtudest just metsloomaliikidelt⁽¹¹⁾.

2.7. Veel üks oluline probleem, mida ei ole piisavalt rõhutatud, on ohustatud liikide vargus. EAZAse⁽¹²⁾ (Euroopa Looma- ja Akvaariumide Assotsiatsiooni) kuuluvates loomaaedades on alates 2000. aastast varastatud 739 looma 44 liigist, paljud neist on jäänudki leidmata. Populaarsed sihtmärgid on olnud esikloomaliste ja lindude ohustatud liigid ning see tekitab kõnealuste haruldaste liikide aretusprogrammidele heaolu ja bioloogilise mitmekesisusega seotud probleeme.

2.8. Ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemissuuna konventsioonil (CITES) on looduslike liikidega kaubitsemise vastases võitluses määrav tähtsus. ÜRO käivitas 2013. aastal sel teemal tugeva poliitilise kampaania⁽¹³⁾, mis kulmineerus esimese konkreetse resolutsiooni vastuvõtmisega peassamblee poolt 2015. aasta juulis⁽¹⁴⁾. Selle tulemusena alustas rahvusvaheline kogukond paralleelset tegevust eesmärgiga luua ülemaailmne liit, mis hõlmaks looduslike liikide päritolu-, transiit- ja sihtriike, ning see viis Londoni deklaratsiooni⁽¹⁵⁾ allkirjastamiseni 2014. aastal.

2.9. EL kui looduslikest liikidest valmistatud ebaseaduslike toodete peamine sihtturg ning oluline Aafrikast, Lõuna-Ameerikast ja Aasiast lähtuva kaubitsemise kese, etendab siin olulist osa. 2014. aastal kutsus Euroopa Parlament komisjoni üles koostama ELi tegevuskava ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks⁽¹⁶⁾. Komitee avaldas oma arvamuses⁽¹⁷⁾ kindlat toetust selle tulemusena valminud komisjoni teatisele, milles käsitletakse ELi põhimõtteid seoses looduslike liikidega kaubitsemise vastase võitlusega⁽¹⁸⁾.

2.10. Ebaseaduslik looduslike liikidega kaubitsemise mõjutab otseselt või kaudselt ettevõtlussektoreid, nii ettevõtteid, kes osalevad seaduslikus ja säästvas looduslike liikidega kauplemissuunas (st luksustööstus, lemmikloomasektor ja traditsiooniline Hiina meditsiin), kui ka kaudselt kaasatud ettevõtjaid (st transpordiettevõtjad, kullerid ja internetis kauplemissuuna ettevõtteid). Seetõttu on paljud ettevõtteid võtnud kasutusele mitmeid algatusi ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise vastu, nagu sertifitseerimissüsteemid ning ühe või mitme ettevõtja sotsiaalne vastutus⁽¹⁹⁾.

⁽⁸⁾ UNODC, World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species, 2016.

⁽⁹⁾ Euroopa Komisjoni teatis terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava kohta, COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ ELT C 424, 26.11.2014, lk 52.

⁽¹¹⁾ Maailma Looduse Fondi aruanne – http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_lr.pdf.

⁽¹²⁾ Euroopa Looma- ja Akvaariumide Ühendus (EAZA) on nimetatud valdkonnas juhtiv organisatsioon, millel on 377 liikmesinstitutsiooni 43 riigis üle Euroopa ja Lähis-Idas.

⁽¹³⁾ Resolutsiooniga, mille 2013. aastal võttis vastu ÜRO kuritegevuse ennetamise ja kriminaalõiguse komisjon ja mille kiitis heaks ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu, määratleti looduslike liikidega kaubitsemise kui „raske organiseeritud kuritegu“, mida panevad toime sama liiki ülemaailmsed organiseeritud kuritegelikud rühmitused kui need, kes vastutavad sellise tegevuse eest nagu inimeste, uimastite ja tulirelvadega kaubitsemise.

⁽¹⁴⁾ ÜRO resolutsioon 69/314 ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise käsitlemise kohta, 30. juuli 2015.

⁽¹⁵⁾ Londoni deklaratsioonile kirjutasid ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise konverentsil 2014. aastal alla 46 riigi riigipead, ministrid ja esindajad. Deklaratsioonis kehtestatakse looduslike liikidega kaubitsemise vastaseks võitluseks uued standardid, sh muutes kehtivaid õigusakte, et lisada raskete kuritegude hulka salaküttimine ja looduslike liikidega kaubitsemise, keelustada väljasuremisohus olevate liikide kasutamine, tugevdada piiriülest koostööd ja looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemise võrgustike koordineerimist.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2014. aasta resolutsioon looduslike liikidega seotud kuritegevuse kohta (2013/2747(RSP)).

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile, milles käsitletakse ELi põhimõtteid seoses looduslike liikidega kaubitsemise vastase võitlusega – COM(2014) 64 final.

⁽¹⁸⁾ Vt allmärkus 10.

⁽¹⁹⁾ Ricardo Energy & Environment, „Strengthening cooperation with business sectors against illegal trade in wildlife“ („Koostöö tugevdamine äri sektoriga ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise vastu“). Aruanne Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraadile, 2015.

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1. Tegevuskava eesmärk on parandada koostööd kõigi asjaomaste osaliste vahel, kasutada tõhusamalt olemasolevaid vahendeid ja põhimõtteid ning tugevdada nende vahelist sünergia. Tegevuskavaga saavutatud tulemusi hinnatakse 2020. aastal.

3.2. Meetmed põhinevad kolmel järgmisel prioriteedil:

- looduslike liikidega kaubitsemise ärahoidmine;
- kehtivate eeskirjade elluviimine ja nende täitmise tagamine;
- päritolu-, tarbija- ja transiidiriikide rahvusvahelise partnerluse tugevdamine looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemisel.

3.3. Et käsitleda looduslike liikidega kaubitsemise põhjusi, keskendub EL neljale järgmisele valdkonnale:

- nõudluse vähendamine;
- maakogukondade kaasamine looduslike liikide kaitsmisesse;
- ettevõtlussektori osaluse suurendamine;
- korrupsioonivastane võitlus.

4. Üldised märkused

4.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle ja leiab, et ELi tegevuskava looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks on oluline vahend kõnealuse suure ja ohtliku nähtusega tegelemiseks. Looduslike liikidega kaubitsemise vastase võitluse olemasolevate struktuuride puuduste analüüs juurdelisatud talituste töödokumendis peaks andma panuse edaspidistesse täiendavatesse hindamistesse ja meetmetesse⁽²⁰⁾.

4.2. Komiteel on heameel näha, et mitmeid olulisi ettepanekuid tema eelmisest arvamusest looduslike liikidega kaubitsemise kohta on võetud arvesse⁽²¹⁾.

4.3. Komitee leiab, et looduslike liikidega kaubitsemise komplekssete mitmetahuliste mõõtmete ning selle otsese ja kaudse mõju tõttu on terviklik lähenemisviis ELi tegevuskava kriitiline nurgakivi.

4.4. Komitee nõustub, et strateegia lähtepunkt on vastavuses kehtivate rahvusvaheliste lepingute (eelkõige CITES), seaduste, määruste, poliitika- ja jõustamisvahenditega ning nende rakendamise ja koordineerimisega. Selleks tuleks tihedamalt integreerida kõik asjaomased sektorid – keskkonnakaitse, toll, kohtusüsteem, ärihuvid, võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu jne – ning tõhustada ametkondadevahelist koostööd looduslike liikide päritolu-, transiidi- ja sihtriikides.

4.5. Komitee on veendunud, et EL ei saa võidelda tulemuslikult looduslike liikidega seotud organiseeritud kuritegevuse vastu, kuni ei ole saavutatud teatavad eesmärgid (millele on viidatud ettepaneku lisas):

- kõik liikmesriigid peavad täitma niipea kui võimalik kehtivaid ELi looduslike liikide õigusakte;

⁽²⁰⁾ Euroopa Komisjoni talituste töödokument „Analysis and Evidence in support of the EU Action Plan against Wildlife Trafficking“, SWD (2016) 38 final.

⁽²¹⁾ Vt allmärkus 10.

- parandada koostööd, koordineerimist, suhtlust ja teabevahetust liikmesriikide vastutavate õiguskaitseasutuste vahel konkreetse piiriüleste operatsioonide ja uurimise strateegia abil, mis hõlmab ka kaubitsejate ühtse registri loomist;
- luua asjakohane ühtse ja korrapärase koolitamise ja teadlikkuse suurendamise süsteem, mis on suunatud kogu looduslike liikidega kaubitsemise vastases võitluses osalevale jõustamis-/kohtuahelale, sh organiseeritud kuritegevuse, küberkuritegevuse ja nendega seotud ebaseaduslike rahavoogude eksperdid;
- liikmesriigid peavad viima oma õigusaktid kooskõlla rahvusvaheliste lepingutega, tagades, et looduslike liikidega kaubitsemine oleks käsitletud raske kuriteona, mille eest karistatakse vähemalt nelja aasta pikkuse vabadusekaotusega, ning hõlmates selle kuritegude hulka, millele rakendatakse rahapesu ja korruptsiooni vastu võitlemise meetmeid.

4.6. Ettepanek luua looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemise ülemaailmne liit, et algatada struktureeritud dialoog ja koostöö päritolu-, transiidi- ja tarbijariikidega, sh riikide valitsuste, kohalike kogukondade, kodanikuühiskonna ja erasektoriga, toetab oluliselt tegevuskava eesmärke.

4.7. Komitee selgitab välja erineva prioriteediga meetmed kaubitsemise tarneahela erinevate tasandite jaoks.

- Päritoluriikide kogukonna tasandil peavad prioriteediks olema nii teadlikkus kui ka jätkusuutlikest allikatest pärinevate töökohtade ja sissetuleku loomine.
- Organiseeritud kuritegevuse tasandil on prioriteediks nii ühiste, tulemuslike, proportsionaalsete ja hoiatavate kontrollide ning sanktsioonide süsteemi jõustamine kui ka politsei jõupingutuste jaoks vahendite tagamine.
- Nõudluse tasandil peavad nii ettevõtete kui ka tarbijate perspektiivist prioriteediks olema teadlikkuse suurendamine, jälgitavus ja märgistamine. Seda tuleks rakendada konkreetselt Euroopa tasandil.
- Kohtusüsteemi tasandil tuleb prioriteediks seada kohtunike koolitamine, tagamaks, et karistused määratakse järjepidevalt ja proportsionaalselt.

4.8. Komitee nõustub sellega, et ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemiseks lähteriikides on vaja rohkem vahendeid ja rohkem sihtotstarbelisi algatusi. Komitee toetab näiteks komisjoni ettepanekut muuta looduslike liikidega kaubitsemise vastane võitlus kõigi ELi kahe- ja mitmepoolsetes kaubanduslepingute eeltingimuseks.

4.9. Komitee peab looduslike liikidega kaubitsemise vastases võitluses ja looduslike liikidega kaubitsemise ennetamisel väga oluliseks kodanikuühiskonna rolli nii päritolu- kui ka sihtriikides. Eelkõige peab komitee oluliseks tarbijate ja erasektori aktiivset ja teadlikku osalust elusloodustoodete säästva sisseostmise innustamiseks, mida toetab ka märgistamis- ja jälgitavussüsteemi kasutuselevõtt.

4.10. Komitee on veendunud, et tulemuslikku arengusse tuleb kaasata maapiirkondi, et nad saaksid eluslooduse kaitsmisest kasu (nt ökoturism). Üleminekut jätkusuutlikule majandusele kolmandates riikides tuleb mõõta ja hinnata esmalt elukvaliteedi ja tööhõivevõimaluste mõttes ning see peab olema kooskõlas ÜRO säästva arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja sellega seotud säästva arengu eesmärkidega.

4.11. Komitee rõhutab vajadust tagada looduslike liikidega kaubitsemise kõige varajasemates staadiumides osalevale kolmandale riigi rahvastikule alternatiivsed jätkusuutlikud sissetuleku- ja tööhõive allikad. See võib toimuda ökoturismi vormis, samuti võib suurendada maksimumini kohalike elupaikade ja eluslooduse ökosüsteemi teenustest saadava tulu võimalusi.

4.12. Komitee rõhutab vajadust kaasata erasektorit, et lihtsustada kahepoolset diskussiooni ja teabevoogu, tagamaks, et erasektor mängiks positiivset rolli looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemisel. Nende probleemide käsitlemise strateegia ei saa toimuda vaakumis, mis jätab kõrvale eraettevõtjad.

5. Konkreetseid märkused

5.1. Komitee teeb ettepaneku algatada laialdane üleeuroopaline teadlikkuse suurendamise kampaania, et kaasata tarbijaid ja erasektorit ebaseaduslike eluslooduse toodete pakkumise ja nõudluse vähendamise. „Looduslike liikidega kaubitsemise“ laia määraltuse tõttu soovib komitee keskenduda mitte-märglise tähendusega taimedele ja loomadele, ⁽²²⁾ samuti nendest saadud toodetele ⁽²³⁾.

5.2. Komitee kordab veelkord oma valmisolekut toetada ja osaleda algatustes, mida EL võib soovida alustada, nt komitee juures loodud ELi–Aafrika majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejate võrgustiku raames. Komitee tervitab komisjoni iga ettepanekut luua foorum tegevuskava rakendamise arutamiseks ja oleks valmis selleteemalist üritust korraldama.

5.3. Komitee toetab Londoni deklaratsioonis öeldut, nõudes konkreetseid meetmeid, tagamaks, et erasektor tegutses vastutustundlikult, ja sellise märgistamis- ja jälgitavussüsteemi kasutuselevõttu, millega tagataks looduslike liikidega kauplemise seaduslikkus ja jätkusuutlikkus (majanduse, keskkonna ja kohalike kogukondade seisukohast). Sellega seoses võib võtta eeskujuks kaaviari ja troopilise puidu kaubandusele kohaldatavad süsteemid ⁽²⁴⁾. Zooloogilise teabe haldamise süsteem (ZIMS), mida kasutab Euroopa Loomaeadade Ühendus (EAZA), võiks olla elusloomade ühise jälgitavussüsteemi jaoks hea võrdlusalus.

5.4. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et komisjoni ettepanekus puudub igasugune viide ohule, mida looduslike liikidega kaubitsemine kujutab endast rahvatervisele ning kohalikele looma- ja taimeliikidele. See teema on äärmiselt asjakohane ja komitee nõuab tungivalt, et see lisatakse ELi tegevuskavasse. Komitee rõhutab, et eespool mainitud märgistamis- ja jälgitavussüsteemid koos asjakohase veterinaar- ja fütosanitaarkontrolliga saavad aidata vältida selliste haiguste ülemaailmse esinemise ja levikuga. Tuleks tugevdada koostööd Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusega.

5.5. Ebaseadusliku looduslike liikidega kaubitsemise uus piir on e-kaubandus. Komitee märgib, et olemas on mitu ebaseaduslikku e-kaubanduse vahendit, nagu kaubanduslike veebisaitide ja sotsiaalmeedia foorumite väärkasutamine või süvaveebis loodud piiratud spetsialiseeritud võrguplatvormid. Esimese näite osas rõhutab komitee mitmeid parimaid tavasid, mida Euroopa Komisjon peaks arvesse võtma, nagu Itaalia metsaameti ja kahe peamise e-kuulutusteportaali („eBay annunci“ ja „Subito.it“) vahel 2013. aasta juunis sõlmitud leping, ⁽²⁵⁾ mille kohaselt lisatakse nüüdsest tarbijate jaoks rohkem teavet ning on loodud võimalus võtta kahtlased kuulutused kiiresti maha. Kokkulepe võimaldab ühtlasi kuulutuste filtreerimist, mis võimaldab avaldada ainult kuulutusi, milles tagatakse müüdava objekti jälgitavus. Mis puudutab süvaveebi, siis komitee teeb ettepaneku luua küberkuritegevuse ekspertide toel konkreetne rakkerühm.

5.6. Komitee rõhutab, kui tähtis on CITESi 17. osaliste konverents, mis toimub 2016. aasta septembris/oktoobris Lõuna-Aafrika Vabariigis. ELil on 28 häält ja ta peab kajastama käesoleva tegevuskavaga väljendatud jõulisi positsioone. Mõned komisjoni poolt juba esitatud ettepanekud aitavad kaasa looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemisele, muu hulgas ka CITESi loetellu suurema arvu asjaomaste liikide lisamine. Komitee palub komisjonil toetada ettepanekut sulgeda siseriiklikud turud elevantiluuga kauplemisele, mis oleks hädavajalik panus Aafrika elevantide väljasuremise ohu vältimiseks.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²²⁾ CITESil on kolm lisa, milles on loetletud liikide kategooriad sõltuvalt neile vajaliku kaitse astmest, st sõltuvalt sellest, kuivõrd rahvusvaheline kaubandus neid ohustab. Lisad sisaldavad ligikaudu 5 600 loomaliiki ja 30 000 taimeliiki, kaitstes neid rahvusvahelise kaubanduse poolt üleekspluuteerimise eest. See tähendab, et vähem tuntud ja vähem märglise tähendusega liigid nagu soomusloomad — üks ebaseaduslikus kaubitsemises kõige enam kasutatud liike — on samuti ebaseadusliku kaubitsemise poolt ohustatud.

⁽²³⁾ Looduslike liikidega kauplemine võib hõlmata loomi ja taimi, aga ka mitmesuguseid nendest saadavaid tooteid nende paljude potentsiaalsete kasutusvalade tõttu (traditsiooniliste ravimite koostisosad, toit, kütus, sööt, ehitusmaterjalid, riided ja ehted, jne). <http://www.traffic.org/trade/>.

⁽²⁴⁾ CITES hõlmab universaalset märgistamissüsteemi kaaviari määramiseks. Kaaviari on lubatud importida ainult juhul, kui pädevatelt asutustelt on saadud asjakohased load (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Metsandussektori kaubanduses on ELi eeskirjade eesmärk pärssida troopilise puiduga kaubitsemist ja toetada selleks riiklike jälgitavussüsteemide rakendamist.

⁽²⁵⁾ „eBay annunci“ ja „Subito.it“ haldavad 90 % Itaalia e-kaubanduse kuulutustest <http://www.corpoforestale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7388>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad CE-märgisega väetisetoote turul kättesaadavaks tegemise kohta ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 1069/2009 ja (EÜ) nr 1107/2009“

[COM(2016) 157 final — 2016/0084 (COD)]

(2016/C 389/11)

Raportöör: Cillian LOHAN

Nõukogu otsustas 8. aprillil 2016 ja Euroopa Parlament 11. aprillil 2016 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 114 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad CE-märgisega väetisetoote turul kättesaadavaks tegemise kohta ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 1069/2009 ja (EÜ) nr 1107/2009“

[COM(2016) 157 final – 2016/0084 (COD)].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon võttis arvamuse vastu 30. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul (14. juuli istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 184.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut, mille eesmärk on parandada siseturu toimimist väetisesektoris kooskõlas ringmajanduse tegevuskavaga. Komitee on seisukohal, et see lähenemisviis – kui seda kohaldatakse ulatuslikult ka teistes sektorites – saab anda panuse keskkonnasäästlikkusse üldiselt, sh majandusarengusse, ning töökohtade loomisse ja keskkonnakaitseesse.

1.2 Komitee toetab ettepanekut laiendada kehtiva määruse kohaldamisala, luues ühtlustatud tingimused orgaanilistele ja jäätmepõhistele väetistele ning kaotades innovatsioonitakistused. Sellest hoolimata soovib komitee säilitada kõik keskkonnakaitse olulisimad põhimõtted, k.a ettevaatuspõhimõte, ja neid kohaldada.

1.3 Komitee toetab kõiki asjaomaseid osapooli kaasava töehusa kontrolli-, märgistus- ja jälgitavussüsteemi loomist toodete kvaliteedi ja ohutuse tagamiseks. Komitee teeb ettepaneku kohaldada taimekaitsevahendite osas juba kasutatavat märgistussüsteemi, et anda selget teavet väetise kasutamise ja säilitamise kohta. Lisaks soovib komitee luua ametliku analüüsimeetodi, et kontrollida mis tahes märgistussüsteemi sobivust ja tagada kohaldatava märgistuse kui terviku nõuetekohane usaldusväarsus.

1.4 Komitee tõdeb, et mullaviljakus ja -kaitse on komisjoni ettepanekus kesksel kohal, kuid märgib, et seda eesmärki on ilma mullakaitse raamdirektiivita keeruline saavutada. Lisaks rõhutab komitee vajadust pidada silmas pinnase erinevusi liikmesriikides, mistõttu tuleks kehtestada sihipärased standardid.

1.5 Komitee toetab piirnormide kehtestamise ettepanekut, et vähendada kaadmiumi ja teiste raskmetallide sisaldust väetistes. Komitee on teadlik asjaolust, et see otsus suurendab selliste väetiste tootmiskulusid, mille fosfaadiallikaks on kaevandatud põhjakivim, ja toonitab seetõttu, et see on hea võimalus orgaaniliste bioloogiliste väetiste jaoks saavutada märkimisväärne turuosa. See omakorda loob edasisi võimalusi ja aitab hoogustada innovatsiooni, majanduskasvu ja töökohtade loomist.

1.6 Komitee tunnistab, et tootjatel on võimalik valida, kas nad järgivad märgistuse osas Euroopa või riiklike õigusakte, kuid rõhutab, et erinevad riiklikud eeskirjad ja standardid võivad mõjutada turumoonutusi ja killustatust, mistõttu on oluline lähenemisviis, millega välditakse ebaausat konkurentsi ning kõrgeimate jälgitavus-, kvaliteedi- ja ohutusstandardite mittejärgimist.

1.7 Komitee märgib, et mõned teisest toormaterjalist valmistatud väetistega seotud määratlused ja standardid ei ole selged. Eelkõige on oluline „teise toormaterjali“ määratlus, kuivõrd esitatakse ringmajanduse põhimõtetega seotud direktiivide ja määruste ettepanekuid. Selleks et parandada uue määruse rakendamist, soovib komitee põhjalikumalt integreerimist ja ühtlustamist kehtiva jäätmedirektiiviga.

1.8 Komitee on seisukohal, et üleminek ringmajandusele on Euroopa ja tulevaste põlvkondade jaoks oluline väljakutse. Selle tee jätkamiseks soovib komitee luua stiimuleid, et julgustada oma tootmise muutmisest huvitatud ettevõtteid, ja rakendada algatusi, mille eesmärk on toetada muudatusi teavitamise, teadlikkuse suurendamise, hariduse ja kutseõppe valdkonnas.

1.9 Liikmesriikide reovee käitlemise, taristu ja majandamise strateegiates tuleks tunnustada reovee ja reoveesette väärtust toormaterjalide allikana orgaanilise väetise tootmisel.

1.10 Piirkondlikus mahus kogumine ja tootmine, mida toetavad jaotusvõrgustikud kõigis liikmesriikides, peaksid olema orgaaniliste väetiste turu struktuuri lahutamatud osad.

2. Sissejuhatus

2.1 Komisjoni ettepanek on koostatud selleks, et pakkuda välja konkreetseid lahendusi probleemidele, mis tuvastati kehtiva väetisemääruse ⁽¹⁾ järeelhindamise käigus ⁽²⁾ ringmajanduse tegevuskava ⁽³⁾ laiemas raamistikus.

2.2 Eelkõige on ettepaneku eesmärk käsitleda kahte ilmselget probleemi, mis mõjutavad siseturgu väetisesektoris:

- konkurentsieelis kaldub nende väetiste poole, mis on toodetud kooskõlas lineaarse majandusmudeliga, ja mitte ringmajandusega kooskõlas olevate ELi-sisest päritolu orgaanilistest või teisestest toormaterjalidest saadud väetiste poole ⁽⁴⁾. See konkurentsimoonutus ⁽⁵⁾ pidurdab investeeringuid keskkonnasäästlikumatesse toodetesse ja takistab üleminekut ringmajandusele ⁽⁶⁾;
- kehtiv määrus ei võimalda tegeleda konkreetsete probleemide ja piirnormidega, mis on seotud EÜ väetiste mõjuga mullale, sise- ja merevetele ja toidule. ELi tasandi suuniste puudumisel on liikmesriigid kehtestanud ühepoolsed piirnormid eelkõige anorgaaniliste fosfaatväetiste kaadmiumisisaldusele, suurendades seeläbi turu killustatust.

⁽¹⁾ Määrus (EÜ) nr 2003/2003.

⁽²⁾ Centre for Strategy and Evaluation Services (CSES), *Evaluation of Regulation (EC) 2003/2003 relating to Fertilisers – Final Report*, 2010.

⁽³⁾ COM(2015) 614/2.

⁽⁴⁾ Komisjoni hinnangul annavad anorgaanilised väetised 80 % turuväärtusest, samas kui orgaanilised ja orgaanilis-mineraalsed väetised kokku annavad 6,5 % ning kasvusubstraadid, mullaparandusained ja lubiained ligikaudu 10,5 % turuväärtusest. Taimede biostimulaatoritel ja agronoomilistel lisaainetel, mis küll moodustavad vaid 3 % turuväärtusest, arvatakse olevat turul tugev arengupotentsiaal.

⁽⁵⁾ Kehtiva määrusega tagatakse vaba liikumine vaid I lisas nimetatud väetistele. „EÜ väetise“ märke saamine eeldab põhimõtteliselt I lista muutmist, kuid see on nii keeruline, et 50 % praegu turul müüdavatest väetistest on määruse kohaldamisalast välja jäetud. Neist suurt osa toodetakse orgaanilistest materjalidest või toiduainete tarneahela ringlussevõetud biojätmetest.

⁽⁶⁾ Komisjon rõhutab, et väetiste kasutamisega on seotud kolm väljakutset: 1) toitained kaovad keskkonda, mis tähendab suuri kulusid tervishoiu ja kahjude leevendamise seisukohalt; 2) fosfor on kriitiline toormaterjal, mis tuleb väljastpoolt Euroopat: 90 % fosfaatväetistest imporditakse kolmandatest riikidest; 3) kaadmium on kriitilise tähtsusega koostisosa fosfaatväetises, mille mõju keskkonnale on eriti ohtlik.

2.3 Komisjoni ettepaneku põhipunktid on:

- muuta „EÜ väetise“⁽⁷⁾ märke kättsaadavamaks ja luua ühtlustatud tingimused kõige uuenduslikumatele ja keskkonnasäästlikumatele väetistele, sh orgaanilistest materjalidest (k.a biojäätmed ja loomsed kõrvalsaadused) või teisestest toormaterjalidest toodetud väetistele. Tooted, mille eesmärk on parandada taimede toitainete omastamise protsesside tõhusust, nagu agronoomilised lisaiained ja taimede biostimulaatorid,⁽⁸⁾ lisatakse samuti CE-märgisega väetisetoodete hulka;
- tagada, et turul müüdivad tooted on ohutud ja kvaliteetsed, kasutades selleks nõuetekohast kontrolli-, märgistus- ja jälgitavussüsteemi, mis hõlmab tootjaid, importijaid, levitajaid ja ettevõtjaid,⁽⁹⁾ ajakohastades vastavushindamist ja turujärelevalvet kooskõlas tooteid käsitlevate õigusaktide uue raamistikuga. Tootjate praegune võimalus valida, kas nad järgivad uusi ühtlustatud nõudeid või riiklike eeskirju,⁽¹⁰⁾ jääb alles;
- seada piirnormid väetisetoodetes sisalduvatele raskmetallidele (eriti kaadmiumile)⁽¹¹⁾ ja saasteainetele, et edendada investeeringuid keskkonnasäästlikumatesse väetistesse.

2.4 Komisjoni kohaselt oleks ettepanekul rida eeliseid, sh:

- loodaks tänu biojätmete ringlussevõtule orgaaniliste väetiste tootmiseks ligikaudu 120 000 töökohta;
- väheneks sõltuvus välismaistest toorainetest (nt fosfaadist): ringlusse võetud biojäätmed võiksid asendada kuni 30 % anorgaanilistest väetistest;
- väheneks kasvuhoonegaaside heide ja energiatarbimine, mis tuleneb anorgaaniliste väetiste tootmisest;
- väheneks liigsetest toitainetest põhjustatud saaste, eelkõige ökosüsteemide eutrofeerumine;
- suureneks ressursitõhusus;
- väheneksid ettevõtjate jaoks nõuete täitmisega kaasnevad kulud üldiselt;
- tööstuse uute toodete turulelaskmisega seotud kulud väheneksid 65 %.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut, mille eesmärk on nii lahendada teatud kriitilised küsimused väetiseturul kui ka edendada üleminekut ringmajandusele.

3.2 Komitee kordab oma toetust kõigile algatustele, mille eesmärk on sulgeda ahel ringmajanduse tegevuskava kontekstis⁽¹²⁾. Komitee on seisukohal, et ühtlustatud tingimuste loomine orgaanilistele väetistele on oluline keskkonnaeesmärk ning ka tähtis majandusarengu ja töökohtade loomise hoogustaja.

⁽⁷⁾ 2003. aasta väetiste määrusega loodi kaks eri kategooriat: EÜ märkega ja EÜ märketa väetised (tuntud ka kui „riigisisese kasutusega väetised“). Viimati nimetatuid võib turustada riiklikel turgudel, kuna need vastavad riiklikele nõuetele ja neid võib levitada ka ELi turul vastavalt vastastikuse tunnustamise määrusele (EÜ) nr 764/2008.

⁽⁸⁾ COM(2016) 157 final. Sissejuhatuse punktid 14–15.

⁽⁹⁾ COM(2016) 157 final. Sissejuhatuse punktid 23–27.

⁽¹⁰⁾ Kui tootjad soovivad müüa oma tooteid teistes ELi riikides, kuid ei soovi oma toodetele CE-märgist, on see võimalik juhul, kui liikmesriigid on leppinud kokku vastastikusel tunnustamises.

⁽¹¹⁾ Kaadmiumi piirväärtust väetistes piiratakse 60 mg-lt ühe kg kohta 40 mg-ni ühe kg kohta 3 aasta pärast ja 20 mg-ni ühe kg kohta 12 aasta pärast.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ringmajanduse pakett“ (ELT C 264, 20.7.2016, lk 98).

3.3 Komitee toetab vajadust kaotada tõkked, mis piiravad teiseste toormaterjalide (sh teiseste orgaaniliste toormaterjalide) vaba liikumist ja innovatsiooni, säilitades ja kohaldades samal ajal kõiki keskkonnakaitse olulisimaid põhimõtteid, sh ettevaatuspõhimõtet.

3.4 Komitee toetab ettepanekut luua tõhus kontrolli-, märgistus- ja jälgitavussüsteem, et tagada nende toodete ohutus ja kvaliteet. Eelkõige on oluline:

- kohaldada taimekaitsevahendite osas juba kasutatavat märgistussüsteemi,⁽¹³⁾ et anda põllumajandustootjatele selget teavet väetise kasutamise ja säilitamise kohta;
- kehtestada ühtne standard taotletud teabe esitamiseks ja edastamiseks vastavalt määruse ettepaneku III lisas sätestatule;
- luua ametlikud analüüsimeetodid, et kontrollida mis tahes märgistussüsteemi sobivust ja tagada kohaldatava märgistuse kui terviku nõuetekohane usaldusvärsus.

3.5 Komitee tunnistab, et tootjad saavad valida, kas nad järgivad märgistamisel Euroopa või riiklike seadusi, kuid juhib tähelepanu sellele, et erinevad riiklikud eeskirjad ja standardid on praeguste turumoonutuste ja killustatuse üks peamisi põhjuseid. Seetõttu soovib komitee sihipäraselt lähenemisviisi, et vältida uut ebaausa konkurentsi ohtu ja kõrgeimate jälgitavus-, kvaliteedi- ja ohutusstandardite mittejärgimist.

3.6 Komitee tõdeb, et mullaviljakus ja -kaitse on komisjoni ettepanekus kesksel kohal, kuid märgib, et seda eesmärki on keeruline saavutada ilma mullakaitse raamdirektiivita, mille abil on võimalik kehtestada ühtsed standardid mulla säästvale kasutamisele ja kaitsele, ning neid jõustada⁽¹⁴⁾. Lisaks rõhutab komitee vajadust pidada silmas pinnase erinevusi liikmesriikides, mistõttu tuleks vastu võtta sihipärased standardid.

3.7 Komitee nõustub piirnormide kehtestamisega, et vähendada järk-järgult kaadmiumi ja teiste raskmetallide sisaldust väetistes. Samal ajal on komitee teadlik sellest, et väetiste kaadmiumitaseme viivitamatu ja radikaalne vähendamine suurendab tootmiskulusid ning seega põllumajandustootjate ja tarbijate kulusid. Vastavalt murranguliste protsessidele, mis moodustavad osa üleminekust ringmajanduse mudelile, võiks see kulude nihe ja sellest tulenev hinnanihe olla majanduslik vahend muutuste hoogustamiseks tarbijate ja põllumajandustootjate tasandil. Põllumajandustootjaid tuleb kaitsta drastilise hinnatõusu eest ja seetõttu võimaldada neile juurdepääs väetistele nende vajaduste rahuldamiseks.

3.8 Komitee rõhutab, et nõuete täitmisega kaasnevad täiendavad kulud võivad mõjutada VKEde konkurentsivõimet⁽¹⁵⁾. Selle määruse strateegilist väärtust silmas pidades soovib komitee luua stiimuleid, et julgustada VKEde üleminekut keskkonnasäästlikumale tootmisele⁽¹⁶⁾. ELi teadusuuringute ja põllumajanduse eest vastutavatel peadirektoratidel on selles protsessis võtmeroll.

3.9 Komitee on seisukohal, et üleminek keskkonnasäästlikumatele väetistele ja ringmajandusele nõuab kõigi asjaomaste osapoolte (tootjad, põllumajandustootjad, töötajad ja tarbijad) sügavat pühendumist. Tehnilised nõuanded ja head tavad arenevad jätkuvalt, ent neist ei teavitata alati nõuetekohaselt. Sarnaselt muudele valdkondadele on ka siin olulised teabevahetus, teadlikkuse suurendamise kampaaniad, kutseõpe ja elukestev õpe⁽¹⁷⁾. Arvamuses NAT/676 „Ringmajanduse pakett“ väljapakutud komitee juhitud Euroopa ringmajanduse platvorm võib aidata neid meetmeid ellu viia.

⁽¹³⁾ Määrus (EL) nr 547/2011.

⁽¹⁴⁾ EMSK arvamus „Mullakaitse teemastrateegia“ (ELT C 168, 20.7.2007, lk 29).

⁽¹⁵⁾ *Competitiveness proofing – fertilising materials*, Euroopa Komisjon, 2013. Sellest uuringust nähtub, et mõningate ettevõtete, näiteks komposti tootvate VKEde jaoks võivad uute nõuete täitmisega kaasnevad kulud moodustada 10 % tootmiskuludest, mis avaldab otsust mõju VKEde konkurentsivõimele.

⁽¹⁶⁾ EMSK arvamus „Fosfori säästev kasutamine“, punkt 3.4.4 (ELT C 177, 11.6.2014, lk 78).

EMSK arvamus „Mahepõllumajanduslik tootmine ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamine“, punkt 1.1 (ELT C 12, 15.1.2015, lk 75).

⁽¹⁷⁾ Vt joonealune märkus 12.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee jagab arvamust, et taimede biostimulaatorid tuleks lisada CE-märgistusega väetisetoodete raamistikku taimekaitsevahendite asemel, muutes määruse (EÜ) nr 1107/2009 artiklit 46. Sellest hoolimata kutsub komitee komisjoni üles protsessi hoolikalt jälgima, tagamaks, et seda ei kasutata taimekaitsevahendeid käsitlevatest õigusaktidest möödahiilimiseks, sest see võib kujutada endast ohtu tervisele ja keskkonnale.

4.2 Komitee on seisukohal, et teisestest toormaterjalidest saadud väetised võivad tulevikus moodustada olulise osa integreeritud ringmajandusest⁽¹⁸⁾. Paremaks ühtlustamiseks kehtiva jäätmete raamdirektiiviga⁽¹⁹⁾ pakub komitee välja järgmist:

- eristada selgemini „põllumajanduslikust tootmisest pärinevaid materjale, mida kasutatakse põllumajanduses“ (mis on jäätmete raamdirektiivi kohaldamisalast välja jäetud), ning jäätmete, kõrvalsaaduste ja jäätmete lakkamise staatuse määratlusi. Need määratlused ei ole alati selged ja võivad innovatsiooni seisukohalt tähendada käest lastud võimalusi;
- sõnastada paremini väetisena kasutatavate kõrvalsaaduste määratlus;
- eristada rangemalt põllumajanduses otse väetisena kasutatavaid tootlikke jäätmeid/kõrvalsaadusi (nt väljaheidet ja kääritus-saadused) ja olukorda, kus neid tooteid kasutatakse koostisosadena.

4.3 Vastavalt komisjoni ettepanekus määratletule kohaldub jäätmete lakkamise staatus⁽²⁰⁾ väetistele ja mitte nende koostisosadele. Komitee teeb ettepaneku, et see käsitlus peaks kehtima ka koostisosadele, kuna mis tahes taaskasutamistoimingud toimuvad algkoostisosade ja mitte väetiste kui lõpptoodete alusel.

4.4 Komitee on veendunud, et nükke mõtteviis (*nudge thinking*) võiks olla kasulik vahend, et saavutada üldine tõhusama siseturu eesmärk ringmajanduse ülemineku kontekstis, kaasates sellesse tootjad, põllumajandustootjad ja tarbijad ning suunates selle neile, ning julgustades tegema keskkonnasäästlikumaid valikuid ja järgima vastavaid käitumismudeleid.

4.5 Asulareovett on võimalik selles kujunemisjärgus tööstuses kasutada teise toormaterjalina. Edendada tuleks reoveetaristu uurimist liikmesriigi tasandil, et koostada täpne kulu-tulu analüüs investeeringute kohta sellise taristu arendamisse, milles on esmatahtsal kohal kvaliteetse, nõuetekohaselt eraldatud ja toitainerikka reovee pakkumine. Uriin võib olla usaldusväärne fosfori ja lämmastiku allikas, ilma sellega kaasneva raskmetalli sisalduseta, mida leidub eelkõige fosfaate sisaldavates aluspõhjakiivimites.

4.6 Piirkondlik mahus kogumine ja tootmine, mida toetavad jaotusvõrgustikud kõigis liikmesriikides, peaks olema orgaaniliste väetiste turu struktuuri lahutamatu osa. Seda mudelit on võimalik täiendada arvukate kogukonna tasandi kogumis- ja – võimaluse korral – tootmisüksustega.

4.7 Komitee märgib, et kaadmiumisisalduse ambitsioonikas vähendamine võib olla lihtsamini saavutatav, kui keskendutakse otsustavalt väetistele, milles sisalduvat fosfaati saadakse muudest allikatest kui kaadmiumiga saastatud kaevandatud kivimist.

4.8 Erandeid REACHi (kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine) õigusraamistikust tuleb laiendada kompostist kaugemale, et julgustada uusi turuvõimalusi ja innovatsiooni sellistes valdkondades nagu struviit ja sellega seotud tooted.

4.9 Komitee julgustab komisjoni hõlmama määruse lisadesse täiendavad koostisainete kategooriad, et võtta arvesse tehnoloogia arengut ning võimaldada turvaliste ja tõhusate väetiste tootmist taaskasutusse võetud teisest toorainest, nagu näiteks biosüsi ja tuhki.

⁽¹⁸⁾ EMSK arvamus „Ringmajandus: töökohtade loomine ja keskkonnahoidlik tegevuskava VKEdes jaoks“, punkt 2.8 (ELT C 230, 14.7.2015, lk 99).

⁽¹⁹⁾ 2008/98/EÜ. Artikli 2 lõike 1 punkt f.

⁽²⁰⁾ COM(2016) 157 final. Artikkel 18.

4.10 Komitee innustab komisjoni looma stiimuleid, et toetada laudasõnniku ringlussevõttu ringmajanduse põhimõtete kohaselt. Samal ajal on oluline, et me ei looks süsteeme, mis soodustavad sõnniku ületootmist. ÜPP reformi⁽²¹⁾ ja meie põllumajandussüsteemide reformimise vajadust käsitlevates teistes arvamustes osutatakse kontsentreeritud sõnniku tootmise vähendamise vajadusele piirkondades. See on osa meie põllumajanduslike toidutootmissüsteemide tervikreformist jätkusuutliku mudeli alusel.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 35.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa lennundustrateegia““

[COM(2015) 598 final]

(2016/C 389/12)

Raportöör: Jacek KRAWCZYK

7. detsembril 2015 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa lennundustrateegia““

[COM(2015) 598 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (14. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 234, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. ELi lennundustrateegia (edaspidi „strateegia“) lõppeesmärk (vastavalt dokumendile COM(2015) 599 final) peaks olema parandada investeerimiskeskonda, et julgustada arvukamaid Euroopa investeringuid ELi lennundustööstusesse ning suurendada sektori konkurentsivõimet ja selle rolli majanduses, edendades seeläbi üldist majanduskasvu ja töökohtade loomist.

1.2. Euroopa Komisjon on õigesti rõhutanud lennunduse olulisust ELi jaoks seoses kasvava vajadusega liikuvuse ja ühenduvuse järele, aga ka lennunduse olulisust majanduskasvu jaoks ning nende töökohtade arvu ja kvaliteedi jaoks, mida lennundus loob nii otseselt kui ka kaudselt. Globaalse lennunduse kasvu ärakasutamine on nüüd õigusega ELi osaliste prioriteet. ELi lennundus peaks täiendavalt uurima kliimamuutuste väljakutseid kui teadusuuringute ja innovatsiooni võimalusi.

1.3. Strateegiaga soovitakse säilitada kõrged ohutus- ja julgestusstandardid, tugevdada sotsiaalvaldkonda, luua lennunduses kvaliteetseid töökohti ning jätkata reisijate õiguste kaitsmist, kuid vähendada ka läbilaskevõimepiiranguid nii õhus kui ka maa peal, soodustada sektori kasvu nii Euroopas kui ka rahvusvahelisel tasandil ning edendada innovatsiooni, mitmeliigilisust ja rahvusvahelisel konsensusel põhinevat tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitikat. Komitee innustab Euroopa Komisjoni võtma täiendavaid praktilisi meetmeid, et vältida negatiivseid tagajärgi tööhoivele, millele komitee on juba viidanud oma arvamuses TEN/565 „Sotsiaalne dumping Euroopa tsiviillennundussektoris“,⁽¹⁾ ja looma kvaliteetseid töökohti.

1.4. Nende kaugeleulatuvate ja kõikehõlmavate eesmärkide edukaks saavutamiseks peab strateegia põhinema lennunduse kõiki aspekte hõlmaval terviklikul lähenemisviisil, mis sisaldab sektori uut, üksikasjalikumat ja multidistsiplinaarset hindamist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab täielikult kõnealust terviklikku lähenemisviisi, mis on vajalik lennunduse ökosüsteemi edasiseks arendamiseks.

1.5. Komitee tunnustab komisjoni sellise poliitilise algatuse eest. See toob lennunduse mitmetahulise rolli tagasi poliitilisele areenile nii Euroopas kui ka rahvusvahelisel tasandil ning teravdab reguleerivate asutuste teadlikkust vajadusest lennundustööstuse nõuete ulatuslikuma läbivaatamise järele mitte üksnes õiguslikust ja taristuga seotud, vaid ka sotsiaalsest, majanduslikust ja keskkonna aspektist. Lennunduse rolli tuleb poliitiliselt rohkem tunnustada ja toetada nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil.

⁽¹⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 110.

1.6. Komitee nõuab tungivalt, et lennundusstrateegiat rakendataks lähtuvalt konstruktiivsest sotsiaaldialogist. ELi tasandil peaksid ELi institutsioonid kõigi lennundussektorit puudutavate algatuste osas konsulteerima tsiviillennunduse valdkondliku sotsiaaldialogi komiteega. Komitee leiab, et kui neil algatustel on sotsiaalne mõju töötingimustele, tuleks luua dialoog sotsiaalpartnerite vahel. Komitee kordab oma seisukohti ja soovitusi, mis on esitatud komitee arvamuses sotsiaalse dumpingu kohta Euroopa tsiviillennundussektoris ⁽²⁾.

1.7. Komitee toetab oma viimases arvamuses ELi integreeritud lennunduspoliitika kohta ⁽³⁾ esitatud strateegiat puudutavaid soovitusi. Komitee väljendab heameelt selle üle, et mitmeid selles arvamuses esitatud siseturu, ELi lennunduse rahvusvahelise mõõtme ja sotsiaalse mõõtmega seotud ettepanekuid võeti komisjoni dokumendi koostamisel arvesse. Komitee jääb ka teistes ELi lennundussektorit käsitlevates arvamustes väljendatud seisukoha juurde (sealhulgas TEN/552 „ELi lennujaamade läbilaskevõime“, CCMI/125 „Lennujaamadele ja -ettevõtjatele antav riigiabi“, TEN/504 „Ühtne Euroopa taevas II+“). Samuti leiab komitee, et need on samavõrd olulised 27liikmelise ELi jaoks kui 28liikmelise ELi jaoks.

1.8. Komisjon on loonud Euroopa lennunduse jaoks mitu olulist seadusandlikku algatust, sealhulgas lennuettevõtjate ja lennujaamade riigiabi suuniste läbivaatamine, lennujaamapaketi koostamine, õigusaktid, millega edendatakse arengut ühtse Euroopa taevas (SES) suunas, subsideerimise ja ebaõiglase hinnakujunduse vastase määruse läbivaatamine ja palju muud. Kõik need poliitikameetmed ja eeskirjad on vaja viivitamatult rakendada, et tagada strateegia täielik rakendamine liikmesriikides. Samuti on vaja jätkata ELi väga eduka innovatsiooniprojekti SESAR (Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteem) ja algatuse Clean Sky (teadusuuringute programm arendamiseks tehnoloogiaid, et märkimisväärselt suurendada õhutranspordi keskkonnatoimet) rakendamist. Vajaliku sihipärast ELi poolset rahastamist tuleks täiendada erasektori vahenditest rahastamisega ning see peaks andma tuge horisontaalsetele sektoriülestele arengusuundadele.

1.9. Lennuettevõtjate, lennujaamade ja lennujuhtimisteenuse pakkuja valdkonnas peab strateegia näitama selget suunda, kuidas tagada edasine liberaliseerimine, tagades samas võrdsed tingimused (aus konkurents). Konsolideerimist saab edendada, kuid üksnes juhul, kui kõigis liikmesriikides tagatakse usaldusväärse ühenduvuse kõrge tase.

1.10. Ausa konkurentsi küsimus on seotud ka töötajate õiguste austamisega. Kolmandate riikidega peetavate läbirääkimiste raamistikku tuleb lisada ELi ja USA vahelise lennutranspordilepingu artikli 17a sätetega sarnased sätted. Väga oluline on saavutada õiglus ja vastastikkus ning kõrgeimad jõustatavad ohutus-, julgestus- ja sotsiaalstandardid. Kõigi ELi lennundusalase välispoliitika valdkonnas sõlmitavate lepingute eesmärk peaks olema tagada ILO põhimõtete arvestamine ning mõlemale poolele vastuvõetavate vahendite leidmine, et tagada neist kinnipidamine ⁽⁴⁾.

1.11. Strateegia rakendamisel tuleb täiendavalt käsitleda liikmesriikide, aga ka lennunduse väärtusvõrgustiku teiste osaliste, nagu õhusõidukite, mootorite ja nende osade tootjate rolli. ELi lennunduses peab saama kasutada ühendatud digitaalse lennunduse võimalusi. Lennundus peab täielikult ja aktiivselt osalema neljandas tööstusrevolutsioonis. Euroopa Lennundusohutusamet (EASA) on ELi tsiviillennundustööstuse rolli ja suutlikkuse jaoks strateegilise tähtsusega, sest aitab viimasel säilitada konkurentsvõime üleilmsel tsiviillennundusturul.

1.12. ELi lennunduses on vaja rohkem selgust selle kohta, kuidas omandiõiguse ja kontrollisätteid saaks vastastikkuse alusel paindlikumalt käsitleda, tagades samas ühtse kohaldamise ja jõustamise kogu ELis ning selle, et kõnealuste ettevõtete kontrollimisel järgitaks jätkuvalt ELi õigust. ELis on ELi kodanikel ainulaadne võimalus maailmas investeerida ELi lennuettevõtjasse, ilma et neile seataks piiranguid, kui mitu protsenti kogukapitalist nad võivad omandada või kui suure kontrolli sellega lennuettevõtja üle saada. Seega tekib küsimus: miks nad ei investeerid?

⁽²⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽³⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 169.

⁽⁴⁾ ELT C 198, 10.7.2013, lk 51.

1.13. Komitee tunnistas, et komisjon peab liikmesriikidelt ja muudelt sidusrühmadelt oma ettepanekutele toetust otsides tegutsema hoolikalt. Samas on komisjoni poliitiline juhtimine hädavajalik. EASA ja Eurocontrol'i ülesannete kindlaksmääramisel tuleks tagada, et mõlemad organisatsioonid täiendavad teineteise tegevust ning välditakse toimingute kattuvust.

1.14. Komitee kordab, et on valmis igakülgset toetama komisjoni püüdlusi juhtida poliitilist arutelu selle üle, kuidas kõige paremini tagada Euroopa konkurentsivõime rahvusvahelises lennunduses, ning koostada ja rakendada vajalik õigusraamistik. BREXIT-i teemaline arutelu on innustanud komiteed tegema veelgi rohkem tööd selleks, et aidata kaasa ELi lennunduse edasisele integratsioonile, mis on vajalikum kui kunagi varem.

1.15. Võttes arvesse komitee ainulaadset koosseisu ja eksperditeadmisi, on ta suurepärasel positsioonis, et lisada poliitilisele arutellu organiseeritud kodanikuühiskonna seisukohad seoses lennundusvaldkonna seadusandlike algatuste poliitiliste, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste tagajärgedega ning kõige asjakohasemate ja tasakaalustatumate viisidega strateegia rakendamiseks. Seepärast otsustab komitee strateegia rakendamist pidevalt jälgida, käivitades selleks eraldi projekti ning suunates sellesse asjakohaseid vahendeid ja eksperditeadmisi.

1.16. Komitee soovib, et sidusrühmade kaasamisega strateegia rakendamisse käiks kaasas struktureeritud ja konkreetne selgitus selle kohta, kuidas strateegiat kavatakse rakendada. Lisaks tegevuskavale, milles loetletakse lähiaastatel esitatavad algatused ja nende esitamise ajad, on vaja nn teekaarti, milles täpsustatakse, kuidas komisjon võtab ühendust sidusrühmadega, et tagada nende ülioluline osalemine. Lennundussektori kõigi sidusrühmade mobiliseerimine ühiseks tegutsemiseks strateegia rakendamisel on keeruline, kuid vajalik.

2. Taust

2.1. ELi lennundussektor annab otseselt tööd 1,4 miljonile (allikas: Steer Davies Gleave „Study on employment and working conditions in air transport and airports“, lõpparuanne, 2015) kuni 2,2 miljonile inimesele (allikas: „Aviation: Benefits Beyond Borders“. Uuringufirma Oxford Economics poolt lennutranspordiettevõtjate ühenduse ATAG (Air Transport Action Group) jaoks koostatud aruanne, aprill 2014) ning toetab kokku 4,8–5,5 miljonit töökohta (allikas: Steer Davies Gleave, „Study on employment and working conditions in air transport and airports“, lõpparuanne, 2015). Lennundussektori otsene panus ELi SKPsse on 110 miljardit eurot, samas kui sektori üldine mitmekordistav mõju koos turismiga ulatub kokku 510 miljardi euroni (allikas: Steer Davies Gleave, „Study on employment and working conditions in air transport and airports“, lõpparuanne, 2015). See näitab selgelt, et lennunduse majanduspotentsiaal on palju suurem kui selle otsene mõju.

2.2. Siiski on äärmiselt oluline tunnistada lennundussektori heidetest tingitud globaalset mõju kliimale. Mis tahes lennundusstrateegias tuleb käsitleda sektori säästvamaks muutmise võimalusi, nt innovaatiliste biokütuste ja uute kütusesegude kasutamine. Euroopa peaks püüdma teadusuuringute ja innovatsiooni abil saavutada selles valdkonnas liidrirolli.

2.3. Hoolimata ELi lennuettevõtjate transporditud reisijate arvu märkimisväärsest kasvust on tööhõive alates 2008. aastast vähenenud 2,2 % aastas, mis on suurem kui kogumajanduses täheldatud vähenemine (aastas 0,7 %). Samal ajal on kasvanud mittestandardsete töösuhete hulk ja vormid (nt tähtajalised ja osalise tööajaga lepingud, renditöö, töötamine füüsilisest isikust ettevõtjana, kindlaksmääramata tööajaga lepingud, lähetatud töötajad, nn pay-to-fly jne).

2.4. Kuna lennundusel on nii tähtis roll ELi majanduse üldise arengu edendamisel ja üleilmse kohalolu tagamisel, on ülimalt oluline, et ELi lennundussektor oleks jätkuvalt konkurentsivõimeline, säilitaks oma üleilmse juhtpositsiooni ja oleks võimeline kasvama. Viimastel aastakümnetel on ELi lennundussektor olnud näide – ka ELi teiste tööstusharude jaoks – sellest, kuidas reformid võivad tuua Euroopa kodanikele, töötajatele, ettevõtjatele ja keskkonnale rohkem eeliseid.

2.5. Komitee on olnud täielikult kaasatud ELi lennunduspoliitika ja lennundusalaste õigusaktide kujundamisse, võttes vastu mitu arvamust ning korraldades üritusi sidusrühmadega ja avalikke arutelusid. Komitee on esitanud mitu konkreetset ettepanekut ELi lennunduse väärtusvõrgustiku eri elementide, selle korraldamise ja toimimise kohta, väljendades muu hulgas tugevat toetust ulatuslikule sotsiaaldialoogile ⁽⁵⁾ (muu hulgas kutsus komitee üles lennunduseeskirjade paremale rakendamisele Euroopas, tõeliselt võrdsete tingimuste loomisele lennunduse väärtusvõrgustiku kõigi osade jaoks ning kiirete ja julgete meetmete võtmisele tulevase läbilaskevõime probleemi lahendamiseks).

2.6. Mitmed Euroopa sidusrühmad, sealhulgas komitee, kutsusid üles koostama viivitamatult kindla, kõikehõlmava, turule suunatud ja jätkusuutliku ELi lennundusstrateegia. Oma hiljutises arvamuses ELi integreeritud lennunduspoliitika kohta ⁽⁶⁾ märkis komitee ära kuus tegurit, mis määravad Euroopa lennunduse konkurentsivõime taseme. Need on ohutus, majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnavalane jätkusuutlikkus, konkurentsivõime innovatsiooni kaudu, sotsiaalne mõõde; kõrge töö kvaliteet ja ühenduvus ⁽⁷⁾. Komitee toetab täielikult kõnealuses arvamuses strateegia kohta esitatud soovitusi.

2.7. On vaja tugevat poliitilist tahet, visiooni ja julgust, et tasakaalustada suveräänsuse nõuded kompromissivajadusega ELi tasandil. Nüüd – pärast Ühendkuningriigi referendumit – on see veelgi olulisem. Majanduslikult peaks strateegia suund ja eesmärk olema soodustada investeringuid, majanduslikku heaolu ja jätkusuutlikku majanduskasvu kogu Euroopas. Õiguslikult peaks raamistik olema makrotasandil tugev ja pakkuma mikrotasandil kavandamisstabiilsust. Selline stabiilsus peaks innustama Euroopa investoreid suunama rohkem investeringuid ELi lennundussektorisse. Lisaks peaksid ELi investorid saama vastastikkuse alusel parema juurdepääsu rahvusvahelistele kasvuturgudele.

2.8. 2014. aastal leidis Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, et Euroopa mõõtme puudumisest tulenevad kogukulud lennunduses on järgmisel 20 aastal ligikaudu 3,4 miljardit eurot aastas. Selge strateegia ja selle rakendamise puudumise korral jätkaks ELi lennundussektor kasutamata rahvusvahelised kasvuvõimalused ja kaotaks konkurentsivõimes. Kasv peab olema jätkusuutlik ning selleks tuleb tagada ausad konkurentsitingimused. Kui aga strateegia koostatakse selleks, et saavutada visioon asjakohaste vahenditega, sõltub selle edukas rakendamine kõigi sidusrühmade ning eelkõige liikmesriikide laiapõhjalisest toetusest.

2.9. Strateegia põhineb lennunduse kõiki aspekte hõlmaval terviklikul lähenemisviisil, sest selles tunnustatakse lennunduse olulist ühiskondlikku rolli: lennundus tagab piirkondade ühenduvuse, reisijate ja kauba liikuvuse, toob kasu majandusele ning loob tehnoloogilist innovatsiooni, et leevendada enda mõju kliimamuutustele. Seega tagab lennundus majandusliku, keskkonnavalase ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse. Komitee toetab täielikult sellist lähenemisviisi.

3. Lennundus kui majanduskasvu mootor

3.1. Aja jooksul on lennunduse kõik üksikud allsektorid kasvanud miljardeid eurosid väärt tööstusteks, mis tegutsevad ja konkureerivad eri turgudel ning moodustavad koos vastastikku sõltuvate väärtust loovate ettevõtjate võrgustiku. Strateegia ja selle rakendamine peaksid lisaks tuvastama väärtusvõrgustiku iga osa tugevad ja nõrgad küljed ja töökohtade loomise võimekuse ning edendama nende vastavaid tugevaid külgi, et luua optimaalne raamistik, milles allsektorid saavad eraldi ja koos panustada majanduskasvu ja heaolu suurenemisse.

3.2. Lennunduse kõiki aspekte hõlmav laiapõhjalisem terviklik lähenemisviis tähendab, et minnakse kaugemale lennuettevõtjate ja lennujaamade probleemidest ning tegeletakse väärtusvõrgustiku kõigi osade probleemidega. Liikmesriigid ootavad paremat, ohutut, usaldusväärset ja tulusat ühenduvust väiksemate äärepoolsete kaubandus- ja turismiturgudega; õhusõidukite, mootorite ja nende osade tootjad ootavad soodsaid tingimusi tehastes ning teadus- ja

⁽⁵⁾ ELT C 230, 14.7.2015, lk 17; ELT C 451, 16.12.2014, lk 123; ELT C 170, 5.6.2014, lk 116.

⁽⁶⁾ Vt joonealune märkus 3.

⁽⁷⁾ Vt joonealune märkus 3.

arendustegevusse investeerimiseks; lennuettevõtjad ja lennuteenuse osutajad soovivad investoreid ligi tõmmata ja tegutseda aina liberaalsematel turgudel ning tingimustes, mis tagavad tervistava konkurentsi jätkusuutliku taseme. Tuleks austada töötingimuste, sealhulgas väljaõppe kvaliteeti ja reisijate õigusi.

3.3. Komisjon on õigesti tuvastanud regulatiivset tähelepanu vajavad kesksed valdkonnad, eelkõige seoses ühtse Euroopa taevaga, vajadusega ulatuslike volituste järele, et pidada rahvusvahelisi läbirääkimisi kasvu tagamiseks, ning ausa konkurentsiga nii ELi kui ka maailmaturgudel. Samuti on komisjon õigesti rõhutanud vajadust tagada rahvusvahelised standardid ja normid, millega tagatakse ohutuse ja julgestuse kõrge tase, ning leevendada lennunduse mõju kliimamuutustele. Selleks et toetada üleilmset kauplemist ELi lennundusega seotud toodetega, peaks ELi kahepoolsete lennundusohutuslepingute eesmärk olema ka ohutusalase sertifitseerimise standardite vastastikune tunnustamine.

3.4. Lennunduse väärtusvõrgustiku kõik osad sõltuvad investeeringuid soodustavast poliitilisest keskkonnast. Võttes arvesse lennuettevõtjate ja lennujaamade kõrgeid püsikulusid, vajavad nad kavandamisstabiilsust võimaldavat õigusraamistikku. ELi institutsioonides ja riiklikul tasandil arutatakse praegu mitmeid õigusküsimusi. Kõik need küsimused vajavad komisjonilt selgeid suuniseid ning nende olulisuse tõttu on nad hõlmatud strateegia rakendamisse ⁽⁸⁾.

3.4.1. Omandiõiguse ja kontrollisätete peenhäälestamine, rakendamine ja jõustamine on keskse tähtsusega (standardsõnastus kahepoolsetes lennunduslepingutes ja määruse (EÜ) nr 1008/2008 ELi puudutavates sätetes). Need moodustavad rahvusvaheliste lennunduslepingute keskse samba – ilma nende säteteta ei saaks lepingupooled järgida kokkulepitud vastastikuseid õigusi. Komisjoni soovitatud „tõlgendatavad suunised“ ei pruugi olla piisav vahend süsteemsete küsimuste ega sätete kohaldamise, õiguskindluse ja tulemuslikkuse erinevuste lahendamiseks. ELi lennundussektor, mis seisab silmitsi märkimisväärse konsolideerimisega, vajab selget suunda. Lennundustegevuse üha suurema makromajandusliku mõju ja üksikute lennuettevõtjate erineva kasumlikkuse taustal pakuvad need üha suuremat huvi rahvusvahelistele investeerimisfondidele ja strateegilistele investoritele. Konsolideerimine ei tohi toimuda ühenduvuse hinnaga, eriti piirkondlikul tasandil.

3.4.2. Ausa konkurentsi küsimus on seotud ka töötajate õiguste austamisega. Kolmandate riikidega peetavate läbirääkimiste raamistikku tuleb lisada ELi ja USA vahelise lennutranspordilepingu artikli 17a sätetega sarnased sätted. Väga oluline on saavutada õiglus ja vastastikkus ning kõrgeimad ohutus-, julgestus- ja sotsiaalstandardid. Kõigi ELi lennundusalase välispoliitika valdkonnas sõlmitavate lepingute eesmärk peaks olema tagada ILO põhimõtete arvestamine ning mõlemale poolele vastuvõetavate vahendite leidmine, et tagada neist kinnipidamine ⁽⁹⁾.

3.4.3. Komitee kutsub komisjoni üles edendama sotsiaaldialoogi alusel saavutatud kokkuleppeid, et vältida sotsiaalset dumpingut ja kaotada ühtse turu takistused. Lennunduses võib isegi väikseim kollektiivne aktsioon mõjutada suurt hulka lende, reisijaid ning turismist ja kaubandusest sõltuvaid ettevõtjaid. Selleks et komisjon vastaks lennunduse kõiki aspekte hõlmava tervikliku lähenemisviisi väljatöötamisel ootustele, tuleb sellega tegeleda.

3.4.4. Droonitehnoloogia on oluline küsimus, mis vajab strateegias põhjalikumalt analüüsi. Küsimus ei seisne enam pelgalt riistvaras (st droonide suurus ja operatiivnõuded), vaid tarkvaras ja droonitehnoloogia potentsiaalis. Komitee tervitab tööd, mida Euroopa Lennundusohutusamet on kõnealusel valdkonnas juba teinud. Siiski on maailma teiste piirkondade seadusandlike algatuste taustal ELi mõju selles innovatsioonivaldkonnas vajalik, et vältida Euroopa juhtpositsiooni kadumist selle innovaatilise tehnoloogia arendamisel ning rahvusvaheliste normide ja standardite mõjutamisel. Droonioperatsioonide ohutus ja julgestus on äärmiselt kiireloomuline küsimus.

⁽⁸⁾ Seetõttu viitab komitee oma arvamustele ELT C 241, 7.10.2002, lk 29, ELT C 264, 20.7.2016, lk 11 ja vt joonealune märkus 1.

⁽⁹⁾ Vt joonealune märkus 4.

3.4.5. Komisjon on õigesti määranud ühtse Euroopa taeva rakendamise võtmetähtsusega projektiks ning kordab vajadust võtta vastu ja viia ellu ühtne Euroopa taevas 2. ELi ühtne õhuruumi korraldamise süsteem on ELi kodanike ja tarbijate, keskkonna ja Euroopa lennunduse üldise konkurentsivõime huvides. Vaja on täiendavat põhjalikumat analüüsi, et hinnata, miks on edusammud olnud suhteliselt aeglased. Ootustele ei ole vastanud eelkõige funktsionaalsed õhuruumiosad (FAB). Vaja on kõikehõlmavat teavituskava, et tagada intensiivsed, ausad ja avameelsed arutelud liikmesriikide ja aeronavigatsiooniteenuse osutajatega (ANSP), ning konkreetsetele liikmesriikidele kohandatud ettepanekuid, et aidata neil tegeleda asjaomaste lennuliikluse korraldamise organisatsioonide ajakohastamisel levinud murede ja tõketega. Komitee on veendunud, et töötajate kaasamine edasistesse aruteludesse ja rakendamisse aitab asjakohaselt käsitleda sotsiaalpartnerite tõstatatud mureküsimusi. Lisaks saab Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteem kui ühtse Euroopa taeva tehnoloogiasammas tulemuslikult toetada ELi lennuliikluse korraldamise edasist integreerimist, luues uusi ühiseid tehnoloogilisi rakendusi. Võrgustiku haldaja arendab edasi Euroopa integreeritud lennumarsruutide võrgustikku lennujuhtimisteenuse ohutu ja tõhusa toimimise eesmärgil.

3.4.6. On oluline, et tervikliku ELi transpordivõrgu väljakujundamisel võetakse täielikult arvesse ja hõlmatakse lennujaamasid, tagades, et lennujaamadel on hea ühendus teiste transpordiliikidega. Mitmeliigiline transport on võtmetähtsusega. IKT ja digilahendused võivad aidata muuta ELi lennundussektori tõhusamaks, edendades mitmeliigilisust ja jätkusuutlikkust.

3.5. Õhusõidukite tootjad konkureerivad üleilmsel müügiturul. Neljas tööstusrevolutsioon loob ELi lennukitööstusele silmapaistvaid võimalusi. Analüüsida ja kasutada tuleb ELi mitmesuguste kõnealuse valdkonna poliitikameetmete täielikku koosmõju. Need tootjad investeerivad tootmistehastesse Euroopas ja kogu maailmas. Selleks et hinnata lennunduse kogumõju majanduskasvule, ei saa alahinnata Euroopa Lennuohutusameti poolse tootjate sertifitseerimise ega majandusanalüüsise tähtsust, arvestades kõnealuste ettevõtjate märkimisväärset suurust ja asjaolu, et nad konkureerivad maailmatasandil.

3.6. Strateegia on rajatud Euroopa standarditele ning kooskõlastatud ja koordineeritud läbirääkimiste abil tuleks püüda saada neile kolmandate riikide heakskiit. EL on juba rajanud struktuuri ELi ja USA vahelise lennutranspordilepingu rakendamiseks ja edasiarendamiseks. Selles sisalduvate sätete kohaselt võivad mõlemad pooled arendada edasi konsensust kõnealuste standardite täiendamise, ühise rakendamise ja isegi kolmandatele riikidele laiendamise osas. Seepärast peaks strateegia püüdma kasutada vahendeid, nagu ELi ja USA ühiskomitee, et luua teiste sarnase mõtteviisiga riikidega üleilmne ühine arusaam sellest, et jätkusuutlik lennundus toetub põhiväärtuste austamisele. EL ja USA võiksid võtta juhtrolli üleilmsete standardite (sh SESAR/NextGen) kehtestamisel. Euroopa Liidul ja Ameerika Ühendriikidel on veel võimalus üleilmset lennundust ühiselt juhtida.

3.7. Euroopa lennundussektori edu sõltub ka selle töötajate oskustest ja kvalifikatsioonist. Seepärast tuleks võtta meetmeid, et suurendada sektori atraktiivsust ja vältida oskustööjõu lahkumist sektorist või mujal maailmas töö otsimist.

4. Lennundusstrateegia rakendamine – muutuste juhtimine

4.1. Komitee tunnistab, et komisjon peab tegutsema liikmesriikidelt ja muudelt sidusrühmadelt oma ettepanekutele toetust otsides hoolikalt. Samas on komisjoni poliitiline juhtimine hädavajalik. Sellist selget kohustust on vaja selleks, et võimaldada Euroopa lennundussektori potentsiaali ärakasutamist, austades samal ajal liikmesriikide vajadust tagada usaldusväärne ja ohutu ühenduvus ning kinnitades sotsiaalpartneritele, et neid kaasatakse ka edaspidi vajalike seadusandlike meetmete koostamisse ja rakendamisse.

4.2. Komisjon on oma teatistes käsitlenud mitut küsimust, millest saab seadusandlike algatuste teema, ja kordab, et kavatseb kaasata kõik asjaomased osalejad. Lisaks tegevuskavale, milles loetletakse lähiaastatel esitatavad algatused ja nende esitamise ajad, on siiski vaja nn teekaarti, milles täpsustatakse, kuidas komisjon võtab ühendust sidusrühmade ja üldsusega, et kindlustada selline ülioluline osalemine.

4.3. Komisjon on nimetanud õigusega vajadust tugevdada valdkondlikku sotsiaaldialoogi. Lennundussektoris on tööjõule tugev surve. Sellistes tingimustes on sotsiaaldialoog esmatähtis, et kaasata sotsiaalpartnerid protsessi ja tagada nende osalemine. Selgitamist vajab küsimus, kuidas komisjon kavatseb oma terviklikust lähenemisviisist tulenevaid küsimusi käsitlevat sotsiaaldialoogi struktureerida.

4.4. Täiendavalt tuleb selgitada tsiviilennunduse suure liikuvusega töötajate suhtes kohaldatavat tööõigust ja sotsiaalkindlustust. Euroopa lennundustöötajate sotsiaalkaitse valdkonnas on õigusaktide ebapiisava selguse tõttu märkimisväärseid lünki. Kehtivaid õigusnorme tuleb parandada ja kooskõlastada tuleb nii tehnilisi kui ka sotsiaalkindlustust käsitlevaid õigusakte.

4.5. Igasuguste õiguslike meetmete rakendamine peab toimuma kliimamuutuste kontekstis. Lennundustrateegia arendamine ei saa toimuda eraldiseisvalt vajadusest käsitleda globaalsel tasandil kiiremas korras kulusid (majanduslikus, keskkonnavalas ja sotsiaalses plaanis), mis kaasnevad kliimamuutuste arvukate mõjudega. ELi lennundus peaks täiendavalt uurima kasvuhoonegaaside heitega seotud väljakutseid kui teadusuuringute ja innovatsiooni võimalusi.

4.6. Strateegia ja selle rakendamise kohta tuleb pidevalt teavet edastada. Tuleb korraldada korrapäraseid hästi suunatud teavitussüritusi sidusrühmadega.

4.7. Lisaks tuleks liikmesriikidega peetavas dialoogis käsitleda prioriteetse ja sidusa küsimusena komisjoni üldist lähenemisviisi lennundusele. Teatavatel juhtudel näib peamine probleem olevat lennundussektori tegelike vajaduste puudulik mõistmine riiklikul tasandil. Komisjon peaks liikmesriikidega peetavares aruteludes kaaluma lennundussektori aktiivsemat toetamist riiklikul tasandil.

4.8. Komitee kutsub lennundussektori kõiki sidusrühmi veel kord üles osalema aktiivselt strateegia rakendamiseks tehtavas töös. Tugev ja jätkusuutlik lennundussektor on meie kõigi huvides ja me ei tohi jätta kasutamata strateegia pakutud võimalust.

Brüssel, 14. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse siseveelaevanduse valdkonna kutsekvalifikatsioonide tunnustamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/50/EÜ ja nõukogu direktiiv 91/672/EMÜ“

[COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)]

(2016/C 389/13)

Raportöör: Jan SIMONS

23. märtsil 2016 otsustas nõukogu ja 11. aprillil 2016 otsustas Euroopa Parlament kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 91 lõikega 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse siseveelaevanduse valdkonna kutsekvalifikatsioonide tunnustamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/50/EÜ ja nõukogu direktiiv 91/672/EMÜ“

[COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 21. juunil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 518. istungjärgul 13.–14. juulil 2016 (13. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 118, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 6 komitee liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab lähenemisviisi, mille kohaselt peab ühine siseveelaevanduse valdkonna kutsekvalifikatsioonide süsteem põhinema nõutavatel pädevustel ja mitte nõutaval kogemusel, nagu see vanasti tavaks oli. Ta nõustub samuti ootusega, et kutsekvalifikatsioonide tunnustamine kogu Euroopa Liidus tuleb siseveelaevanduse arengule kasuks.

1.2. ELi-sisene tööjõu liikuvus on oluline tegur kvalifitseeritud tekimeeskonna struktuurilise puudujäägi lahendamisel. Kogu tekimeeskonna kutsekvalifikatsioonide kohustuslik hindamine parandaks kõnealuse elukutse kuvandit ja ligitõmbavust.

1.3. Olemasolevate ohutusstandardite säilitamine suurematel rahvusvahelistel veeteedel peab olema kavandatud poliitika nõuetekohase rakendamise minimaalseks eelduseks.

1.4. Õigusnormide jõustamisvõimaluste parandamine pädevate asutuste jaoks aitaks ühelt poolt vähendada ebaseaduslikku sotsiaalset dumpingut ning teiselt poolt suurendada konkurentsivõimet ja ausat konkurentsi.

1.5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on Euroopa Komisjoni jätkuv ja laiendatud tihe koostöö Euroopa jõekomisjonidega (eriti Reini laevaliikluse keskkomisjoniga) hädavajalik Euroopa siseveeteede võrgustiku heaks juhtimiseks.

1.6. Komitee nõustub teatavate jõekomisjonide kaasamise tingimusel sellega, et siseveeliikluse standardite koostamise Euroopa komitee (CESNI) peab lisaks ühiste pädevusnõuetele välja töötama objektiivsed kriteeriumid, mille abil saab kindlaks määrata konkreetsete ohtudega veeteed või veeteede osad, millele sõitmiseks võivad liikmesriigid esitada täiendavaid nõudeid lisaks ühiste kutsekvalifikatsioonidele.

1.7. Ilmtingimata tuleb selgesõnalisemalt välja tuua valitud lähenemisviisi aluseks olevad lähtepunktid ja selle eesmärgid.

2. Sissejuhatus

2.1. Konkurentsivõimelised tööstusharud toetuvad oma võimele transportida suuri kaubakoguseid kulutõhusal viisil. Siseveelaevade kandevõime on võrdne sadade veoautode omaga – neljast pukseeritavast lihtrist koosnev tõukekaravan (s.o 7 000 netotoni) on võrdne 280 veokiga, mis kaaluvad 25 netotoni – ning see võiks aidata hoida kokku transpordikulusid ja kaitsta keskkonda.

2.2. Maini-Doonau kanali kaudu ühendavad Reini ja Doonau jõgi 3 500 km ulatuses üksteisega otseselt 13 liikmesriiki Põhjamerest Musta mereni. Igal aastal transporditakse neil veeteedel ligikaudu 500 miljonit tonni veoseid ning sellest transpordimahust moodustab üksnes Reinil aset leidev liiklus 67 %. Üle 75 % ELi siseveetranspordist moodustab piiriülene vedu. Saksamaal, Belgias ja Madalmaades on siseveetranspordi üldine osatähtsus transpordiliikide lõikes vastavalt 12,5 %, 25 % ja 38,7 % ning Euroopa tööstuskeskuses asuvas Reini koridoris isegi üle 50 %.

2.3. 150 miljardi tonnikilomeetrini aastas ulatava veoste mahuga on siseveetranspordil tähtis roll ELi mitmeliigiliste logistikasüsteemide toimimisel. Hiljutiste uuringute kohaselt toob siseveetranspordi sektori 2,2 miljardi euro suurune lisaväärtus kaasa 13,2 miljardi euro suuruse otsese ja kaudse majandusliku lisaväärtuse, st kordistab väärtust kuus korda.

2.4. Mõned ELi siseveetranspordi tööjõuturu põhinäitajad:

— 41 500 töötajat, s.o ligikaudu 14 650 kiprit ja 26 850 eksploatatsioonitasandi töötajat.

— Madalmaad, Saksamaa, Prantsusmaa, Luksemburg, Itaalia, Belgia, Rumeenia ja Bulgaaria kodanikud moodustavad 80 % siseveetranspordi kogutööjõust.

— Valdav osa töötajaid tegutseb Reini jõel.

— Võõrtööliste osakaal on Madalmaades 27 %, Saksamaal 23 % ja Belgias 14 %.

— 9 482 siseveetranspordi ettevõtjat, kellest 45 % on Madalmaade ettevõtjad.

2.5. Komitee on juba eelnevalt andnud Euroopa Parlamendile, nõukogule ja Euroopa Komisjonile nõu asjaomases valdkonnas. Muu hulgas nõustati 2005. aastal teemal „Sotsiaalpoliitika üleeuroopalises siseveetranspordi reguleerivas süsteemis“,⁽¹⁾ 2006. aastal käsitleti Euroopa integreeritud siseveetranspordi tegevusprogrammi NAIADES⁽²⁾ ning 2014. aastal NAIADES II paketti⁽³⁾.

2.6. Selles kutsutakse esimest korda üles töötama välja ühenduse siseveetranspordi sektori sotsiaalpoliitika, mille nimel on „sotsiaaldialogi raames tegutsetud ja kõik see on [...] viinud konkreetsete, tööaegu puudutavate eeskirjade kehtestamiseni siseveetranspordis“. 2014. aastal kutsus komitee üles „panema aluse uutele algatustele selles sektoris. Kavandatud, sotsiaaldialogil põhinev kutsekvalifikatsioonide ühtlustamine ja kutsekvalifikatsioonide kooskõlastamine Euroopas on seejuures ülimalt olulised ning selle saavutamisel peab komisjon tegema tihedat koostööd jõekomisjonidega, eelkõige Reini laevaliikluse keskkomisjoniga.“

2.7. Nüüdseks on komisjon tihendanud sel eesmärgil koostööd Reini laevaliikluse keskkomisjoniga ning saavutatud on juba mõned olulised tulemused, näiteks nõutavate pädevuste ühise loendi (PLATINA) koostamine ning nende ühisest siseveelaevanduse parandamise soovist lähtuv siseveeliikluse standardite koostamise Euroopa komitee (CESNI) loomine juulis 2015. CESNI asus viivitamatult tegutsema ja koostas juba 2015. aastal standardeid siseveelaevanduse tehniliste eeskirjade jaoks. Samuti tehti otsus moodustada CESNI juurde kutsekvalifikatsioonide töörühm. CESNI-l saab loodetavasti olema oluline roll seoses ettepanekus mainitud standardite väljatöötamisega, seda ka kutsekvalifikatsioonide valdkonnas.

⁽¹⁾ ELT C 24, 31.1.2006, lk 73.

⁽²⁾ ELT C 318, 23.12.2006, lk 218.

⁽³⁾ ELT C 177, 11.6.2014, lk 58.

2.8. Vaadeldav komisjoni ettepanek on koostatud pärast põhjalikku ja pikaajalist konsulteerimist paljude asjaomaste organisatsioonide ja sotsiaalpartneritega (nagu näiteks: rahvusvahelised jõekomisjonid: Reini laevaliikluse keskkomisjon, Doonau komisjon, Sava komisjon; ÜRO Euroopa Majanduskomisjon; siseveetranspordi valdkonna poliitikakujundamise ning õigus- ja haldustegevuse eest vastutavad liikmesriikide haldusasutused; kutseorganisatsioonid: Euroopa Siseveetranspordi Liit ja Euroopa Kiprite Liit; ametiühingud: Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni siseveetranspordi sektsioon; PLATINA – NAIADeSe rakendamise platvorm; Euroopa siseveetranspordi valdkonna koolitus- ja haridusasutuste võrgustik EDINNA; AQUAPOL ja Euroopa Siseveesadamate Ühendus. Euroopa siseveetranspordi sotsiaalpartnerite hulka kuuluvad Euroopa Siseveetranspordi Liit, Euroopa Kiprite Liit ja Euroopa Transporditöötajate Föderatsioon.).

3. Komisjoni dokumendi põhisisu

3.1. Siseveetransport on kulude kokkuhoidu võimaldav ja energiatõhus transpordiliik, mida võiks kasutada tõhusamalt, et toetada Euroopa Liidu energiatõhususe, majanduskasvu ja tööstusliku arengu eesmärkide saavutamist. Selle panust takistavad aga probleemid töötajate liikuvuse, raskelt täidetavate töökohtade ja lõhega oskuste pakkumise ja nõudmiste vahel. Liikmesriigiti erinevad kutsekvalifikatsioonide miinimumnõuded siseveelaevanduses ei paku riikidele muudest liikmesriikidest pärit laevapere kutsekvalifikatsioonide tunnustamise suhtes piisavat kindlust, eriti kuna see mõjutab ka laevaliiklusohutust.

3.2. Direktiivi eesmärk on hõlbustada töötajate liikuvust siseveetranspordi sektoris, tagades kvalifitseeritud töötajate kvalifikatsioonide tunnustamise kogu liidus. Algatus tugineb direktiivide 96/50/EÜ (siseveeteedel kauba- ja reisijateveo siseriiklike laevajuhitunnistuste saamise tingimuste ühtlustamise kohta) ja 91/672/EMÜ (siseveeteedel kauba- ja reisijateveo siseriiklike laevajuhitunnistuste vastastikuse tunnustamise kohta) rakendamise rohkem kui 19-aastasele kogemusele. Kõnealused direktiivid piirduvad aga muudel ELi siseveeteedel kui Reini jõel sõitvate kiprite vastastikuse tunnustamisega.

3.3. Ettepanekus laiendatakse kutsekvalifikatsioonide tunnustamise ulatust kogu tekimeeskonnale ning see toimub nõutavate pädevuste alusel. See puudutab kvalifikatsioonide tunnustamist kogu Euroopa siseveeteede võrgustikus järgmiste aspektide alusel:

- ühtsed standardid kiprite ja teiste tekimeeskonna liikmete sertifikaatidele;
- ühtsed kriteeriumid ja menetlused nõutavate pädevuste kindlaksmääramisel;
- kriteeriumite kindlaksmääramine, mis tagavad, et nõutavad teadmised konkreetsete marsruutide kohta on õigustatud ohutuse tasemest lähtuvalt.

Komisjoni kava kohaselt ei saa parandatud tööalasest liikuvusest ja uutest karjäärivõimalustest kasu mitte ainult kõik töötajad, vaid eelkõige võidab sektor tervikuna, muutudes atraktiivsemaks nii ettevõtete kui ka töötajate jaoks.

4. Üldised märkused

4.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab lähenemisviisi, mille kohaselt peab ühine siseveelaevanduse valdkonna kutsekvalifikatsioonide süsteem põhinema nõutavatel pädevustel ja mitte nõutaval kogemusel, nagu see vanasti tavaks oli. Ta nõustub samuti ootusega, et kutsekvalifikatsioonide tunnustamine kogu Euroopa Liidus tuleb siseveelaevanduse arengule kasuks.

4.2. Komitee hindab kõrgelt Euroopa Komisjoni ja jõekomisjonide, eriti Reini laevaliikluse keskkomisjoni jätkuvat ja laiendatud koostööd. Eelkõige Reini laevaliikluse keskkomisjoni ja komisjoni ühised pingutused õigusaktide ühtlustamiseks ja ajakohastamiseks on olulised järjepideva ELi siseveeteede võrgustiku poliitika väljakujundamisel. Komitee rõhutab siseveetranspordi sektoris võrdsete võimaluste loomise ja säilitamise olulisust ning toonitab, et ajakohastatud õigusaktidega peab kaasnema ajakohastatud jõustamine.

4.3. NAIADES II paketi osana on ettepaneku eesmärk kehtestada pädevuspõhiste miinimumnõuete ühtne süsteem, mis on ülimalt tähtis siseveeteede turvalisuse taseme seisukohast Euroopa Liidus. Komitee on seisukohal, et kõnealune süsteem ei tohi kahjustada mitte ühegi siseveeteede kategooria parimaid tavasid.

4.3.1. Seepärast nähakse ettepanekus ette, et liikmesriigid võivad teha erandeid või kehtestada täiendavaid nõudeid teatud veeteedele või nende osadele. Iseenesest mõistetavalt peavad need meetmed olema tõhusad ja proportsionaalsed, nii et nende hulk on piiratud vajaliku miinimumiga. Üldiselt ei kavandata ühegi praegu kehtiva standardi alandamist. Samas võivad erinevate veeteede ohutusstandardid erineda.

4.4. Rahvusvaheliste jõgede puhul on siseveetranspordi riigiüleseks muutumine viinud jõekomisjonide loomiseni, et kindlustada ühtne kaubandusliku kasutuse režiim. Reini režiim on sellisena üle 200 aasta vana. Doonau, Moseli ja Sava jõgede komisjonid on asutatud hiljem.

4.4.1. Reini režiim ei eristu mitte üksnes oma pika ajaloo, vaid eelkõige tervikliku õigusraamistiku tõttu, nimelt on tegu rahvusvahelise õigusliku režiimiga.

4.4.2. Komitee peab laiendatud ja nõuetekohaselt põhjendatud institutsioonilist konteksti hädavajalikuks, et tagada Euroopa siseveelaevandust reguleerivate õigusnormide sidusus ja järjepidevus. Nii institutsioonilisest kui ka majanduslikust ja sotsiaalsest vaatepunktist on kestev ja laiendatud tihe koostöö Euroopa Komisjoni ja Reini laevaliikluse keskkomisjoni vahel jätkuvalt väga soovitatav.

4.5. Komitee nõustub teatavate jõekomisjonide kaasamise tingimuse sellega, et siseveeliikluse standardite koostamise Euroopa komitee (CESNI) peab lisaks ühiste pädevusnõuetele välja töötama objektiivsed kriteeriumid, mille abil saab kindlaks määrata konkreetsete ohtudega veeteed või veeteede osad, mille sõitmiseks võivad liikmesriigid esitada täiendavaid nõudeid lisaks ühistele kutsekvalifikatsioonidele.

4.6. Euroopa vaatenurgast peab olemasolevate ohutusstandardite säilitamine suurematel rahvusvahelistel veeteedel olema kavandatud poliitika nõuetekohase rakendamise üldiseks eelduseks. Jõgede valgadal põhinev kooskõlastatud lähenemisviis selle probleemi lahendamiseks on välja kujunenud pikaajalisest rahvusvahelisest tavast lähtuvalt ja seda pooldavad üldiselt kõik asjaomased sidusrühmad.

4.6.1. Sellega seoses tuleks erilist tähelepanu pöörata Reini jõe. Sellel rahvusvahelisel veeteel, mis on Doonau jõe kõrval laevanduslikust vaatepunktist üks enim väljakutseid esitav, toimub üle kahe kolmandiku Euroopa siseveeteede liiklusest. Reini-äärsed riigid on juba saavutanud ohutuse kõrge taseme, mis põhineb Reini laevaliikluse muudetud konventsioonil ja mille järelevalvet teostab Reini laevaliikluse keskkomisjon.

4.7. Reini laevaliikluse keskkomisjon on juba kehtestanud siduva rahvusvahelise mehhanismi, millega määratleda konkreetsete ohtudega veeteede osi. Komitee on seisukohal, et siseriiklike otsuste ja jõekomisjonide otsuste kooskõlastamine ELi tasandil oleks seega kvalifitseeritud töötajate liikuvuse seisukohast samm edasi.

4.7.1. Seetõttu tuleks kehtestada ühtsed kriteeriumid konkreetsete ohtude kindlaks tegemiseks. Komitee tunnistab, et üldiste ja objektiivsete kriteeriumide kehtestamisega konkreetsete ohtlike marsruutide määratlemiseks kaasneb ka kasu, mis tuleneb laiendatud ulatusega läbipaistvast otsustusprotsessist.

4.7.2. Doonau jõe valgala jaoks ei ole veel olemas siduvat rahvusvahelist mehhanismi, millega määratleda konkreetsete ohtudega veeteede osi. Komitee on siiski seisukohal, et liikmesriikide algatused, mida toetatakse ELi rahastusega ning mille eesmärk on parandada ja tagada Doonau sõidukõlblikkust, on oluline tegur selle transpordikoridori arendamisel.

4.7.3. Konkreetsete ohtudega veeteede või veeteede osade kindlaks määramisel võiks lähtuda järgmisest lähenemisviisist:

1) üldiste kriteeriumide kehtestamine nõutavatele kutsekvalifikatsioonidele;

2) riigisised jõed: jõeäärsed riigid esitavad ettepanekud, CESNI koostab arvamuse, otsuse võtab vastu komisjon delegeeritud õigusaktina;

3) rahvusvahelised jõed: rahvusvahelise režiimiga jõekomisjonid lähtuvad üldkriteeriumitest. Jõeäärsed riigid esitavad vajadusel ettepaneku pärast jõekomisjonidega konsulteerimist ja CESNI soovitusetega arvestamist. Otsus võetakse vastu Euroopa Komisjoni delegeeritud õigusaktina.

4.8. Ettepanekuga soovitakse edendada tööalast liikuvust võimalikult laiaulatuslikul, kõigist liikmesriigist pärit töötajatele avatud siseveelaevanduse tööturul, et tulla toime kvalifitseeritud tekimeeskonna liikmete struktuurilise puudusega. Komitee kinnitab, et sellele olulisele punktile tuleb pöörata kogu tähelepanu.

4.8.1. Kõigi tekimeeskonna liikmete kutsekvalifikatsioonide kohustuslik hindamine juba eksploatatsioonitasandil parandaks kõnealuse elukutse kuvandit ja ligitõmbavust, seda nii õpipoisi lepinguga praktikantide kui ka valdkonna uute töötajate silmis.

4.8.2. Komitee toetab komisjoni püüdlusi hoida sektorit avatuna enam praktilise suunitlusega töötajate jaoks. Komitee tervitab ka uusi võimalusi kutsekvalifikatsiooni nõuete kiireks täitmiseks merenduse või teistsuguse taustaga isikutele, kes soovivad elukutset muuta.

4.9. Komitee mõistab, et asjaomane ettepanek põhineb hoolikalt kaalutletud poliitilistel valikutel. Siiski ei ole neid ettepanekust endast lihtne välja lugeda. Seepärast soovitab komitee tungivalt tuua selgesõnalisemalt välja valitud poliitilise lähenemisviisi lähtepunktid ja eesmärgid.

5. Konkreetsed märkused

5.1. Vajalike dokumentide oluline vähendamine ning nende elektrooniline haldamine ja ajakohastamine aitab parandada jõustamise tõhusust ja leevendada halduskoormust, võimaldades samas kontrollteenustel tõhusamalt toimida. Selle tulemusel vähendatakse ühelt poolt sotsiaalset dumpingut ning teiselt poolt tugevdatakse konkurentsivõimet ja ausat konkurentsi.

5.1.1. Komitee soovitab tungivalt selles vallas sotsiaalpartnerite, rahvusvaheliste jõekomisjonide ja asjaomaste seireorganite kaasamist ning nende pühendumuse säilitamist.

5.2. Praktikaeksamid viiakse tavaliselt läbi laeva pardal, kuid see peaks olema võimalik ka simulaatoril, seda muidugi nõutava praktilise kogemuse olemasolul. CESNI peaks seepärast määratlema üldise standardi siseveelaevade eksploatatsiooni simulaatorite tehniliste omaduste ja funktsioonide kohta koos selliste töövahendite heakskiitmise standarditega.

5.2.1. Kavandatud direktiiviga tunnustatakse administratiivsete eksamite asemel ka heakskiidetud koolitusprogramme. Selles osas märgib komitee, et tagada tuleks huvide konflikti puudumine eksamineerija ning eksamineeritava isiku õpetaja või instruktoriga vahel.

5.2.2. Komitee tervitab heakskiidetud koolitusprogrammide tunnustamist, aga kahtleb samas tõsiselt selle lisaväärtuses, kui puudub korralik kvaliteedi kindlaksmääramise ja tagamise süsteem.

5.2.3. Ka ettepanekus pakutav võimalus omandada nõutavad kvalifikatsiooninõuded mitteformaalse ja informaalsete õppe raames praktilise eksami abil – põhimõtteliselt õppides juba sõites – on kooskõlas komitee vastavateemalise arvamusega⁽⁴⁾.

5.3. Kavandada tuleks ka täiendavaid standardeid eritoimingutele seal, kus on juba olemas rahvusvahelised ohutusstandardid, nt reisijateveo valdkond. Komitee märgib, et seda võiks kohaldada ka siseveetranspordi laevadele vedeldatud maagaasi punkerdamise jaoks nõutavate ekspertide suhtes. Samas tuleks tunnistada, et merestandardid ei ole piisavad ja asjakohased siseveeteede laevadele.

⁽⁴⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 49.

5.4. Euroopa Komisjoni mõjuhindangus esitatud andmetest nähtub, et füüsilisest isikust ettevõtjate ja töötajate osakaal Euroopas on vastavalt 27 % ja 73 %. Samas on neist näitajatest vähem kasu, kui neid ei jagata kauba- ja reisijateveoks, kuna 40 % töökohtadest on seotud reisijateveoga ning ühte laeva omavad/haldavad VKEd moodustavad 80–90 % ELi lääneosa turust, eriti Belgias, Madalmaades, Prantsusmaal ja Saksamaal.

5.5. Komitee tervitab asjaolu, et direktiivi rakendamist hindavad nii komisjon kui liikmesriigid, on aga arvamusel, et sellesse protsessi tuleb kaasata ka jõekomisjonid. Selline hindamine riigi, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil on komitee arvates suurepärane lähtepunkt direktiivi võimalikuks läbivaatamiseks tulevikus, kui see peaks vajalikuks osutama.

Brüssel, 13. juuli 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET